

Vlaamse Buitenlandse Wapenhandel 2006

*Rapport
Maart 2007*

Inhoudstafel

	INLEIDING	5
1	WIJZIGINGEN IN DE VLAAMSE VERSLAGGEVING IN 2006	7
1.1	Overzicht van de evolutie in de Vlaamse verslaggeving	8
1.2	Evaluatie van de recente wijzigingen in de verslaggeving	10
1.2.1	De verfijning van de klassenindeling van militaire goederen	10
1.2.2	Nieuwe afbakening van de verschillende industrietakken	11
1.2.3	Expliciete en impliciete opname van het land van eindgebruiker	12
1.2.4	Conclusie	13
2	EINDGEBRUIK	15
2.1	Definities	17
2.2	Controle op wederuitvoer	20
3	JAAROVERZICHT VAN VERGUNNINGSAANVRAGEN VOOR BUITENLANDSE HANDEL IN MILITAIR MATERIEEL IN VLAANDEREN	25
3.1	Databank Vlaams Vredesinstituut	26
3.2	Goedgekeurde vergunningen voor de buitenlandse handel in militair materieel in Vlaanderen	28
3.2.1	Algemeen overzicht	28
3.2.2	Invoer	30
3.2.2.1	Evolutie aantal en waarde invoervergunningen over tijd	30
3.2.2.2	Aard van ingevoerde goederen	31
3.2.2.3	Herkomst van ingevoerde goederen	34
3.2.2.4	Eindgebruikers van in Vlaanderen ingevoerde militaire goederen	37

3.2.3	Uitvoer	39
3.2.3.1	Evolutie aantal en waarde uitvoervergunningen over tijd	39
3.2.3.2	Aard van uitgevoerde goederen	40
3.2.3.3	Bestemming van uitgevoerde goederen	42
3.2.3.3.1	Regio van bestemming	43
3.2.3.3.2	Belangrijkste bestemmingslanden	46
3.2.3.4	Eindgebruikers van uit Vlaanderen uitgevoerde militaire goederen	48
3.2.3.4.1	Algemeen overzicht en controle op eindgebruik	48
3.2.3.4.2	De tien belangrijkste eindgebruikers van Vlaamse militaire goederen	50
3.2.4	Doorvoer	52
3.2.4.1	Evolutie aantal en waarde doorvergunningen over tijd	52
3.2.4.2	Aard van doorgevoerde goederen	53
3.2.4.3	Bestemming van doorgevoerde goederen	55
3.2.4.4	Eindgebruikers van via Vlaanderen doorgevoerd militaire goederen	58
3.3	Geweigerde vergunningen voor de buitenlandse handel in militair materieel in Vlaanderen	59
3.3.1	Aandeel weigeringen in vergunningsaanvragen	59
3.3.2	Gedetailleerde beschrijving van de geweigerde vergunningsaanvragen	60
3.3.2.1	Geweigerde invoer	60
3.3.2.2	Geweigerde uitvoer	61
3.3.2.3	Geweigerde doorvoer	62
3.4	Opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik	64
3.4.1	Uitvoer van Vlaamse militaire goederen en het conflict tussen India en Pakistan	64
3.4.2	Landen in burgeroorlog of met zware interne spanningen	65
3.4.3	Doorvoer van militaire goederen via Vlaanderen naar West-Afrika	67
3.4.4	Uitvoer en doorvoer van militair materieel naar de Verenigde Staten	68
4	BESLUIT	73
5	BIJLAGE	77
5.1	Vlaamse lijst van militaire goederen	78
5.1.1	Europese lijst van militaire goederen (17 maart 2006)	78
5.1.2	Vlaamse aanvullingen op Europese lijst	85
5.2	Tabellen	86

Inleiding

De Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel van 1991 stipuleert dat de regering jaarlijks rapporteert met betrekking tot de implementatie van deze wet en halfjaarlijks een overzicht geeft van de verstrekte en geweigerde vergunningsaanvragen. Sinds de regionalisering van de controle op de buitenlandse wapenhandel in 2003 zijn de drie Belgische gewesten bevoegd voor het vergunningsbeleid inzake de buitenlandse wapenhandel en dus ook voor de verplichte periodieke verslaggeving inzake de buitenlandse handel in militaire goederen. De Vlaamse Regering neemt deze rapporteringsplicht ernstig en stelt haar periodieke verslagen niet enkel beschikbaar voor het Vlaams Parlement, maar via de website van de Dienst Controle Wapenhandel¹ ook voor het brede publiek.

De focus van de jaarrapporten van de meeste van onze buurlanden ligt in de eerste plaats op een analyse van de buitenlandse wapenhandel (en het bijhorende vergunningsbeleid) van het afgelopen jaar. Daarnaast wordt in deze rapporten, vaak in bijlage, ook een overzicht gegeven van de verstrekte vergunningen. In Vlaanderen is dat niet het geval. De Vlaamse (half)jaarlijkse verslagen bestaan naast een toelichting van de gehanteerde methodologie en een overzicht van een aantal recente internationale evoluties op vlak van wapenbeheersing en -productie, eigenlijk enkel uit een overzicht van alle goedgekeurde en geweigerde vergunningsaanvragen die in Vlaanderen werden ingediend voor de invoer, uitvoer en doorvoer van militair materieel. Het doel van voorliggend rapport is een analyse te maken van de buitenlandse wapenhandel in Vlaanderen in 2006. Hiermee wil het Vlaams Vredesinstituut de parlementsleden een instrument aanreiken dat hen toelaat hun parlementaire controlefunctie op de wapenhandel beter uit te oefenen. Verder wil het aan iedereen die geïnteresseerd is in deze problematiek een overzicht geven van de omvang, kenmerken en tendensen van de buitenlandse wapenhandel in Vlaanderen. Voor een precies overzicht van de eigenlijke vergunningsaanvragen verwijzen we de geïnteresseerde lezer naar de periodieke verslagen van de Vlaamse Regering.

Voor we de daadwerkelijke analyse van de Vlaamse buitenlandse handel in militaire goederen aanvatten, staan we eerst stil bij de wijzigingen die de Vlaamse overheid in 2006 heeft doorgevoerd in haar rapporteringswijze en evalueren we deze wijzigingen m.b.t. hun bijdrage tot de transparantie van de periodieke verslagen (hoofdstuk 1). Nadien gaan we dieper in op de problematiek van de controle op eindgebruik en wederuitvoer (hoofdstuk 2). Het meest uitgebreide deel van dit rapport bestaat uit een analyse van de vergunningsaanvragen voor de buitenlandse wapenhandel in Vlaanderen in 2006 (hoofdstuk 3). Belangrijk om te benadrukken is dat deze analyse gebaseerd is op de gegevens uit de periodieke verslagen van de Vlaamse Regering, die door het Vlaams Vredesinstituut werden samengevoegd in een databank. In voornoemde hoofdstuk bespreken we eerst de wijze waarop de databank van het Vredesinstituut werd opgebouwd. Nadien analyseren we de verstrekte vergunningsaanvragen met betrekking tot hun evolutie over de tijd, de aard van de goederen, hun bestemming/herkomst en het type van eindgebruiker. In de derde sectie van dit hoofdstuk komen de geweigerde vergunningsaanvragen aan bod. Deze vergunningsaanvragen worden in detail besproken. Tot slot worden in hoofdstuk 3 enkele opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik besproken.

Disclaimer

Hoewel door het Vlaams Vredesinstituut uiterste zorgvuldigheid werd betracht bij de redactie van dit rapport, kan het niet aansprakelijk worden geacht of gesteld voor mogelijke onzorgvuldigheden of onvolledigheden. Tevens wordt geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaard voor enig gebruik dat een lezer van dit rapport maakt. In het bijzonder heeft dit rapport niet tot doel, en mag het aldus niet in die zin geïnterpreteerd worden, om enig juridisch advies te verlenen. De geciteerde teksten dragen geen authentieke waarde. Tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven, mag geen enkel van de in dit rapport gedane uitspraken toegeschreven worden aan één of meerdere van de Vlaamse instellingen: het rapport werd door het Vlaams Vredesinstituut in volledige onafhankelijkheid voorbereid.

1

Wijzigingen in de Vlaamse verslaggeving in 2006

1.1

Overzicht van de evolutie in de Vlaamse verslaggeving

De voorbije jaren is de Vlaamse **rapporteringswijze** reeds verschillende malen gewijzigd. In de eerste 16 maanden na de regionalisering van de controle op de buitenlandse wapenhandel (september 2003 – december 2004) werden de gegevens van de verschillende vergunningsaanvragen niet individueel besproken in de Vlaamse periodieke verslagen; de vergunningsaanvragen werden gegroepeerd naar land van bestemming (uitvoer- en doorvoervergunningen) of naar land van afzender (invoervergunningen).

Sinds de publicatie van het halfjaarlijks verslag van de eerste jaarhelft van 2005 is de Vlaamse rapporteringswijze op een aantal vlakken sterk veranderd.² De belangrijkste wijziging is dat de vergunningsaanvragen niet langer per land van bestemming/afzender worden samengevoegd, maar dat ze individueel worden weergegeven. Dit is een gevoelige verbetering van de transparantie aangezien hierdoor veel meer gedetailleerde informatie omtrent vergunningsaanvragen wordt vrijgegeven dan voorheen. Verder wordt sindsdien ook gebruik gemaakt van de meer verfijnde Europese klassenindeling van militaire goederen (aangevuld met een aantal 'Vlaamse' categorieën) en werd de categorie 'bestemming' vervangen door de categorie 'eindgebruiker'.³

In 2006 werd de Vlaamse rapporteringswijze opnieuw gewijzigd. Bij de publicatie van het halfjaarlijks verslag voor de eerste jaarhelft van 2006 werden drie aanpassingen doorgevoerd in de rapporteringswijze:

- 1 De klassenindeling van militaire goederen werd nog verder verfijnd door, waar mogelijk, een sub-subcategorie in te voeren.
- 2 De gehanteerde definities voor 'defensiegerelateerde industrie' en 'industrie' werden aangepast.
- 3 Voor de vergunningen waarbij de eindgebruiker van het vergunde goed zich niet in het land van bestemming bevindt, wordt ook de bestemming en het land van de eindgebruiker weergegeven.

Het resultaat is dat in de huidige periodieke verslagen van de Vlaamse regering inzake de buitenlandse wapenhandel voor elke individuele vergunningsaanvraag (zowel de goedgekeurde als de geweigerde) de volgende kenmerken worden vrijgegeven: de *aard van de goederen* (op basis van de Europese ML-indeling en indien mogelijk ook verfijnd naar de ML-subcategorie en eventueel zelfs verfijnd naar een eigen ‘Vlaamse’ ML-sub-subcategorie), de *waarde van de vergunning*, het *land van afzender*, het *land van bestemming*, het *type eindgebruiker* en impliciet ook het *land van de eindgebruiker*. In vergelijking met de meeste van onze buurlanden wordt in de huidige Vlaamse verslaggeving veel gedetailleerde informatie vrijgegeven omtrent de verstrekte en geweigerde vergunningen.⁴

Niet enkel de aard van rapporteren is de afgelopen jaren veranderd in Vlaanderen, maar ook de **frequentie van rapporteren**. Sinds oktober 2005 worden naast de juridisch verplichte halfjaarlijkse overzichten ook maandelijks overzichten gepubliceerd op de website van de Dienst Controle Wapenhandel. Dit betekent concreet dat gegevens die gepubliceerd worden in de halfjaarlijkse verslagen van de Vlaamse Regering op dat moment reeds publiek beschikbaar zijn.

1.2

Evaluatie van de recente wijzigingen in de verslaggeving

In 2006 werd de Vlaamse rapporteringswijze op drie vlakken gewijzigd. In deze sectie worden deze wijzigingen geëvalueerd op basis van hun bijdrage tot de transparantie van de Vlaamse periodieke verslagen.

1.2.1 De verfijning van de klassenindeling van militaire goederen

In het maandrapport van juli – augustus 2006 werd de reeds sinds 2005 gehanteerde Europese klassenindeling¹ voor het eerst verder verfijnd met de opname van extra subcategorieën. Doordat deze verfijning met de publicatie van het halfjaarlijks rapport ook retroactief werd toegepast voor de eerste jaarhelft van 2006 is deze verfijnde klassenindeling beschikbaar voor alle vergunningsaanvragen sinds januari 2006.

Het hanteren van deze verfijnde klassenindeling is zonder twijfel een positieve evolutie m.b.t. de verhoging van de transparantie in de periodieke verslagen. Voordien bleef het soms onduidelijk op welke goederen de vergunning betrekking had omdat de Europese ML-subcategorie vaak meerdere soorten goederen groepeerde. Zo staat de subcategorie ML1.a voor ‘Geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren’. In de huidige rapportage wordt, waar mogelijk, onder de subcategorie een extra verfijning toegebracht, bijvoorbeeld bij ML1.a -geweren’.

¹ De meest recente versie van de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen (17 maart 2006) bevindt zich in de bijlage van dit rapport.

1.2.2 Nieuwe afbakening van de verschillende industrietakken

Het Vlaams Vredesinstituut wees er in zijn adviesnota van 13 november 2006 inzake de transparantie van de Vlaamse rapportage⁵ op dat, met het oog op een verhoging van de transparantie, de definities van een aantal begrippen dienden te worden gewijzigd. Hierbij werd onder meer verwezen naar de misleidende terminologie die werd gehanteerd voor de afbakening van de verschillende industrietakken ('defensiegerelateerde industrie' en 'industrie'). Enkele weken later werd bij de publicatie van het eerste halfjaarlijks verslag van 2006 een nieuwe definitie voor de verschillende industrietakken gehanteerd. Terwijl de rubriek 'defensiegerelateerde industrie' vroeger enkel verwees naar de bedrijven die *enkel en alleen* militaire goederen vervaardigen en de rubriek 'industrie' naar bedrijven die goederen vervaardigen die zowel een civiele als een militaire toepassing hebben, verwijst de rubriek 'defensiegerelateerde industrie' nu naar alle bedrijven die *hoofdzakelijk* goederen vervaardigen die als wapen worden geklasseerd en vooral actief zijn in de militaire sector. De overige bedrijven vallen onder de rubriek 'industrie'.

Ook deze wijziging in de rapporteringswijze is een verbetering. Aangezien deze nieuwe definities voor 'defensiegerelateerde industrie' en 'industrie' retroactief werden toegepast voor de eerste jaarhelft van 2006, is in het halfjaarlijks rapport bij een aantal transacties het type van eindgebruiker gewijzigd ten opzichte van de verschillende maandelijkse rapporten voor dezelfde periode (vervanging van 'industrie' door 'defensiegerelateerde industrie'). Een nauwgezette vergelijking van de gegevens in het halfjaarlijkse verslag met de gegevens van de maandelijkse rapporten heeft echter aangetoond dat er ook bij een aantal andere transacties het type van eindgebruiker werd gewijzigd. Aangezien het hier vaak vervangingen van '(defensiegerelateerde) industrie' of 'handelaar' door 'krijgsmacht' betreft, gaat het wellicht om correcties van een verkeerd toegepast onderscheid tussen bestemming en eindgebruiker door de Vlaams Regering in de maandelijkse rapporten. De vraag rijst dan wederom in hoeverre het

onderscheid tussen bestemming en eindgebruiker in het verleden correct en consistent werd toegepast.¹¹ De informatie in het jaarverslag van 2005 is dus mogelijk minder betrouwbaar dan algemeen wordt aangenomen.

1.2.3 Expliciete en impliciete opname van het land van eindgebruiker

In de adviesnota van het Vlaams Vredesinstituut m.b.t. de transparantie in de Vlaamse rapportage omtrent de buitenlandse wapenhandel werd gesteld dat het meest fundamenteel probleem in de 'oude' rapporteringswijze het door de Vlaamse Regering gemaakte onderscheid tussen enerzijds bestemming en bestemming en anderzijds land van eindbestemming en eindgebruiker was. Dit onderscheid was problematisch aangezien (1) de categorie bestemming niet werd opgenomen in de periodieke verslagen aan het parlement terwijl dit wettelijk verplicht is en (2) er verwarring werd gecreëerd over het uiteindelijke eindgebruik van de in Vlaanderen vergunde uitvoer en doorvoer van militaire goederen waardoor een doorzichtige en sluitende parlementaire controle op het eindgebruik van in Vlaanderen vergunde wapenhandel niet mogelijk was. Er bestaat immers geen noodzakelijke band bestaat tussen enerzijds het land van bestemming en anderzijds de eindgebruiker en het land van de eindgebruiker. Hierdoor is de categorie eindgebruiker zonder opname van het land van eindgebruik eigenlijk zinledig. Aangezien het eindgebruik van de goederen waarvoor een vergunning wordt aangevraagd een cruciaal criterium is in de afweging of de handel in deze goederen al dan niet vergund wordt, adviseerde het Vlaams Vredesinstituut: 'De belangrijkste en absoluut noodzakelijke wijziging is zonder twijfel dat zowel het land van eindgebruik als de bestemming moeten worden toegevoegd als categorieën in de periodieke rapportage'.⁶

De belangrijkste wijziging die in 2006 werd doorgevoerd heeft dan ook betrekking op de opname van het land van eindgebruiker als variabele in de periodieke verslagen. Het land van eindgebruiker werd voor het eerst opgenomen in het halfjaarlijks verslag dat betrekking heeft op de eerste jaarhelft van 2006 en dat gepubliceerd werd in december 2006. In de bespreking van de gehanteerde methodologie van dit halfjaarlijks verslag wordt aangegeven dat slechts in een beperkt aantal gevallen het land van de eindgebruiker niet overeenkomt met het land van de bestemming. Voor de eerste jaarhelft van 2006 betreft het in totaal vier gevallen. In de bespreking van de methodologie worden deze vier gevallen opgesomd en wordt voor elk van deze transacties naast het land van bestemming en het type eindgebruiker ook het type bestemming en het land waar de eindgebruiker zich bevindt, meegedeeld. Dit betekent dat

II Een andere aanwijzing dat dit onderscheid mogelijk niet altijd correct werd toegepast is de vaststelling dat in 2006 14 invoervergunningen (5,5%) werden uitgereikt met als eindgebruiker van de vergunde goederen de overheid (13) of het leger (1), terwijl in 2005 bij geen enkele invoervergunning de overheid of het leger als eindgebruiker genoteerd staat ondanks het feit dat uit informatie van het Vlaams Vredesinstituut blijkt dat minstens één invoervergunning betrekking heeft op goederen die het Belgisch leger als eindgebruiker heeft.

indien de eindgebruiker zich niet in het land van bestemming bevindt, het land van de eindgebruiker expliciet wordt opgenomen in het periodiek verslag. Dit betekent echter ook dat in de andere gevallen het land van eindgebruiker eigenlijk altijd impliciet wordt meegedeeld (namelijk land van eindgebruiker = land van bestemming).

De (al dan niet impliciete) opname van het land van eindgebruiker is zonder twijfel een positieve evolutie aangezien de categorie eindgebruiker hierdoor niet langer zinledig is.^{III} Dit is dan ook een belangrijke stap in het verhogen van de transparantie met als doel het verbeteren van de parlementaire controle op het uiteindelijk eindgebruik van de door Vlaanderen uitgevoerde militaire goederen. Deze positieve evolutie ten spijt blijft er een probleem doordat de categorie ‘bestemming’ nog steeds niet systematisch wordt opgenomen in de periodieke verslagen. Deze niet-opname wordt door de Vlaamse Regering geargumenteed door te stellen dat ‘deze (categorie) geen meerwaarde oplevert over wat er met deze goederen gebeurt’. Nochtans is de opname van deze categorie, zoals ook in de adviesnota duidelijk werd gesteld, wettelijk verplicht en biedt ze een meerwaarde door informatie te verschaffen over wat er met de goederen gebeurt vooraleer ze hun eindbestemming bereiken.

De opname van het land van eindgebruiker is niet beperkt gebleven tot dit ene halfjaarlijks rapport. In het halfjaarlijks verslag stelt de Vlaamse Regering dat het de bedoeling is deze informatie ook bij de maandelijkse publicatie op de website weer te geven. Dit is ook daadwerkelijk gebeurd. Zo werd in het maandlijks verslag van november 2006 op een extra blad meegedeeld dat voor één transactie de eindgebruiker zich niet in het land van bestemming bevindt. Ook de maandrapporten van januari, maart en mei 2006 werden in december 2006 aangepast door de toevoeging van een extra blad met daarop de nodige informatie over de desbetreffende transacties.

1.2.4 Conclusie

Het is duidelijk dat de wijzigingen die in 2006 werden aangebracht in de rapporteringswijze een betekenisvolle stap in de richting van meer transparantie zijn. Een aantal van de pijnpunten die het Vredesinstituut aanhaalde in de adviesnota ‘Transparantie in de rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel’, vormen momenteel niet langer een probleem. Zo werd het problematisch onderscheid tussen (land van) bestemming en (land van) eindgebruiker opgelost en ook op vlak van de gebruikte terminologie en verduidelijking van de aard van vergunde goederen werd vooruitgang geboekt.

III Dit neemt echter niet weg dat het soms nog steeds onduidelijk is wie de eigenlijke eindgebruiker is van vergunde goederen. Als in een verslag staat dat de eindgebruiker het leger is in land X. Dan kan hiermee zowel het leger van land X worden bedoeld als het leger van land Y dat in land X aanwezig is.

Dit neemt echter niet weg dat er belangrijke tekortkomingen blijven bestaan, zoals het niet systematisch opnemen van de wettelijk verplichte categorie ‘bestemming’, het ontbreken van de motivering voor weigeringen, het ontbreken van de gegevens voor de hernieuwingen, en het ontbreken van informatie over tijdelijke vergunningen ^{IV}. Bovendien heeft de rapportering vooralsnog enkel betrekking op militair materieel en niet op producten voor tweeërlei gebruik. Verder is als gevolg van een gebrek aan transparantie onduidelijk in hoeverre door de Vlaamse overheid controle wordt uitgeoefend op het eindgebruik van vergunningsplichtige goederen die vanuit Vlaanderen worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 2).

Concluderend kunnen we stellen dat in het afgelopen jaar vooruitgang werd geboekt in de doelstelling om van Vlaanderen een voorbeeld van transparantie te maken, maar de opdracht is nog niet voltooid. Het is van groot belang dat formele aanpassingen niet alleen in de methodologische toelichting worden gecommuniceerd, maar ook consequent worden toegepast.

IV Specifiek met betrekking tot het niet rapporteren van tijdelijke vergunningen heeft de bevoegde minister in december 2006 in de subcommissie Wapenhandel van het Vlaams Parlement verklaard dat vrijgave van deze gegevens de commerciële belangen van Vlaamse bedrijven kan schaden in de onderhandelingsfase van een contract. Aangezien wederuitvoer wel wordt gerapporteerd, kan het een tussenoplossing zijn om bij de invoervergunningen te vermelden welke vergunningen op wederuitvoer betrekking hebben. Bovendien kan een simpele vermelding van het aantal tijdelijke uitvoervergunningen per (half) jaar reeds een zicht geven op de omvang van het aantal vergunningen voor wederinvoer.

2

Eindgebruik

Het eindgebruik is een belangrijke parameter in de beoordeling van aanvragen tot uitvoer van producten met een militaire toepassing (zowel materieel specifiek voor militair gebruik als producten voor tweeërlei gebruik). De afweging van veiligheidsrisico's en mensenrechtenoverwegingen wordt toegepast op het eindgebruik van het product en op het land van de eindgebruiker of eindbestemming. Het is echter niet altijd even duidelijk wat het eindgebruik van een product is, en bovendien kan dit na verloop van tijd wijzigen.

De variabele status van het concept 'eindgebruik' wordt impliciet en expliciet erkend in regelgeving en procedures. In de EU Verordening 1334/2000 zijn aan een passage over eindgebruik en eindgebruiker de woorden '*indien bekend*' toegevoegd. In de Gebruikersgids bij de Gedragscode van de EU betreffende wapenexport wordt het land van eindbestemming gedefinieerd op basis van '*de informatie van het uitvoerende land*'. Beide formuleringen wijzen erop dat de eindgebruiker, het eindgebruik en de eindbestemming niet altijd bekend of eenduidig te bepalen zijn.

In dit hoofdstuk worden eerst de implicaties van de definitieproblemen overlopen, en vervolgens de procedures die gehanteerd worden om na de levering ongewenste bestemmingswijzigingen te vermijden.

2.1

Definities

Het Vlaams Vredesinstituut heeft in november 2006 gewezen op de verwarring die kan ontstaan wanneer niet zorgvuldig wordt omgesprongen met het onderscheid tussen ‘eindgebruiker’ en ‘bestemming’, en tussen ‘eindbestemming’ en ‘bestemming’. Nochtans is een eenduidige interpretatie van deze begrippen van cruciaal belang bij de afweging om een uitvoer al dan niet toe te laten. De criteria waaraan een vergunningaanvraag moet worden getoetst, hebben in belangrijke mate betrekking op de plaats waar het product langskomt of terecht komt, de personen of instanties die het product verhandelen, verwerken of gebruiken, en het doel waarvoor het product gebruikt wordt.

In de Belgische en Europese regelgeving die in Vlaanderen van toepassing is op handel in producten met militaire toepassing, worden de volgende begrippen gehanteerd:

- eindgebruik (KB 1993, Verordening 1334/2000), militair eindgebruik (Verordening 1334/2000), voorgenomen eindgebruik (Verordening 1334/2000)
- eindbestemming (Wet 1991, KB 1993, Verordening 1334/2000), land van eindbestemming (Wet 1991, Gedragscode 1998), bestemmingen (Verordening 1334/2000), land van bestemming (Wet 1991, KB 1993, Verordening 1334/2000, Gedragscode 1998-bijlage), ontvangende land (Wet 1991, Gedragscode 1998), invoerend land (KB 1993), kopende land (Verordening 1334/2000), land dat wapens koopt (Gedragscode 1998)
- bestemming (Wet 1991), eindbestemming (KB 1993), invoerder (KB 1993), koper (KB 1993), geadresseerde (Gedragscode 1998)
- eindgebruiker (Verordening 1334/2000, Gedragscode 1998), gevoelige eindgebruiker (Verordening 1334/2000), beoogde eindgebruiker (Gedragscode 1998), ongewenste eindgebruiker (Gedragscode 1998)

In Verordening 1334/2000 wordt ‘militair eindgebruik’ gedefinieerd, maar over alle andere begrippen komen geen definities voor in de genoemde regelgeving en gedragscode. Enkel hand-leidingen bij of verslagen over de toepassing van deze regelgeving bieden enige verduidelijking.

In de halfjaarlijkse verslagen van de bevoegde minister aan het Vlaams Parlement wordt de eindgebruiker omschreven als de persoon of instantie die de goederen aanwendt voor het aangegeven doel. De bestemming is de persoon of instantie die de goederen ontvangt, d.w.z. aan wie het product in eerste instantie wordt geleverd. Het onderscheid tussen bestemming en eindgebruiker lijkt hierdoor duidelijk omschreven. De betekenis van eindgebruik en van land van eindbestemming kunnen logisch afgeleid worden uit de omschrijving van de eindgebruiker. Het eindgebruik is dan het aanwenden van het product voor het aangegeven doel, en het land van eindbestemming is het land waar de eindgebruiker zich bevindt. Deze omschrijving van land van eindbestemming is in dezelfde bewoordingen opgenomen in de Gebruikersgids bij de Gedragscode van de EU betreffende wapenexport.

Deze verduidelijking lost echter niet alle mogelijke verwarring op.

- 1 Er werd weliswaar nader bepaald wat het land van eindbestemming is, maar wat wordt in de wet van 1991, het KB van 1993, de Verordening 13340/2000 en de Gedragscode van 1998 met land van bestemming bedoeld? Mag men veronderstellen dat het land van bestemming en het land van eindbestemming inwisselbare begrippen zijn? Wanneer in dat geval de bestemming en de eindgebruiker twee verschillende personen of instanties zijn, omvat de omschrijving 'land van bestemming' dan hun beider landen of slechts één van beide landen? Of bedoelt men met het land van bestemming het land waar de bestemming, te onderscheiden van de eindgebruiker, zich bevindt? Dezelfde bedenking kan geformuleerd worden over de toedracht van ontvangende land, invoerend land, kopende land, en land dat wapens koopt.

Duidelijkheid hierover is van cruciaal belang, aangezien hiervan afhangt op welk land of op welke landen de wettelijke criteria met betrekking tot mensenrechten, spanningen, conflicten, enz. van toepassing zijn.

- 2 De omschrijving van de eindgebruiker roept bovendien een afgeleid probleem op: wat betekent 'aanwenden voor het aangegeven doel'? Wat is bijvoorbeeld het aangegeven doel van een onderdeel van een wapensysteem? Is dit het integreren van dit onderdeel in het groter geheel, of verstaat men onder eindgebruik de uiteindelijke ingebruikstelling van het afgewerkte product?

De Gebruikersgids bij de Gedragscode van de EU betreffende wapenexport geeft enkele voorbeelden van mogelijk eindgebruik: 'reserve-onderdeel voor..., inbouw in..., voor gebruik als...'. Dezelfde gids stelt dat 'een bedrijf dat de goederen op de lokale markt doorverkoopt', als eindgebruiker wordt beschouwd.

Wanneer ‘inbouw in...’ als eindgebruik kan worden beschouwd, en een bedrijf of handelaar als eindgebruiker kan worden beschouwd, dan lijkt dit erop te wijzen dat niet noodzakelijk hoeft achterhaald te worden waar uiteindelijk het afgewerkte wapen of het militaire eindproduct terecht zal komen. Ook de industrie die een product aanwendt voor inbouw in een groter geheel, of een handelaar die een product aanwendt voor verkoop op de lokale markt, kan vanuit het standpunt van het exporterende land als eindgebruiker worden beschouwd.

Aangezien eindgebruik niet altijd een definitief of sluitend gegeven is, en aangezien bestemming en eindgebruiker niet altijd identiek zijn, kan er twijfel over bestaan op welk land of welke landen de criteria uit de regelgeving van toepassing zijn. Het is mogelijk de formuleringen in de Belgische wet van 1991 zo te lezen dat zowel het land van de bestemming als het land van de eindgebruiker getoetst moeten worden aan de voorwaarden die tot een weigering van een vergunning leiden. De afwezigheid van definities en het door elkaar gebruiken van terminologie dragen bij tot deze onduidelijkheid.

Bovendien impliceert de invulling die aan ‘eindgebruiker’ wordt gegeven, dat deze niet noodzakelijk de laatste schakel is in de keten tussen de export vanuit Vlaanderen en de militaire aanwending van het afgewerkt product. Zoals blijkt uit de Vlaamse exportgegevens voor 2006 had de helft van het aantal uitvoervergunningen voor militair materieel industrie of handelaars als eindgebruiker (zie tabel 11). Men mag ervan uit gaan dat het uiteindelijke afgewerkte militaire product in vrijwel al deze gevallen bestemd is om aan derden door te verkopen. Dit impliceert dat voor de verdere naleving van veiligheids- of mensenrechtennormen, minstens gedeeltelijk vertrouwd wordt op de nieuwe eigenaar en/of de overheden van het land van (eind)bestemming.

2.2

Controle op wederuitvoer

Wanneer een vergunning wordt afgeleverd, bestaan er twee procedures om in te staan voor de verdere naleving van veiligheids- en mensenrechtenoverwegingen. Beide procedures zijn gebaseerd op verbintenissen vanwege de koper en op vertrouwen in de koper en/of het land van bestemming. Welke procedure van toepassing is, hangt af van het land van bestemming.

- 1 Indien het een levering betreft aan een EU-lidstaat, Andorra, Australië, Canada, Hongkong, Japan, Maleisië, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Singapore, Turkije, de Verenigde Staten of Zuid-Korea, moet op het moment van de vergunningaanvraag een **Internationaal Invoercertificaat (IIC)** worden voorgelegd. De klant (invoerder) vraagt dit certificaat aan in het land van bestemming, en bezorgt het aan de uitvoerder, die het op zijn beurt bij de vergunningaanvraag voegt.

De aanvraag van een IIC houdt een verbintenis van de koper in om de levering daadwerkelijk in te voeren en niet opnieuw uit te voeren zonder vergunning van zijn eigen overheid. Het IIC is tegelijk een bewijs dat het ontvangende land instemt met de invoer. Voor niet-EU-landen moet de koper er zich tevens toe verbinden om na levering een leveringsverificatiebewijs aan te vragen bij zijn eigen overheid, en dit te bezorgen aan de bevoegde overheid van het land van herkomst, i.c. de Vlaamse Dienst Controle Wapenhandel. Via deze procedure houdt de Vlaamse overheid en het land van bestemming toezicht op de transactie, en kan men nagaan of de aangevraagde transactie werkelijk heeft plaatsgevonden. Momenteel is hierover geen publieke informatie beschikbaar.

Deze procedure houdt in dat **de verantwoordelijkheid over het verdere gebruik van het uitgevoerde product volledig wordt overgedragen aan het land van bestemming**. Dit betekent dat het land van bestemming er zelf over beschikt wat er nadien met die goederen wordt gedaan. De Vlaamse overheid vertrouwt er op dat deze landen van bestemming bekwaam en bereid zijn om toezicht te houden op het verdere gebruik van het uitgevoerde materieel en daarbij de gebruikelijke veiligheids- en mensenrechtenoverwegingen in acht te nemen.

Leveringen naar Bosnië-Herzegovina, IJsland, Kroatië, Liechtenstein, Macedonië^V, Servië en Montenegro, Zuid-Afrika of Zwitserland zijn aan ongeveer dezelfde procedure onderworpen, hoewel deze landen geen IIC maar een eigen nationaal invoercertificaat uitreiken. Een fotokopie van het douanedocument bij invoer vervangt het leveringsverificatiebewijs. Na het afronden van de uitvoertransactie vanuit Vlaanderen, draagt de Vlaamse overheid de facto de verantwoordelijkheid voor de controle op wapenhandel over aan het land van bestemming.

2. Uitvoer naar alle andere landen is aan een aparte procedure onderhevig. De invoerder maakt een verklaring op die samen met de vergunningaanvraag door de verkoper wordt voorgelegd bij de overheid van het land van herkomst. In het KB uit 1993 over buitenlandse handel in militair materieel heet deze verklaring ‘certificaat van eindbestemming’. In de Verordening 1334/2000 over uitvoer van producten voor tweëerlei gebruik heeft men het over ‘verklaring betreffende het eindgebruik’. Voor deze documenten gebruikt de Vlaamse administratie ook soms de begrippen **eindgebruikersverklaring**, certificaat van de eindgebruiker, end user statement, en varianten hierop.

Ook in deze procedure verbindt de eindgebruiker zich ertoe om de levering daadwerkelijk in te voeren zoals aangevraagd, en hetzij niet opnieuw uit te voeren zonder goedkeuring van de Vlaamse overheid, hetzij in geen geval te verkopen aan derden, hetzij de goederen niet aan te wenden voor militaire doeleinden of in massavernietigingswapens. Een fotokopie van het douanedocument bij invoer geldt ook hier als bewijs van levering.

Het fundamentele verschil met de vorige procedure is ten eerste dat in deze procedure de verbintenis door de invoerder wordt aangegaan ten aanzien van een vreemde overheid, i.c. de Vlaamse overheid. Ten tweede wordt het document opgemaakt door de bestemming of eindgebruiker zelf, en niet door zijn overheid. De enige rol die in

^V Bedoeld wordt de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië.

deze procedure voorzien wordt voor de autoriteiten van het land van bestemming, is de mogelijkheid om de vereiste documenten te laten certificeren, bijvoorbeeld om de betrouwbaarheid van de importeur na te gaan.^{vi}

De Vlaamse overheid draagt in deze procedure de verdere opvolging niet over aan het land van bestemming. **De invoerder is gebonden door de verbintenis die hij heeft aangegaan ten aanzien van de Vlaamse overheid.** Wederuitvoer is op deze grond ofwel niet toegelaten, ofwel enkel mogelijk mits goedkeuring door de Vlaamse overheid, en dit onverkort eventuele bijkomende verplichtingen voor de invoerder die gelden in zijn eigen land.

In Vlaanderen is geen publieke informatie beschikbaar over deze aanvragen tot goedkeuring voor wederuitvoer. Nochtans werd in het Vlaams Parlement recent een schriftelijke vraag gesteld aan de bevoegde minister, waarin gepeild werd naar deze controle op wederuitvoer. Het ministeriële antwoord bestaat echter uit een uitweiding over woordgebruik, en bevat geen concrete informatie over wederuitvoer van uit Vlaanderen uitgevoerde producten.⁷ Door het ontwijkende antwoord blijft het tot op heden (februari 2007) onduidelijk of de Vlaamse overheid eventuele vervolgtacties nauwgezet opvolgt.

- 3 Een invoercertificaat of eindgebruikersverklaring is echter niet altijd vereist. Indien een exporteur over een **globale vergunning** beschikt voor uitvoer van een specifiek omschreven type of categorie producten voor tweemaal gebruik naar één of meer in de vergunning vermelde landen, dan is geen IIC of eindgebruikersverklaring nodig. In dit geval bestaat er geen procedure die per individuele transactie instaat voor de verdere naleving van veiligheids- en mensenrechtenoverwegingen. De exporteur moet er zich wel toe verbinden om na het verstrijken van de vergunning, die één jaar geldig is, een overzicht van alle leveringen te geven aan de Vlaamse overheid. Deze lijst bevat aanduidingen van het land van bestemming, de bestemmingen en de aard en hoeveelheid van de uitgevoerde producten. In dit geval is geen verbintenis vanwege de bestemming, de eindgebruiker of het land van bestemming vereist, en wordt dus de facto **het verdere toezicht op het uiteindelijke eindgebruik overgelaten aan derden.**

Geen enkel land is formeel uitgesloten als mogelijk bestemmingsland voor een globale vergunning. Het kan nochtans niet de bedoeling zijn dat globale vergunningen worden toegekend naar landen waar de betrouwbaarheid van het controlebeleid ontoereikend is. In de publieke ruimte is hierover echter geen informatie beschikbaar.

VI Op basis van de nationale wetgeving in het land van bestemming, kunnen bijkomende voorwaarden gelden voor de invoerder, maar deze vallen buiten het bestek van deze bespreking.

De beschreven procedures voor controle op het eindgebruik, anticiperen op de mogelijkheid dat eindgebruik, eindgebruiker of eindbestemming kunnen wijzigen of eventueel pas na de levering bekend worden. Bij de helft van alle Vlaamse uitvoervergunningen voor militair materieel wordt een bedrijf of handelaar als eindgebruiker aangeduid, waardoor het meer dan waarschijnlijk is dat het afgewerkte product uiteindelijk bij een andere eindgebruiker terechtkomt.

De voorziene procedures zijn erop gericht wijzigingen of laattijdige vaststellingen van het eindgebruik alsnog aan een controlemechanisme te onderwerpen, althans als de nieuwe eindgebruiker zich in een ander land bevindt dan de oorspronkelijke. Het controlemechanisme is afhankelijk van de doorlopen procedure, die zelf afhankelijk is van het aanvankelijk aangegeven land van bestemming. Bij 'bevriende landen' wordt vertrouwd op het controlebeleid van deze landen. Bij de overige landen bestaat het controlemechanisme uit een verbintenis van de invoerder ten aanzien van de Vlaamse overheid. De verbintenis houdt in essentie in dat de invoerder aan de Vlaamse overheid toelating moet vragen voor een eventuele wederuitvoer van deze goederen. De Vlaamse overheid vertrouwt er in deze gevallen op dat de invoerder zijn verbintenis zal nakomen.

Het is onduidelijk hoe doeltreffend deze nazorg van uit Vlaanderen geëxporteerde goederen is. Er is geen publieke informatie beschikbaar op basis waarvan kan worden achterhaald hoe vaak en in welke gevallen er goedkeuringen voor wederuitvoer worden gevraagd, toegestaan of geweigerd. Dit gebrek aan informatie beperkt de reikwijdte van de parlementaire controle op het vergunningenbeleid van de Vlaamse overheid.

3

Jaaroverzicht van vergunningsaanvragen voor buitenlandse handel in militair materieel in Vlaanderen

3.1

Databank Vlaams Vredesinstituut

In het kader van het onderzoeksproject 'Vlaamse wapenhandel' heeft het Vlaams Vredesinstituut een databank ontwikkeld met daarin alle verstrekte en geweigerde Vlaamse vergunningen voor de invoer, uitvoer en doorvoer van militaire goederen sinds de regionalisering van de bevoegdheid. De gegevens uit deze databank zijn volledig afkomstig uit de betreffende periodieke verslagen van de Vlaamse Regering. Elke maand wordt de databank aangevuld met de gegevens van de maandrapporten die op de website van de Dienst Controle Wapenhandel worden gepubliceerd. Na de publicatie van de halfjaarlijkse verslagen aan het parlement wordt de informatie in de databank vergeleken met dit halfjaarlijks verslag en indien nodig gecorrigeerd (met het halfjaarlijks verslag als referentie).

Deze databank, in de vorm van een SPSS-bestand^{VII}, laat toe vergelijkingen te maken en hierdoor evoluties en trends in de buitenlandse handel in militaire goederen te herkennen en analyseren. Belangrijk om te benadrukken is dat de databank zo werd opgebouwd dat ze makkelijk kan worden aangevuld met gegevens inzake de vergunningen voor goederen voor tweeërlei gebruik en met (vergelijkbare) gegevens voor de vergunningen in de andere gewesten. De uiteindelijke doelstelling is dan ook om tot een zo volledig mogelijke databank te komen waarbij alle aspecten van de buitenlandse handel in militaire goederen en goederen voor tweeërlei gebruik makkelijk geanalyseerd kunnen worden en die toelaat om de Vlaamse cijfers in een vergelijkend perspectief te plaatsen.

De informatie in de databank komt echter niet altijd overeen met de informatie uit de verschillende periodieke verslagen. Hier zijn goede redenen voor. Zo heeft de Dienst Controle Wapenhandel bij een extra controle op de maandrapporten oktober – december 2005, bij het opstellen van het eerste halfjaarlijks verslag van 2006 en naar aanleiding van onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut, opgemerkt dat in sommige maandrapporten een aantal foutieve gegevens staan. Deze foutieve gegevens werden retroactief aangepast in de betrokken maandrapporten door de Dienst Controle Wapenhandel en worden in een erratum vermeld op de website van deze dienst.

VII SPSS is een statistisch programma voor databeheer en -analyse.

Opvallend is echter dat niet alle correcties die werden gemaakt in het eerste halfjaarlijks verslag van 2006 ook retroactief werden toegepast in de betrokken maandrapporten en dat deze correcties niet vermeld staan op de website van de Dienst Controle Wapenhandel.^{VIII} De reden waarom dit niet gebeurde is onbekend. Het Vredesinstituut heeft bij de opbouw van haar databank ook een aantal andere foutieve of onvolledige gegevens opgemerkt en gecorrigeerd.

VIII Op de website van de Dienst Controle Wapenhandel staan 6 correcties (allen in het maandrapport van maart). Een nauwgezette vergelijking van de gegevens heeft echter aangetoond dat er in totaal 21 correcties werden doorgevoerd (januari: 1, maart: 13, mei: 6, juni: 1).

3.2

Goedgekeurde vergunningen voor de buitenlandse handel in militair materieel in Vlaanderen

3.2.1 Algemeen overzicht

In 2006 heeft de Vlaamse overheid 256 vergunningen voor de **invoer** van militair materieel verstrekt met een totale waarde van 28,5 miljoen euro.

Voor de **uitvoer** van militair materieel werden in 2006 in totaal 181 vergunningen verstrekt door de Vlaamse overheid. De waarde van de uitvoervergunningen bedroeg in 2006 net geen 200 miljoen euro (199,6). In 2006 werden er dus elke maand gemiddeld ongeveer 15 uitvoervergunningen verstrekt met een gezamenlijke waarde van 16,6 miljoen euro.

Doorvoervergunningen worden veel minder vaak verstrekt door de Vlaamse overheid. Dit is gedeeltelijk het gevolg van de vaststelling dat niet al het transport van militair materieel via Vlaanderen vergunningplichtig is.⁸ In 2006 verstrekke de Vlaamse overheid 34 doorvoervergunningen met een totale waarde van 142,3 miljoen euro. Per maand worden er dus gemiddeld een drietal doorvoervergunningen goedgekeurd met een gezamenlijke waarde van 11,9 miljoen euro.

We stellen vast dat in 2006 meer invoervergunningen werden verstrekt dan uitvoervergunningen, maar dat de waarde van deze laatsten gevoelig hoger is. Opmerkelijk is ook de hoge totale waarde van doorvoervergunningen gegeven het beperkte aantal van deze vergunningen.

Tabel 1 toont aan dat er in 2006 vrij sterke schommelingen waren in het aantal invoer- en uitvoervergunningen dat maandelijks werd verstrekt door de Vlaamse overheid. Voor het erg kleine aantal verstrekke uitvoervergunningen in februari is de oorzaak bekend. In navolging van de EPSI-affaire, die eind januari 2006 aan het licht kwam, werden namelijk een aantal weken lang vrijwel geen vergunningen verstrekt voor de uitvoer van hoogtechnologische goederen die voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt.⁹ Het gevolg hiervan was dan ook dat in maart een erg hoog aantal uitvoervergunningen werden uitgereikt.

De oorzaak voor het niet verstrekken van uitvoervergunningen in de daaropvolgende maand (april 2006) is echter onduidelijk.

Tabel 1: Overzicht van het aantal en totale waarde van vergunningen per maand in 2006

Maand	Invoer		Uitvoer		Doorvoer	
	Totaal aantal	Totale waarde	Totaal aantal	Totale waarde	Totaal aantal	Totale waarde
Januari	19	466.892,91	8	5.229.665,64	0	–
Februari	2	25.323,80	1	68.406,82	1	347.852,56
Maart	60	2.829.176,47	46	45.226.127,30	2	15.160.067,64
April	0	–	0	–	1	278.093,26
Mei	39	1.135.172,26	21	56.944.033,50	7	65.391.274,36
Juni	41	1.228.220,61	9	28.304.377,40	1	29.076,91
Juli – augustus ^{IX}	43	19.429.382,64	27	12.888.809,90	8	623.149,06
September	15	649.604,67	24	21.512.129,60	6	56.591.096,03
Oktober	10	537.984,38	7	9.195.622,96	0	–
November	10	1.072.847,31	19	5.976.675,26	2	1.713.090,00
December	17	1.154.571,52	19	14.230.652,82	6	2.190.401,62
Totaal	256	28.529.176,57	181	199.576.501,19	34	142.324.101,44
Gemiddelde/maand	21,3	2.377.431,38	15,1	16.631.375,10	2,8	11.860.341,79

IX Voor de maanden juli – augustus werd geen apart maandelijks rapport gepubliceerd door de Dienst Controle Wapenhandel, maar is enkel een gezamenlijk rapport beschikbaar.

3.2.2 Invoer

3.2.2.1 Evolutie aantal en waarde invoervergunningen over tijd

Een blik op tabel 2 leert dat het aantal invoervergunningen jaarlijks tussen 250 en 300 schommelt.

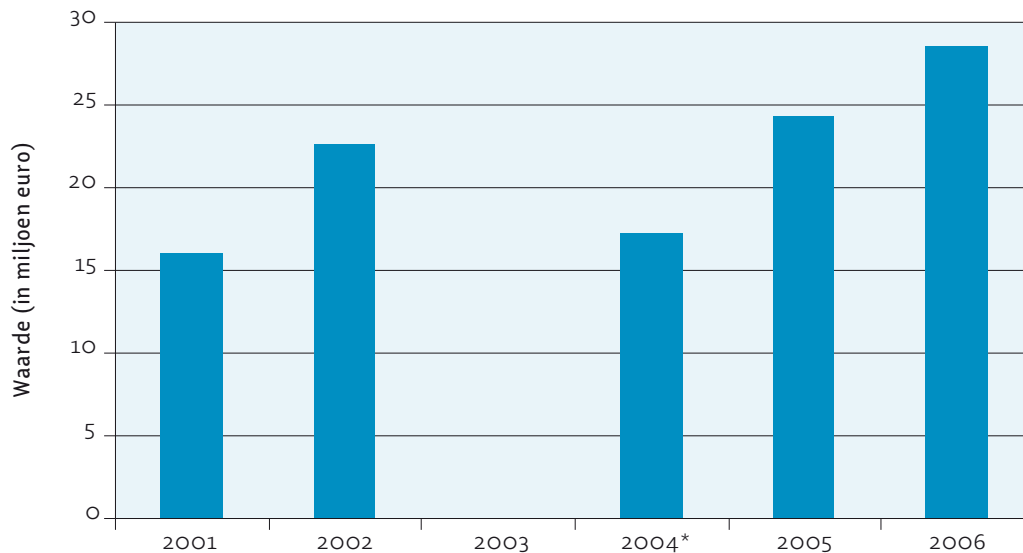
Tabel 2: Overzicht van totaal aantal, totale waarde en gemiddelde waarde van goedgekeurde invoervergunningen per jaar

Periode	Totaal aantal vergunningen	Totale waarde vergunningen	Gemiddelde waarde van elke vergunning
2001	258	16.107.131,00	62.430,74
2002	295	22.637.773,00	76.738,21
2003	niet beschikbaar ^x	niet beschikbaar	niet beschikbaar
2004 ^{xi}	266,3	17.219.446,59	64.661,83
2005	274	24.313.938,75	88.737,00
2006	256	28.529.176,57	111.442,10

Het is opvallend dat er in 2006 minder invoervergunningen werden verstrekt dan in de voorbije jaren. De totale waarde van de Vlaamse invoervergunningen is de afgelopen jaren daarentegen sterk gestegen. Op vijf jaar tijd (2001 – 2006) is de totale waarde van invoervergunningen zeer sterk gestegen (+77%). Het ontbreken van gedetailleerde informatie omtrent de invoervergunningen van vóór 2005 maakt het echter moeilijk om vast te stellen in hoeverre deze stijging structureel van aard is en niet enkel kan worden toegeschreven aan een beperkt aantal uitzonderlijk waardevolle invoervergunningen.

-
- X De gegevens omtrent de vergunningsaanvragen voor de buitenlandse wapenhandel bij de federale overheid in de eerste acht maanden van 2003 zijn, ondanks de rapporteringsplicht van de bevoegde overheid, nooit publiek gemaakt en ontbreken dus in deze tabel.
- XI Voor 2004 werden drie periodieke verslagen gepubliceerd door de Vlaamse Regering waarin een overzicht wordt gegeven van de vergunningsaanvragen in de periodes (1) september 2003 – februari 2004, (2) maart – augustus 2004, en (3) september – december 2004. Aparte gegevens voor 2003 en 2004 zijn niet beschikbaar als gevolg van het ontbreken van een apart verslag voor periode september – december 2003. Daarom is het voor 2004 enkel mogelijk een schatting te maken van het aantal vergunningen en hun totale waarde. Deze schatting van het gemiddeld aantal vergunningen en de gemiddelde waarde voor 2004 gebeurt als volgt: voor de periode september 2003 – februari 2004 worden de aantallen en de waarde van vergunningen gedeeld door 3 (periode van 6 maanden wordt teruggebracht naar periode van slechts 2 maanden). Dit zou betekenen dat er in de eerste twee maanden van 2004 naar schatting 39,3 invoervergunningen werden goedgekeurd voor een totale waarde van 2.320.895,33 euro. Deze geschatte cijfers worden daarna opgeteld bij de reële cijfers voor de twee overige periodes (maart – augustus 2004 en september – december 2004).

Figuur 1: Evolutie van de waarde van invoervergunningen, 2001 – 2006.

* Geschatte waarde voor 2004 op basis van cijfers voor de periode september 2003 – december 2004.

3.2.2.2 Aard van ingevoerde goederen^{xii}

Het valt onmiddellijk op dat in Vlaanderen vooral één type van militair materieel wordt ingevoerd, namelijk kleine en lichte wapens en hun toebehoren (ML1). Iets meer dan 40% van alle Vlaamse invoervergunningen heeft betrekking op goederen van het type ML1. In Vlaanderen worden twee soorten van militaire goederen van het type van ML1 ingevoerd: kleine en lichte wapens zoals geweren en revolvers (ML1.a – 26,6%) en accessoires voor deze wapens zoals geluiddempers en wapenvizieren (ML1.d – 15,2%). De Vlaamse invoervergunningen hebben verder vaak betrekking op munitie (ML3.a – 18,4%) en op geweren en munitie die niet op de gemeenschappelijke EU-lijst staan, maar in België wel vergunningsplichtig zijn (ML23 – 13,7%). Samen nemen deze types van militair materieel (ML1,3 & 23) in 2006 ongeveer driekwart van het totaal aantal invoervergunningen voor hun rekening.

Verder worden er ook regelmatig invoervergunningen uitgereikt voor ordehandhavingsmateriaal (ML26 – 9,0%) en militaire voertuigen en/of onderdelen ervan (ML6.a – 7,8%). De overige types van militair materieel worden in Vlaanderen nauwelijks ingevoerd.

^{xii} De meest recente versie van de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen bevindt zich in de bijlage van dit rapport.

Tabel 3: Verdeling verstrekte invoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006^{XIII}

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	107	2.091.838,94	155	1.751.669,51
ML1.a	68	1.071.395,04	129	1.273.392,13
ML1.d	39	1.020.443,90	26	478.277,38
ML3	48	3.138.877,81	26	1.722.268,21
ML3.a	47	3.088.877,81	26	1.722.268,21
ML3.b	1	50.000,00	0	–
ML4	1	20.000,00	1	311,00
ML4.a	1	20.000,00	0	–
ML4.b	0	–	1	311,00
ML5	6	1.086.580,57	8	1.231.031,00
ML5.a	2	305.783,74	8	1.231.031,00
ML5.b	4	780.796,83	0	–
ML6	21	20.172.796,13	16	17.174.904,94
ML6.a	20	20.166.508,13	16	17.174.904,94
ML6.b	1	6.288,00	0	–
ML11 (ML11.a)	1	7.776,83	1	93.250,38
ML15	7	443.595,48	2	211.289,78
ML15.c	3	162.285,84	0	–
ML15.d	4	281.309,64	2	211.289,78
ML23	35	999.540,55	44	1.863.811,68
ML25	1	225.000,00	4	11.096,10
ML25	0	–	2	9.552,23
ML25.c	1	225.000,00	0	–
ML25.f	0	–	2	1.543,87
ML26	23	282.183,16	11	170.947,90
Combinatie	6	60.987,10	3	75.925,30
Overige ML (7,10,22)	0	–	3	7.432,95
Totaal	256	28.529.176,57	274	24.313.938,75

In termen van waarde zijn militaire voertuigen en/of hun onderdelen (ML6.a) het belangrijkste militair importproduct in Vlaanderen: ongeveer 70% van de totale waarde van invoervergunningen in 2006 heeft betrekking op dit type van goederen. Deze dominantie in waarde is vrijwel volledig het gevolg van één invoervergunning van militaire voertuigen. In opdracht van een Italiaanse constructeur assembleert een Vlaams bedrijf namelijk militaire voertuigen voor het Belgisch leger. In het kader van deze langdurige opdracht werd reeds tweemaal een invoervergunning aangevraagd: een vergunning ter waarde van 18 miljoen euro in de zomer van 2006 en

XIII Een meer gedetailleerde versie van deze tabel is in de bijlage te vinden (tabel 21).

een vergunning ter waarde van 15 miljoen euro in de eerste jaarhelft van 2005 (waardoor dit type van militair materieel ook in 2005 dominant was in termen van waarde).

Opvallend is dat er in 2006 een grotere geldwaarde aan munitie (ML3.a – 11,0%) werd ingevoerd in Vlaanderen dan de wapens om ze af te vuren (ML1.a – 3,8% en ML23 – 3,5%). Ook accessoires voor deze wapens zoals geluidsdempers en statieven (ML1.d – 3,6%) en wapenvizieren en vuurleidingssystemen (ML5 – 3,8%) namen in 2006 een relatief hoge waarde van invoervergunningen voor hun rekening

Samenvattend kunnen we stellen dat de Vlaamse invoervergunningen in 2006 in hoofdzaak slechts voor zes types van militair materieel worden ingevoerd: kleine en lichte wapens (ML1.a), accessoires (ML1.d) en munitie (ML3.a) voor deze wapens, geweren en munitie die wel vergunningsplichtig zijn in België maar niet op de EU-lijst van militaire goederen staan (ML23), ordehandhavingsmaterieel (ML26) en (onderdelen voor) militaire voertuigen (ML6.a). In onderstaande tabel worden voor elk van deze types militair materieel de belangrijkste herkomstlanden en eindgebruikers (in termen van aantal vergunningen) beschreven.

Tabel 4: Top-6 van ingevoerd militair materieel (naar aantal vergunningen), hun belangrijkste herkomstlanden en types van eindgebruiker in 2006

Aard van goederen	Aantal vergunningen	Belangrijkste herkomstlanden (aantal)	Belangrijkste types van eindgebruiker (aantal)
ML1.a	68	Verenigde Staten (25), Zwitserland (16), Duitsland (11)	Handelaar (43), particulier (24), overheid (1)
ML3.a	47	Verenigde Staten (17), Zwitserland (9), Brazilië (8)	Handelaar (30), particulier (13), overheid (4)
ML1.d	39	Verenigde Staten (32), China (4)	Handelaar (28), particulier (9), leger (1), def-gerel.industrie (1)
ML23	35	Verenigde Staten (20), Turkije (6), China (5)	Handelaar (30), particulier (5)
ML26	23	Duitsland (15), Verenigde Staten (4)	Handelaar (16), overheid (7)
ML6.a	20	Verenigde Staten (12), Duitsland (5)	Def.-gerel. industrie (13), handelaar (7)

De kleine en lichte wapens die op de EU-lijst staan (ML1.a) en de munitie voor deze wapens (ML3.a) zijn vooral afkomstig uit de Verenigde Staten en in mindere mate Zwitserland. Opvallend is verder dat munitie ook vaak uit Brazilië afkomstig is. Deze wapens en munitie zijn grotendeels bestemd voor de binnenlandse wapenmarkt (handelaars). Ook particulieren voeren relatief vaak deze goederen in.

De geweren en munitie die niet op de EU-lijst staan maar wel vergunningsplichtig zijn in België (ML23), worden door handelaars en particulieren vooral uit de Verenigde Staten ingevoerd.

Daarnaast valt bij deze goederen op dat ze vaak afkomstig zijn uit Turkije en China.

In 2006 waren de in Vlaanderen ingevoerde accessoires van het type ML1.d (bv. geluidsdempers) hoofdzakelijk uit de Verenigde Staten afkomstig en bestemd voor Vlaamse handelaars en particulieren.

Voor ordehandhavingsmateriaal (ML26) is Duitsland het belangrijkste herkomstland. Dit materiaal is behalve voor handelaars ook vaak bestemd voor de overheid.

De militaire voertuigen en hun onderdelen (ML6.a) zijn in de eerste plaats bestemd voor de defensiegerelateerde industrie en in mindere mate Vlaamse handelaars. Deze goederen zijn naast de Verenigde Staten ook vaak uit Duitsland afkomstig.

3.2.2.3 Herkomst van ingevoerde goederen

Een groot deel van de militaire goederen die in 2006 in Vlaanderen werden ingevoerd, zijn afkomstig uit de **Europese Unie**. Deze regio van herkomst stond het afgelopen jaar voor ongeveer een kwart van de Vlaamse invoervergunningen (23,4%) en bijna driekwart van de totale waarde van invoervergunningen (71,0%). Dit is vergelijkbaar met de cijfers voor 2005 (zie tabel 5).

Het betreft vooral veel invoervergunningen voor goederen afkomstig uit Duitsland. Vanuit dit land wordt voornamelijk ordehandhavingsmateriaal, kleine en lichte wapens, (onderdelen voor) militaire voertuigen en munitie ingevoerd in Vlaanderen. Andere belangrijke EU-herkomstlanden in 2006 waren het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Vanuit deze landen, die bekend staan om hun uitgebreide defensie-industrie, wordt een veelvoud aan types van militair materieel ingevoerd.

De dominante positie van de Europese Unie in de waarde van de invoervergunningen in 2006 is vrijwel volledig toe te schrijven aan slechts één invoervergunning (ter waarde van 18 miljoen euro) voor (onderdelen van) militaire voertuigen die in Vlaanderen worden geassembleerd voor een Italiaanse constructeur en die uiteindelijk gebruikt zullen worden door het Belgisch leger.

Ook vanuit **de Europese landen die geen lid zijn van de EU** werd in 2006 vaak militair materieel ingevoerd. Deze regio stond het afgelopen jaar in voor ongeveer 15% van het totale aantal invoervergunningen. Het gaat hierbij in de eerste plaats om kleine en lichte wapens (ML1.a) en munitie (ML3.a) uit Zwitserland. Verder werden het afgelopen jaar ook vanuit Turkije kleine en lichte wapens ingevoerd in Vlaanderen. Opvallend is dat uit dit laatste land vaak geweren en munitie worden ingevoerd die wel vergunningsplichtig zijn in België maar die niet op de EU-lijst van militaire goederen staan (ML23).

De belangrijkste regio van herkomst voor in Vlaanderen ingevoerd militair materieel was in 2006, net zoals in de voorgaande jaren, zonder twijfel **Noord-Amerika**. De Verenigde Staten alleen

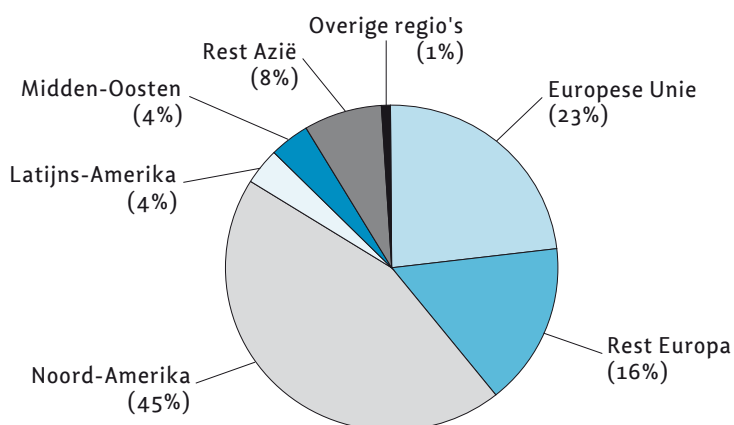
staan in voor bijna 45% van het totaal aantal invoervergunningen. Het betreft hier vrijwel altijd de invoer van kleine en lichte wapens, accessoires hiervoor zoals geluidsdempers of speciale statieven, en munitie. Verder werden er het afgelopen jaar ook een aantal invoervergunningen voor (onderdelen van) militaire voertuigen uit de Verenigde Staten goedgekeurd. Ook vanuit Canada worden elk jaar een beperkt aantal militaire goederen ingevoerd. Ondanks het grote aantal invoervergunningen voor goederen uit Noord-Amerika ligt het aandeel van deze regio in de totale waarde van invoervergunningen in 2006 op 'slechts' 14%. Indien er echter geen rekening wordt gehouden met de erg waardevolle invoervergunning vanuit Italië van het afgelopen jaar dan bedraagt het aandeel vanuit Noord-Amerika (in casu de Verenigde Staten) bijna 40% van de totale waarde.

In 2006 werden er in Vlaanderen een relatief beperkt aantal invoervergunningen aangevraagd voor militaire goederen die afkomstig waren uit het **Midden-Oosten en de rest van Azië**. De ingevoerde militaire goederen uit het Midden-Oosten hebben allemaal Israël als land van herkomst. Het betreft hierbij voornamelijk gelijkaardige producten: infrarood- en warmtebeeld-apparatuur (ML15.d), beeldversterkerapparatuur (ML15.c) en *target acquisition* systemen (ML5.b), bestemd voor één Vlaams defensiegerelateerd bedrijf dat deel uitmaakt van een Israëlische onderneming. Bij de overige Aziatische landen van herkomst vallen vooral de invoervergunningen voor goederen met als herkomst de Volksrepubliek China (kleine wapens, munitie en accessoires) en Zuid-Korea (kleine wapens en munitie) op.

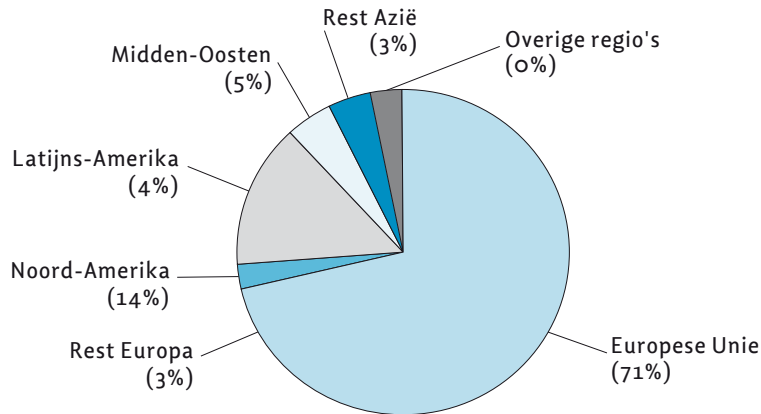
Ook vanuit **Latijns-Amerika** werden in 2006 militaire goederen ingevoerd in Vlaanderen. Het aandeel van deze invoervergunningen in het totale aantal en de totale waarde van Vlaamse invoervergunningen is eerder beperkt (respectievelijk 3,5 en 4,8%). Het ging hierbij vrijwel altijd om munitie uit Brazilië bestemd voor een Vlaamse handelaar. Een vergelijking van de cijfers van 2006 met die van 2004 en 2005 toont aan dat de invoer van Braziliaanse munitie de afgelopen jaar sterk is gestegen en dit zowel in aantal als waarde van de invoervergunningen.

Voor de **overige regio's** (Afrika en Oceanië) werden in 2006, net als in de voorgaande jaren, nauwelijks invoervergunningen aangevraagd in Vlaanderen.

Figuur 2: Verdeling van aantal invoervergunningen naar regio van herkomst

Figuur 3: Verdeling van waarde invoervergunningen naar regio van herkomst

Tabel 5: Aantal en totale waarde van verstrekte invoervergunningen per regio/land van herkomst per jaar^{XIV}

Regio/Land	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	60 (23,4%)	20.257.967,23 (71,0%)	53 (19,3%)	17.727.058,31 (72,9%)
Duitsland	38	581.608,43	33	908.692,08
Finland	2	47.712,00	0	–
Frankrijk	5	238.937,00	9	1.006.164,00
Italië	1	18.000.000,00	1	15.000.000,00
Oostenrijk	3	62.000,00	3	49.700,00
Tsjechië	1	500.000,00	2	575.000,00
Verenigd Koninkrijk	9	800.525,76	3	180.050,00
Zweden	1	87.184,04	0	–
Overige landen	0	–	2	7.452,23
Rest Europa	40 (15,6%)	752.969,18 (2,6%)	34 (12,4%)	935.366,41 (3,8%)
Rusland	2	195.000,00	1	41,00
Turkije	9	208.917,57	5	216.517,58
Zwitserland	29	349.051,61	27	418.807,83
Overige landen	0	–	1	300.000,00
Afrika	1 (0,4%)	20.550,00 (0,1%)	5 (1,8%)	358.291,00 (1,5%)
Zuid-Afrika	1	20.550,00	5	358.291,00

XIV Een meer gedetailleerde versie van deze tabel, in begrip van herkomstlanden voor de periode september 2003 – december 2004, is in de bijlage te vinden (tabel 22).

Regio/Land	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Noord-Amerika	115 (44,9%)	4.101.202,26 (14,4%)	149 (54,4%)	2.495.638,67 (10,3%)
Canada	2	461,40	4	1.500,11
Verenigde Staten	113	4.100.740,86	145	2.494.138,56
Latijns-Amerika	9 (3,5%)	1.365.000,00 (4,8%)	5 (1,8%)	402.000,00 (1,7%)
Brazilië	9	1.365.000,00	5	402.000,00
Overige landen	0	-	0	-
Midden-Oosten	10 (3,9%)	1.211.585,74 (4,2%)	2 (0,7%)	211.289,78 (0,9%)
Israël	10	1.211.585,74	2	211.289,78
Rest Azië	20 (7,8%)	819.788,00 (2,9%)	25 (9,1%)	2.184.263,83 (9,0%)
China	11	297.620,35	10	359.776,65
Hongkong	2	26.924,15	2	400.000,00
Singapore	1	303.696,00		
Taiwan	1	38.309,50	4	481.774,00
Zuid-Korea	5	153.238,00	7	542.713,18
Overige landen	0	-	2	400.000,00
Oceanië	1 (0,4%)	114,16 (0,0%)	1 (0,4%)	30,75 (0,0%)
Australië	1	114,16	1	30,75
Totaal	256	28.529.176,57	274	24.313.938,75

3.2.2.4 Eindgebruikers van in Vlaanderen ingevoerde militaire goederen

In deze sectie bespreken en analyseren we de aangegeven eindgebruiker van de in Vlaanderen ingevoerde militaire goederen. Tot op zekere hoogte wordt deze analyse bemoeilijkt door de nieuwe rapporteringswijze van de Vlaamse Regering. In het eerste halfjaarlijks verslag van 2006 hanteert de Vlaamse Regering een nieuwe afbakening van de verschillende industrietakken (zie sectie 1.2.2). Aangezien de maandrapporten geen bespreking van de gehanteerde methodologie bevatten is het onduidelijk in hoeverre de maandrapporten voor de periode juli – december 2006 dezelfde afbakening van industrietakken hanteert. Daarom wordt er in dit rapport voor gekozen om in deze analyse geen onderscheid te maken naar de aard van de industrietak (al dan niet defensiegerelateerde industrie) maar verwijzen we enkel naar ‘industrie’ als eindgebruiker.

De militaire goederen die met Vlaamse invoervergunningen worden ingevoerd zijn grotendeels bestemd voor **handelaars** (62%) en **particulieren** (22%). Vlaamse handelaars en particulieren vragen hoofdzakelijk invoervergunningen aan voor kleine en lichte wapens en voor accessoires en munitie van deze wapens (ML1, 3, 23). Handelaars voeren verder ook regelmatig ordehand-

havingsmateriaal en (onderdelen van) militaire voertuigen in. In totaal nemen de handelaars samen ongeveer 85% van de totale waarde van invoervergunningen voor hun rekening. Particulieren daarentegen staan in voor slechts 0,1% van de totale waarde van invoervergunningen.

Ook de Vlaamse **industrie** vraagt jaarlijks een aantal invoervergunningen aan. In 2006 waren dit er 29, met een gezamenlijke waarde van ongeveer 3,8 miljoen euro (wat neerkomt op 13% van de totale waarde). Het betreft hier vooral vergunningen voor de invoer van (onderdelen van) militaire voertuigen (ML6.a), militaire beeldvormingsapparatuur (ML15) en vuurgeleidingssystemen (*target acquisition*, wapenvizieren e.d. – ML5).

Het afgelopen jaar waren er ook een aantal invoervergunningen met als eindgebruiker de **overheid** (13) en één vergunning met als eindgebruiker een **leger**. Deze eindgebruikers voeren vooral ordehandhavingsmateriaal en munitie in. Het beperkte aantal invoervergunningen met als eindgebruiker een overheidsinstantie is waarschijnlijk het gevolg van het feit dat goederen die rechtstreeks door een overheidsinstantie worden ingevoerd onder het federale vergunningsbeleid vallen en dus niet in de gewestelijke invoercijfers terechtkomen. ¹⁰

Tabel 6: Aard van ingevoerde goederen per type van eindgebruiker

Eindgebruiker	2006		2005	
	Totaal aantal	Totale waarde	Totaal aantal	Totale waarde
Overheid	13 (5,1%)	236.673,75 (0,8%)	0	–
Krijgsmacht	1 (0,4%)	38.309,50 (0,1%)	0	–
Industrie	29 (11,3%)	3.768.435,94 (13,2%)	30 (10,9%)	18.810.048,55 (77,4%)
Handelaar	158 (61,7%)	24.462.750,17 (85,7%)	157 (57,3%)	5.456.065,71 (22,4%)
Particulier	55 (21,5%)	23.007,21 (0,1%)	87 (31,8%)	47.824,49 (0,2%)
Totaal	256	28.529.176,57	274	24.313.938,75

3.2.3 Uitvoer

3.2.3.1 Evolutie aantal en waarde uitvoervergunningen over tijd

In 2006 werden 181 uitvoervergunningen voor militair materieel verstrekt door de Vlaamse overheid (zie tabel 7). Deze vergunningen hadden een gezamenlijke waarde van 199,6 miljoen euro wat een gevoelige stijging is ten opzicht van 2005 (+28%). Ondanks deze stijging ligt de totale waarde van uitvoervergunningen in 2006 beduidend lager dan in de periode 1999 – 2004.

Tabel 7: Overzicht van totaal aantal, totale waarde en gemiddelde waarde van verleende uitvoervergunningen per jaar, 1994 – 200^{xv}

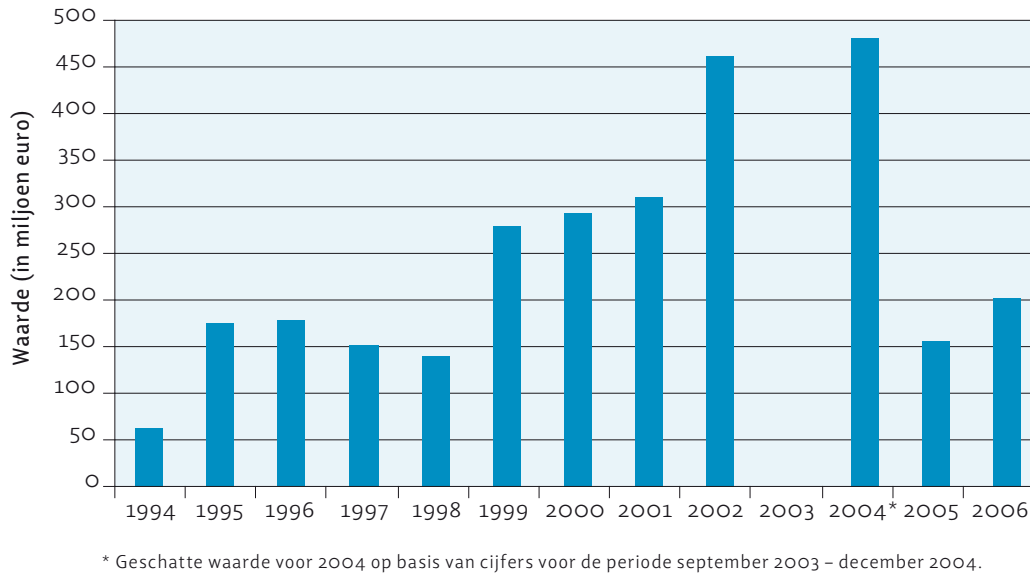
Jaar	Totaal aantal vergunningen	Totale waarde vergunningen	Gemiddelde waarde vergunning
1994	–	62.940.165,94	–
1995	242	172.914.174,55	714.521,38
1996	220	175.470.575,48	797.593,52
1997	216	150.336.230,73	696.001,07
1998	204	138.920.620,75	680.983,44
1999	217	275.509.535,72	1.269.629,20
2000	194	290.490.815,82	1.497.375,34
2001	207	307.573.874,00	1.485.864,13
2002	277	457.558.042,00	1.651.834,09
2003	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
2004 ^{xvi}	258	477.339.775,88	1.850.154,17
2005	168	155.451.073,79	925.304,01
2006	181	199.576.501,19	1.102.632,60

Een blik op tabel 7 en figuur 4 toont duidelijk aan dat de Vlaamse wapenexport een exponentiële groei kende in de late jaren '90. Op minder dan 10 jaar tijd (1994 – 2002) is de totale waarde van uitvoervergunningen meer dan verzevenvoudigd (van 62,9 naar 457,6 miljoen euro). In de periode onmiddellijk na de bevoegdheidsoverdracht bleef de waarde van de Vlaamse wapenexport vrij stabiel. Minstens even spectaculair als de sterke stijging in de late jaren '90 is echter de drastische daling van de waarde van uitvoervergunningen in 2005: op één jaar tijd daalde deze waarde met meer dan 300 miljoen euro. Tot op heden blijft het onduidelijk wat de oorzaak was van deze daling.

^{xv} Net zoals bij de invoervergunningen hebben de cijfers van voor de bevoegdheidsoverdracht betrekking op de Nederlandstalige aanvragen voor een vergunning.

^{xvi} In de periode september 2003 – december 2004 werden door de Vlaamse overheid 350 uitvoervergunningen verstrekt met een gezamenlijke waarde van 631.851.629,34 euro. De geschatte cijfers voor 2004 werden op dezelfde wijze berekend als bij de geschatte invoercijfers van 2004 (zie sectie 3.2.2.1).

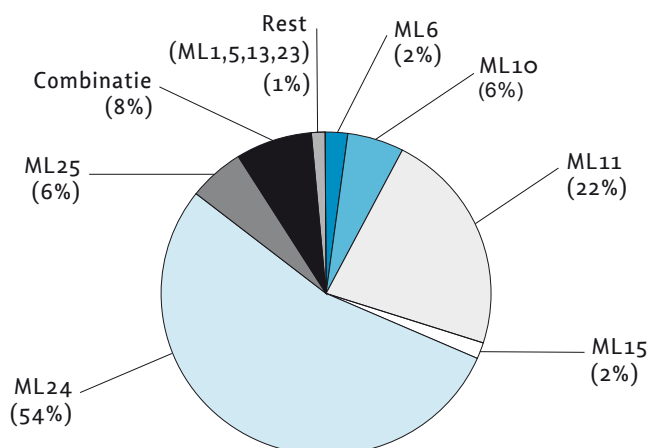
Figuur 4: Overzicht van het aantal en de totale waarde van goedgekeurde uitvoervergunningen per jaar, 2001 – 2006

3.2.3.2 Aard van uitgevoerde goederen

Eerder onderzoek van het Vredesinstituut heeft reeds aangetoond dat de Vlaamse wapenexport gedomineerd wordt door een handvol soorten van militair materieel, met als belangrijkste exportproduct visualisatieschermen.¹¹ Onderstaande tabel toont aan dat ook in 2006 visualisatieschermen Vlaanderen's belangrijkste militaire exportproduct is. In 2006 vertegenwoordigden de uitvoervergunningen voor deze goederen meer dan de helft van het totaal aantal en de totale waarde van uitvoervergunningen (respectievelijk 56,9 en 54,1%).

Figuur 5: Verdeling van waarde uitvoervergunningen naar aard van goederen, 2006

Behalve visualisatieschermen (ML24) werden er in 2006 ook een behoorlijk aantal of voor een aanzienlijk bedrag uitvoervergunningen aangevraagd voor:

- militaire elektronische apparatuur (ML11.a)
6,6% van het totaal aantal en 22,1% van de totale waarde
- onderdelen van militaire vliegtuigen (ML10.b) in het kader van het A400M-project van Airbus
2,2% van het totaal aantal en 5,7% van de totale waarde
- beeldvormingsapparatuur (ML15)
13,3% van het totaal aantal en 1,6% van de totale waarde
- luchthavenverlichting en -afbakening die onder de catch-all clausule valt (ML25.a)
5,0% van het totaal aantal en 5,1% van de totale waarde
- (onderdelen van) militaire voertuigen (ML6.a)
5,5% van het totaal aantal en 2,2% van de totale waarde

In 2006 werden verder een beperkt aantal vergunningen uitgereikt voor de volgende types van militair materieel:

- kleine en lichte wapens (ML1.a) en aanverwante accessoires (ML1.d)
- *target acquisition* systemen (ML5.b)
- kogelvrije en beschermende kledij (ML13.d)
- geweren en munitie (ML23)
- software die onder de catch-all clausule valt (ML25.e)
- onderdelen en toebehoren voor voer-, vaar- en luchtvaartuigen die onder de catch-all clausule vallen (ML25.g).

Voor de overige types van militair materieel werd in 2006 geen vergunning aangevraagd.

Een nauwkeurige blik op tabel 8 leert ons dat de **stijging van de totale waarde van uitvoervergunningen** in 2006 vergeleken met 2005 kan toegeschreven worden aan vier factoren. Ten eerste, een toename van de waarde van uitvoervergunningen voor visualisatieschermen met 14 miljoen euro in 2006 (+15%). Ten tweede, de gegunde uitvoer van onderdelen van militaire vliegtuigen (ML10.b) ter waarde van 11,3 miljoen euro in 2006 terwijl er in 2005 geen uitvoervergunningen werden uitgereikt voor de uitvoer van militaire vliegtuigen of hun onderdelen. Deze uitvoer van vliegtuigonderdelen in 2006 past in het kader van het A400M-project van Airbus (de opvolger van de C-130 militaire transportvliegtuigen) waar ook een aantal Vlaamse bedrijven actief aan participeren. Verder droegen ook twee erg waardevolle uitvoervergunningen bij tot deze sterke toename. Zo werd in maart 2006 een vergunning verstrekt door de Vlaamse overheid voor de uitvoer van infrarood- en warmtebeeldapparatuur (ML15.d) en militaire elektronische apparatuur (ML11.a) ter waarde van 15 miljoen euro met als eindgebruiker de Duitse defensiegerelateerde industrie ^{xvii}. In september 2006 werd de uitvoer van Vlaamse luchthavenverlichting en -afbakening (ML25.a) voor Amerikaanse militaire basissen in Koeweit ter waarde van 9,5 miljoen euro goedgekeurd.

XVII In het halfjaarlijks verslag van de Vlaamse Regering voor de periode januari – juni 2006 staat als eindgebruiker bij deze verstrekte vergunning de defensiegerelateerde industrie in Duitsland. Uit contact met het Vlaams bedrijf dat de uitvoervergunning aanvroeg, blijkt echter dat deze goederen bestemd zijn voor een Duits bedrijf maar dat de eindgebruiker van deze goederen de Duitse overheid is.

Tabel 8: Verdeling verstrekte uitvoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	3	44.609,20	8	2.107.267,87
ML1.a	1	23.000,00	7	1.087.500,00
ML1.d	2	21.609,20	1	1.019.767,87
ML5	2	944.161,11	3	2.546.275,00
ML5.a	0	–	3	2.546.275,00
ML5.b	2	944.161,11	0	–
ML6 (ML6.a)	10	4.402.753,86	11	2.537.484,62
ML10 (ML10.b)	4	11.309.993,42	0	–
ML11 (ML11.a)	12	44.184.497,60	9	46.534.553,00
ML13 (ML13.d)	2	1.566.408,59	0	–
ML15	24	3.117.242,67	15	3.230.044,24
ML15.c	14	806.915,18	13	2.250.312,44
ML15.d	10	2.310.327,49	2	979.731,80
ML23	1	20.000,00	3	8.328,94
ML24	103	107.905.903,18	84	93.904.119,14
ML25	17	11.037.566,74	17	3.871.028,42
ML25	0	–	4	2.348.494
ML25.a	9	10.148.362,74	7	261.025,33
ML25.c	0	–	4	1.118.320,80
ML25.d	0	–	1	58.188,00
ML25.e	3	410.940,00	1	85.000,00
ML25.g	5	478.264,00	0	–
Combinatie	3 ^{xviii}	15.043.364,82	4 ^{xix}	106.179,58
Overige (ML3,8,9,21)	0	–	14	605.792,98
Totaal	181	199.576.501,19	168	155.451.073,79

3.2.3.3 Bestemming van uitgevoerde goederen

In 2006 werden vanuit Vlaanderen militaire goederen uitgevoerd naar 31 landen wereldwijd (zie tabel 9). Dit zijn er vier minder dan in 2005 en zeven minder dan in de periode september 2003 – december 2004.

XVIII Deze drie uitvoervergunningen hebben betrekking op een combinatie van (1) ML11.a en ML15.d ter waarde van 15.000.000 euro, (2) ML11.a en ML15.c ter waarde van 14.454,94 euro, (3) ML5.b en ML15.c ter waarde van 28.909,88 euro.

XIX Deze vier uitvoervergunningen hebben betrekking op een combinatie van (1) ML1.d en ML15.c ter waarde van 14.496,24 euro, (2) ML8.f.4.c, ML8.c.3, ML8.g.8 en ML7.c.3 ter waarde van 954,17 euro, (3) ML8.g.8 en ML8.c.3 ter waarde van 236,00 euro, (4) ML8.c, ML8.f en ML8.g ter waarde van 90.493,17 euro.

3.2.3.3.1 Regio van bestemming

De belangrijkste regio van bestemming van Vlaamse militaire goederen is de **Europese Unie**. In 2006 waren bijna twee derde van alle uitvoervergunningen en bijna de helft van de totale waarde van uitvoervergunningen bestemd voor een EU-land. Dit is een gevoelige stijging ten aanzien van 2005 (zie tabel 9). Het belangrijkste Europese bestemmingsland van vanuit Vlaanderen uitgevoerd militair materieel was in 2006 Duitsland, gevolgd door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Andere EU-landen die in belangrijke mate Vlaamse militaire goederen invoeren zijn Spanje, Zweden en Denemarken. Militaire uitvoer naar de overige EU-landen was vrij beperkt of helemaal onbestaand in 2006.

De tweede belangrijkste regio van bestemming van Vlaamse militaire exportproducten is **Noord-Amerika**. Naar Canada werden er in 2006 geen militaire goederen uitgevoerd, naar de Verenigde Staten daarentegen duidelijk wel. Hoewel het slechts om 7 uitvoervergunningen gaat, nemen de Verenigde Staten op zichzelf meer dan een derde van de totale waarde van uitvoervergunningen in 2006 voor hun rekening. Hiermee waren de Verenigde Staten in 2006, net als in 2005, het belangrijkste bestemmingsland van Vlaamse militaire goederen.

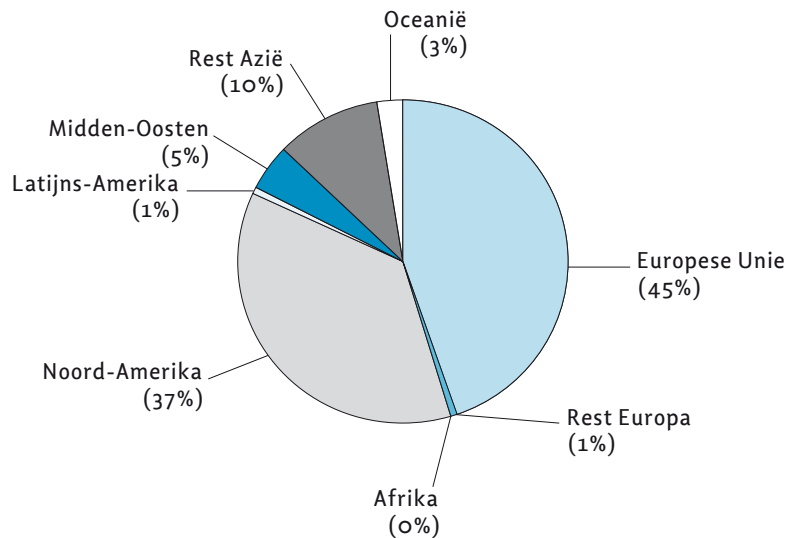
Het aandeel van het **Midden-Oosten** in het totaal aantal en de totale waarde van uitvoervergunningen was vrij beperkt in 2006 (respectievelijk 2,2 en 4,8%). In 2006 werden 4 vergunningen verstrekt voor de uitvoer van militaire goederen naar het Midden-Oosten: drie vergunningen met als bestemming Israël (infraroodapparatuur en wapenvizieren voor kleine/lichte wapens) en één vergunning met als bestemming Koeweit (luchthavenverlichting/-afbakening).

Terwijl de uitvoer naar het Midden-Oosten eerder beperkt is, nemen de **overige Aziatische landen** een groter deel van de uitvoervergunningen voor hun rekening. Deze regio staat in voor ongeveer 15% van het totaal aantal vergunningen en 10% van de totale waarde. Het gaat daarbij vooral om uitvoervergunningen naar India (10 vergunningen), Pakistan (7 vergunningen) en Zuid-Korea (6 vergunningen).

De uitvoer naar **Latijns-Amerika** is vrij beperkt. In 2006 waren minder dan 10% van alle uitvoervergunningen (en minder dan 1% van de totale waarde van uitvoervergunningen) bestemd voor een Latijns-Amerikaans land. Wat wel opvalt, is dat het aandeel van deze regio in het totaal aantal uitvoervergunningen elk jaar stijgt (zie tabel 9). Het belangrijkste bestemmingsland in Latijns-Amerika is al een aantal jaren Chili. In 2006 waren 11 uitvoervergunningen bestemd voor Chili (vooral beeldversterkerapparatuur), met een gezamenlijke waarde van meer dan 500.000 euro. Verder werden er in 2006 ook uitvoervergunningen goedgekeurd voor Colombia (drie) en Argentinië (één).

Naar de **overige regio's** (Europese landen die geen lid zijn van de EU, Afrika en Oceanië) werden in 2006 nauwelijks militaire goederen uitgevoerd.

Figuur 6: Verdeling van waarde uitvoervergunningen naar regio van bestemming, 2006

Algemeen kunnen we stellen dat het relatieve belang van de Europese Unie en Latijns-Amerika als regio van bestemming in 2006 is toegenomen t.o.v. 2005, ten koste van het relatieve belang van Noord-Amerika, Afrika en de 'overige' Aziatische landen.

Tabel 9: Aantal en totale waarde van verstrekte uitvoer per regio/land per jaar ^{xx}

Regio/Land	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	115 (63,5%)	89.357.482,75 (44,8%)	96 (57,1%)	56.166.278,48 (36,1%)
Denemarken	1	1.222.650,00	1	11,94
Duitsland	39	43.829.946,14	26	27.511.898,80
Frankrijk	8	21.434.268,00	9	15.398.960,00
Ierland	1	8.388,20	1	43.701,00
Italië	12	4.856.105,83	6	1.932.366,06
Oostenrijk	3	93.431,20	3	189.180,28
Polen	2	18.827,35	2	21.481,00
Spanje	12	2.978.621,75	6	396.385,40
Tsjechië	1	662.535,00	2	891.553,80

^{xx} Een meer gedetailleerde versie van deze tabel, in begrip van bestemmingslanden voor de periode september 2003 – december 2004, is in de bijlage te vinden (tabel 23).

	2006		2005	
Regio/Land	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Verenigd Koninkrijk	19	11.727.975,40	25	5.983.867,66
Zweden	17	2.524.733,88	13	1.701.112,54
Overige landen	0	–	2	2.095.760,00
Rest Europa	9 (5,0%)	1.070.698,25 (0,5%)	5 (3,0%)	600.629,03 (0,4%)
Noorwegen	1	122.500,00	1	14.000,00
Rusland	1	89.860,00	0	–
Turkije	4	791.178,21	1	85.000,00
Zwitserland	3	67.160,04	2	499.829,03
Overige landen	0	–	1	1.800,00
Afrika	1 (0,6%)	23.578,18 (0,0%)	9 (5,4%)	3.487.845,80 (2,2%)
Zuid-Afrika	1	23.578,18	3	30.477,00
Overige landen	0	–	6	3.457.368,80
Noord-Amerika	7 (3,9%)	73.032.978,95 (36,6%)	14 (8,3%)	74.335.705,54 (47,8%)
Canada	0	–	0	–
Verenigde Staten	7	73.032.978,95	14	74.335.705,54
Latijns-Amerika	15 (8,3%)	1.023.681,64 (0,5%)	6 (3,6%)	1.218.473,08 (0,8%)
Argentinië	1	420.808,40	1	129.803,00
Chili	11	537.609,96	4	1.069.890,29
Colombia	3	65.263,28	1	18.779,79
Midden-Oosten	4 (2,2%)	9.776.002,00 (4,8%)	2 (1,2%)	85.542,60 (0,1%)
Israël	3	251.237,00	0	–
Koeweit	1	9.524.765,00	0	–
Overige landen	0	–	2	85.542,60
Rest Azië	27 (14,9%)	20.160.682,42 (10,1%)	33 (19,6%)	19.371.544,46 (12,5%)
India	10	4.476.741,40	15	3.071.188,36
Japan	1	8.815.000,00	5	5.985.429,05
Maleisië	1	906.840,00	1	625.000,00
Pakistan	7	557.232,82	2	59.205,31
Singapore	1	4.281.399,20	3	9.373.336,20
Taiwan	1	23.550,60	1	50.568,54
Zuid-Korea	6	1.099.918,40	5	187.677,00
Overige landen	0	–	1	19.140,00
Oceanië	3 (1,7%)	5.131.397,00 (2,6%)	3 (1,8%)	185.054,80 (0,1%)
Australië	3	5.131.397,00	1	4.055,00
Overige landen	0	–	2	180.999,80
Totaal	181	199.576.501,19	168	155.451.073,79

3.2.3.3.2 Belangrijkste bestemmingslanden

In een volgende stap gaan we dieper in op de tien belangrijkste bestemmingslanden van Vlaamse militaire goederen. Voor elk van deze landen analyseren we de eindgebruikers van deze goederen en de aard van de goederen.

Het belangrijkste bestemmingsland van Vlaams militair materieel is de **Verenigde Staten**. Ondanks het beperkt aantal uitvoervergunningen naar dit land, werd er in 2006 voor 73 miljoen euro aan uitvoervergunningen verstrekt. Het betreft vrijwel uitsluitend goederen die bestemd zijn voor de Amerikaanse industrie (vooral visualisatieschermen maar ook militaire elektronische apparatuur). Naar de Verenigde Staten werden in 2006 ook voor militair gebruik ontworpen infrarood- en warmtebeeldapparatuur uitgevoerd met als eindgebruiker de strijdkrachten van het land. Verder bestelde het Amerikaans leger ook luchthavenverlichting en afbakening voor een aantal van haar militaire basissen in Koeweit en voerde de Amerikaanse overheid, via Israël, ook Vlaamse warmtebeeldapparatuur in.

De tweede belangrijkste afzetmarkt van Vlaamse militaire goederen is **Duitsland**. In 2006 werd voor bijna 44 miljoen euro aan uitvoervergunningen goedgekeurd die bestemd waren voor Duitsland, met als eindgebruiker vaak de industrie in het land. Het ging daarbij vooral om militaire elektronica en infrarood- en warmtebeeldapparatuur. Niet enkel de Duitse industrie maar ook het Duits leger heeft in 2006 voor een aanzienlijk bedrag aan Vlaamse militaire elektronica besteld. In december werden ook drie vergunningen voor de uitvoer van (onderdelen van) militaire vliegtuigen met als bestemming de Duitse industrie goedgekeurd, maar deze goederen pasten in het A400M-project en hadden volgens het betreffende maandrapport van de Dienst Controle Wapenhandel de strijdkrachten van Duitsland, Frankrijk, Turkije of het Verenigd Koninkrijk als eindgebruiker.

Het afgelopen jaar werd voor meer dan 20 miljoen euro aan militaire goederen naar **Frankrijk** uitgevoerd, waarmee Frankrijk het derde belangrijkste bestemmingsland is van de Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Ook hier betreft het vrijwel uitsluitend goederen die als eindgebruiker de industrie hebben. Het gaat daarbij quasi enkel om visualisatieschermen. Verder heeft ook het Frans leger militaire elektronica ingevoerd vanuit Vlaanderen en was er een uitvoervergunning voor militair beeldversterkerapparatuur naar een eindgebruiker van het type 'andere'.

Het **Verenigd Koninkrijk** was het bestemmingsland van 19 uitvoervergunningen met een gezamenlijke waarde van 11,7 miljoen euro in 2006. Deze hoge waarde is vooral het gevolg van een uitvoervergunning ter waarde van 7,6 miljoen euro voor onderdelen van militaire vliegtuigen binnen het A400M-project met als bestemming de Britse industrie en als eindgebruiker de strijdkrachten van Duitsland, Frankrijk, Turkije of het Verenigd Koninkrijk. Verder werden er het afgelopen jaar ook visualisatieschermen uitgevoerd naar de Britse industrie (o.a. met het Japanse leger als eindgebruiker). Ook het Brits leger heeft een aantal Vlaamse militaire goederen ingevoerd (luchthavenverlichting, kogelvrije kledij en visualisatieschermen).

Terwijl de Verenigde Staten, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk ook in 2005 de belangrijkste bestemmingslanden waren voor militair materieel vanuit Vlaanderen, is dit voor **Koeweit** helemaal niet het geval. In 2005 werd zelfs helemaal geen uitvoervergunning met bestemming Koeweit goedgekeurd. De hoge waarde van militaire export naar Koeweit in 2006 is het gevolg van één uitvoervergunning van luchthavenverlichting en -afbakening die onder de catch-all clause valt ter waarde van 9,5 miljoen euro.

Op de zesde plaats van belangrijkste bestemmingslanden (in termen van waarde) staat **Japan**. Het land bekleedt deze positie als gevolg van een uitvoervergunning ter waarde van 8,8 miljoen euro voor visualisatieschermen met als eindgebruiker de Japanse industrie. Ook in 2005 heeft Japan voor een aanzienlijk bedrag Vlaamse visualisatieschermen ingevoerd.

Vlaamse visualisatieschermen die onder de catch-all clause vallen worden ook uitgevoerd naar **Australië** (zowel voor de industrie als het leger).

Italië is met een waarde van 4,9 miljoen euro het vierde belangrijkste Europese bestemmingsland van Vlaamse militaire goederen en het achtste belangrijkste bestemmingsland wereldwijd. Ongeveer de helft van de vergunningen bestemd voor dit land hebben het leger als eindgebruiker van (onderdelen van) militaire voertuigen en visualisatieschermen. De andere helft van deze vergunningen hebben de Italiaanse industrie als eindgebruiker en betreffen visualisatieschermen en militaire beeldversterkerapparatuur. Verder was er in 2006 ook een vergunning voor de uitvoer van geweren naar een Italiaanse handelaar.

Een vaste klant van Vlaams militair materieel is **India**. Sinds de bevoegdheidsoverdracht in 2003 is er een stijgende lijn in de waarde van uitvoervergunningen naar India merkbaar. In 2006 werd 4,5 miljoen euro aan uitvoervergunningen goedgekeurd voor dit land. Het gaat daarbij in eerste instantie om visualisatieschermen (voor de industrie en het leger van het land) en in mindere mate ook om software die onder de catch-all clause valt (voor het Indiase leger).

Singapore sluit het rijtje van 10 belangrijkste bestemmingslanden af. Deze stadstaat was in 2006 het bestemmingsland van een uitvoervergunning van visualisatieschermen ter waarde van 4,3 miljoen euro met als eindgebruiker de industrie van het land.

Tabel 10: Top-tien van belangrijkste bestemmingslanden van uitgevoerde Vlaamse militaire goederen in 2006, de eindgebruikers van deze goederen en de aard van goederen per eindgebruiker

	Bestemmings-land	Totale waarde (miljoen euro)	Eindgebruiker (% waarde)	Aard van goederen (% waarde)
1	Verenigde Staten	73,0	Amerikaanse industrie (99%) Amerikaanse leger (1%) Amerikaanse overheid (0%)	ML24 (70%), ML11.a (30%) ML15.d ML15.d
2	Duitsland	43,8	Duitse industrie (79%) Duits leger (12%) Ander leger ^{XXI} (9%) Duitse overheid (0%)	ML11.a (48%), ML11.a+ML15.d (43%), ML24 (7%), ML15.d (2%) ML11.a (99%), ML24 (1%) ML10.b ML24
3	Frankrijk	21,4	Franse industrie (97%) Frans leger (3%) Andere (0%)	ML24 (100%), ML15.c (0%) ML11.a ML15.c
4	Verenigd Koninkrijk	11,7	Ander leger ^{XXI} (65%) Britse industrie (28%) Brits leger (7%) Japans leger (0%) Britse handelaar (0%)	ML10.b ML24 ML25.a (55%), ML13.d (40%), ML24 (5%) ML24 ML15.d
5	Koeweit	9,5	Amerikaans leger ¹²	ML25.a
6	Japan	8,8	Japanse industrie	ML24
7	Australië	5,1	Australische industrie (85%) Australisch leger (15%)	ML24 ML24
8	Italië	4,9	Italiaans leger (56%) Italiaanse industrie (44%) Italiaanse handelaar (1%)	ML6.a (80%), ML24 (20%) ML24 (85%), ML15.c (15%) ML1.a
9	India	4,5	Indiase industrie (73%) Indiase leger (27%)	ML24 ML24 (74%), ML25.e (26%)
10	Singapore	4,3	Singaporese industrie	ML24

3.2.3.4 Eindgebruikers van uit Vlaanderen uitgevoerde militaire goederen

3.2.3.4.1 Algemeen overzicht en controle op eindgebruik

Ongeveer de helft van de uitvoervergunningen die in 2006 werden verstrekt door de Vlaamse overheid waren bestemd voor een **krijgsmacht** (42,5%) of een andere **overheidsdienst** (6,6%). Legers voeren naast visualisatieschermen een breed gamma van militaire producten in uit

XXI Het leger van Duitsland, Frankrijk, Turkije of het Verenigd Koninkrijk

Vlaanderen (onderdelen voor vliegtuigen en voertuigen, militaire elektronica, goederen die onder de catch-all clause vallen zoals luchthavenverlichting en software, beeldvormingsapparatuur,...). De overige overheidsdiensten voeren vooral visualisatieschermen en infrarood- en warmtebeeldapparatuur in.

De andere helft van alle uitvoervergunningen had de **industrie** als eindgebruiker in 2006. In termen van waarde is de industrie zelfs nog belangrijker. Bijna 80% van de waarde van uitvoervergunningen had in 2006 de industrie als eindgebruiker. Het gaat daarbij vooral om visualisatieschermen, maar ook bijvoorbeeld militaire elektronica en beeldvormingsapparatuur.

De militaire goederen die vanuit Vlaanderen worden uitgevoerd hebben vrijwel nooit een handelaar, particulier of 'andere' als eindgebruiker. In 2006 waren er op 181 uitvoervergunningen slechts 3 bestemd voor een handelaar en 2 voor een 'andere' (respectievelijk 1,7 en 1,1% van het totaal aantal). Het ging daarbij om beeldvormingsapparatuur en geweren voor handelaars en om beeldversterkerapparatuur en kleine wapens voor de "andere" eindgebruikers uit Europese landen.

Tabel 11: Aard van uitgevoerde goederen per type van eindgebruiker, 2005 – 2006

Eindgebruiker	2006		2005	
	Totaal aantal	Totale waarde	Totaal aantal	Totale waarde
Overheid	12 (6,6%)	2.227.481,96 (1,1%)	9 (5,4%)	4.341.262,62 (2,8%)
Krijgsmacht	77 (42,5%)	40.595.416,79 (20,3%)	42 (25,0%)	10.332.317,23 (6,7%)
Industrie ^{XXII}	87 (48,1%)	156.687.477,80 (78,5%)	101 (60,1%)	139.624.321,76 (90,0%)
Handelaar	3 (1,7%)	35.331,64 (0,0%)	13 (7,7%)	1.144.192,18 (0,7%)
Particulier	0	–	2 (1,2%)	8.980,00 (0,0%)
Andere	2 (1,1%)	30.793,00 (0,0%)	1 (0,6%)	0,00 (0,0%)
Totaal	181	199.576.501,19	168	155.351.661,46

Het spreekt voor zich dat de vergunde goederen met als eindgebruiker de industrie of handelaar zeer waarschijnlijk later bij een andere eindgebruiker terechtkomen. In een aantal gevallen (wanneer de procedure een certificaat van eindbestemming vereist) mag de invoerder deze goederen niet verder uitvoeren of dient de invoerder de goedkeuring te vragen van de Vlaamse overheid om deze goederen wederuit te voeren. In hoeverre dit werkelijk gebeurt, is onduidelijk aangezien relevante publieke informatie hierover ontbreekt. Voor uitvoer naar 'bevriende' landen is geen certificaat van eindbestemming vereist maar moet een internationaal invoercertificaat worden

XXII Het betreft hier zowel de defensiegerelateerde als de 'conventionele' industrie.

aangevraagd in het land van bestemming. De verantwoordelijkheid voor eventuele wederuitvoer vanuit deze landen naar derde landen wordt in deze gevallen door Vlaanderen volledig overgedragen aan de overheid van deze 'bevriende' landen (zie sectie 2.2).

Een analyse van de in 2006 verstrekte Vlaamse uitvoervergunningen toont aan dat meer dan driekwart (76,8%) van de totale waarde van in Vlaanderen vergunde uitgevoerde militaire goederen bestemd is voor de privé-sector (industrie of handelaar) in een 'bevriend' land. M.a.w. voor meer dan driekwart van de totale waarde van vergunde uitgevoerde militaire goederen draagt de Vlaamse overheid de controle op het verdere gebruik van deze goederen over aan de overheid van een ander land.

3.2.3.4.2 De tien belangrijkste eindgebruikers van Vlaamse militaire goederen

In tabel 12 zetten we de tien belangrijkste eindgebruikers van militaire goederen die vanuit Vlaanderen worden uitgevoerd op een rijtje. ^{xxiii}

Tabel 12: Top-tien van belangrijkste eindgebruikers (in waarde) van Vlaamse militaire goederen in 2006

Rang	Eindgebruiker	Waarde (in miljoen euro) (aantal)	ML (% waarde)
1	Amerikaanse industrie	72,0 (4)	ML24 (70%), ML11.a (30%)
2	Duitse industrie	34,8 (32)	ML11.a (48%), ML11.a+ML15.d (43%), ML24 (7%), ML15.d (2%)
3	Franse industrie	20,7 (6)	ML24 (100%), ML 15.c (0%)
4	Amerikaans leger	10,3 (2)	ML25.a (93%), ML15.d (7%)
5	Japanse industrie	8,8 (1)	ML24
6	Duits leger	5,2 (3)	ML11.a (99%), ML24 (1%)
7	Australische industrie	4,3 (2)	ML24
8	Singaporese industrie	4,3 (1)	ML24
9	Britse industrie	3,3 (11)	ML24
10	Indiase industrie	3,3 (6)	ML24

Een absolute rangschikking van de tien belangrijkste eindgebruikers van Vlaamse militaire goederen is dit echter niet. Dit komt omdat in december 2006 vier vergunningen voor vliegtuigonderdelen met een gezamenlijke waarde van 11,3 miljoen euro werden verstrekt in het kader van het A400M-project van Airbus. Deze vliegtuigonderdelen zijn vervaardigd in twee Vlaamse bedrijven en werden vanuit Vlaanderen uitgevoerd naar de industrie in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk waar ze verder worden opgenomen in het productieproces van de A400M-vliegtuigen, de opvolger van de C-130 militaire transportvliegtuigen. In totaal werden reeds 192 A400M-vliegtuigen besteld bij Airbus en dit door de strijdkrachten van negen landen: België (7), Duitsland (60), Frankrijk (50), Luxemburg (1), Maleisië (4), Turkije (10), Spanje (27), Zuid-Afrika

^{xxiii} In de bijlage kan de geïnteresseerde lezer een apart overzicht vinden van de tien belangrijkste eindgebruikers uit de industrie en de overheid (zie tabel 24 en 25).

(8) en het Verenigd Koninkrijk (25).¹³ Als aangegeven eindgebruiker bij deze vergunningen staat in het betrokken maandrapport van de Dienst Controle Wapenhandel 'de krijgsmacht van één van de volgende landen: Duitsland, Frankrijk, Turkije en het Verenigd Koninkrijk'. Aangezien niet kan worden vastgesteld welk leger de uiteindelijke eindgebruiker is van deze goederen, werden deze vergunningen niet meegeteld in het bepalen van de belangrijkste eindgebruikers van Vlaams militair materieel. Verder kan niet worden uitgeloten dat er een aantal materiële vergissingen in de periodieke verslagen van de Vlaamse Regering staan. De bovenstaande tabel dient dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

Gezien de hoge waarde van militaire uitvoer naar de Verenigde Staten en de dominantie van de industrie van het land als eindgebruiker van Vlaamse militaire producten, is het niet verwonderlijk dat de **Amerikaanse industrie** de belangrijkste afzetmarkt is van de Vlaamse defensie-gerelateerde industrie. In 2006 werd door de Vlaamse overheid voor 72 miljoen euro aan uitvoervergunningen met als eindgebruiker de Amerikaanse industrie verstrekt. Het betreft vooral de uitvoer van visualisatieschermen (ML24) maar ook militaire elektronische apparatuur (ML11.a). Deze goederen worden in de Verenigde Staten ingebouwd in een groter systeem en deze systemen worden op hun beurt verkocht aan derden. Gezien voor uitvoer naar de Verenigde Staten geen certificaat van eindbestemming maar enkel een internationaal invoercertificaat vereist is, kan de overheid van de Verenigde Staten vrij beslissen naar welke landen deze grotere systemen worden uitgevoerd. Een goedkeuring van de Vlaamse overheid is hiervoor niet vereist. Hierdoor kunnen Vlaamse goederen die worden ingebouwd in grotere systemen in principe worden uitgevoerd naar landen waar de Vlaamse overheid normaal gezien geen uitvoervergunningen voor verstrekt. Het is bekend dat tot de belangrijkste klanten van Amerikaanse defensiebedrijven onder andere de overheden van Saoedi-Arabië, Egypte en Israël behoren. In het recente verleden heeft de Amerikaanse overheid, behalve aan de reeds vernoemde landen, ook voor grote sommen militair materieel verkocht of geleverd aan landen als Ethiopië, Venezuela en Afghanistan.¹⁴

De **Duitse industrie** is, met bijna 35 miljoen euro aan uitvoervergunningen, de tweede belangrijkste afzetmarkt van militair materieel dat vanuit Vlaanderen wordt uitgevoerd. Deze industrie voert vanuit Vlaanderen militaire elektronica (ML11.a), infrarood/warmtebeeldapparatuur (15.d) en in mindere mate visualisatieschermen (ML24) in.

Verder werd in 2006 voor meer dan 20 miljoen euro aan uitvoervergunningen goedgekeurd met als eindgebruiker de **Franse industrie** (voornamelijk visualisatieschermen). De Franse industrie was dan ook de derde belangrijkste eindgebruiker van in 2006 vergunde uitgevoerde militaire goederen.

De belangrijkste overheidsklant van de Vlaamse defensiegerelateerde industrie was in 2006 het **Amerikaanse leger**. Dit is grotendeels het gevolg van de grote bestelling bij een Vlaams bedrijf van luchthavenverlichting en -afbakening (ML25.a) voor militaire basissen in Koeweit ter waarde van 9,5 miljoen euro. Verder voerde het Amerikaans leger in 2006 ook infraroodbeeldapparatuur in vanuit Vlaanderen.

Ook voor de **Japanse industrie** was één uitvoervergunning (voor visualisatieschermen) genoeg om hoog te scoren in rijtje van belangrijkste afzetmarkten van de Vlaamse defensiegerelateerde

industrie. Met een waarde van bijna 9 miljoen euro was de industrie van Japan de vijfde belangrijkste eindgebruiker van militaire goederen uit Vlaanderen.

De top-tien van belangrijkste eindgebruikers wordt vervolledigd door het Duitse leger (vooral militaire elektronica) en de industrie uit Australië, Singapore, het Verenigd Koninkrijk en India (enkel visualisatieschermen).

3.2.4 Doorvoer

3.2.4.1 Evolutie aantal en waarde doorvoervergunningen over tijd

De gezamenlijke waarde van doorvoervergunningen schommelt sterk van jaar tot jaar (zie tabel 13). Dit is grotendeels het gevolg van een aantal uitzonderlijk waardevolle transporten van militair materieel via Vlaanderen. Zo lag de totale waarde van doorvoervergunningen in 2006 met 142,3 miljoen euro bijna zeven maal hoger dan in 2005.

Tabel 13: Overzicht van totaal aantal, totale waarde en gemiddelde waarde van doorvoervergunningen per jaar, 1999 – 2006

Periode	Totaal aantal vergunningen	Totale waarde vergunningen	Gemiddelde waarde vergunning
1999	136	40.820.924,89	300.153,86
2000	94	70.793.970,88	753.127,35
2001	55	40.977.158,00	745.039,24
2002	46	120.174.581,00	2.612.490,89
2003	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
2004 ^{XXIV}	43,7	353.459.680,89	9.881.734,72
2005	35	20.783.983,37	593.828,10
2006	34	142.324.101,44	4.186.002,98

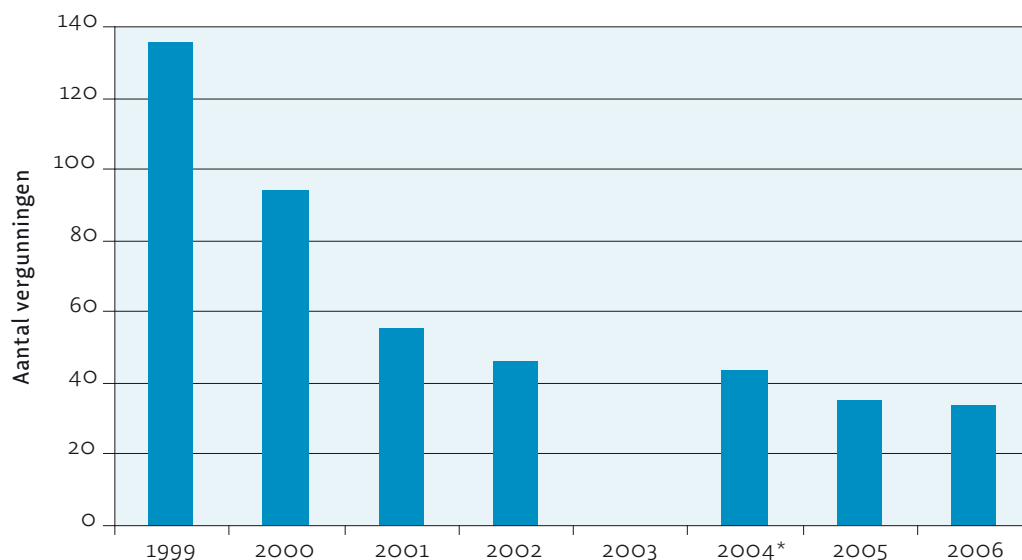
Een belangrijk aandeel van deze hoge waarde in 2006 is het gevolg van twee opmerkelijke doorvoervergunningen. In mei 2006 keurde de Vlaamse Regering een doorvoervergunning goed voor een transport van militaire voertuigen en ‘onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen’ die onder de catch-all clause vallen (ML25.g) van Zweden naar de Zweedse

XXIV In de periode september 2003 – december 2004 werden in totaal 53 doorvoervergunningen, met een gezamenlijke waarde van 524.390.722,22 miljoen euro, goedgekeurd door de Vlaamse overheid. De geschatte cijfers voor 2004 werden op dezelfde wijze berekend als bij de geschatte invoer- en uitvoercijfers van 2004 (zie sectie 3.2.2.1).

component van de VN vredesmissie in het West-Afrikaanse land Liberia ter waarde van 53,4 miljoen euro¹⁵. Nauwelijks vier maanden later, in september 2006, werd een doorvoervergunning verstrekt voor het transport via Vlaanderen van militaire voertuigen en onderdelen voor militaire voertuigen van Liberia naar het Zweedse leger. Dit maal echter ter waarde van 48,8 miljoen euro. Het lijkt er dan ook op dat het tweemaal om dezelfde goederen gaat en dat deze goederen na nauwelijks vier maanden in Liberia weer naar Zweden werden verscheept. Als dit het geval is, dan roept dit twee vragen op. Waarom werden deze goederen zo snel reeds teruggevoerd naar Zweden? Is het verschil in aangegeven waarde het gevolg van het achterblijven van een aantal voertuigen in Liberia of verklaren andere factoren dit verschil?

Gezien de sterke schommelingen in de jaarlijkse waarde van doorvoervergunningen, is het jaarlijks aantal verstrekte vergunningen een betere indicator om algemene tendensen te herkennen. Tabel 13 en figuur 7 tonen duidelijk aan dat Vlaanderen de afgelopen jaren een aanzienlijke daling van het aantal doorvoervergunningen kent. Vooral de drastische daling tussen 1999 en 2002 valt op. Sinds de regionalisering in 2003 zet deze daling zich wel verder, maar is ze niet meer zo spectaculair. Zo werd er in 2006 slechts één doorvoervergunning minder goedgekeurd dan in het jaar voordien (-3%).

Figuur 7: Evolutie van het aantal doorvoervergunningen in Vlaanderen, 1999 – 2006

* Geschatte waarde voor 2004 op basis van cijfers voor de periode september 2003 – december 2004.

3.2.4.2 Aard van doorgevoerde goederen

Zoals eerder vermeld, werden in 2006 twee opmerkelijke en waardevolle doorvoervergunningen goedgekeurd voor het transport van militaire voertuigen van Zweden naar Liberia en terug. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat dit type van militair materieel in 2006 de doorvoervergunningen domineerde in termen van waarde. Naast militaire voertuigen droeg ook een door-

voer van kanonnen (ML2.a) van het Verenigd Koninkrijk naar Nederland met als eindgebruiker strijdkrachten in Zuid-Korea (10,6%) en een doorvoer van militaire vaartuigen (ML9.a) van Frankrijk naar Qatar (4,1%) in relatief belangrijke mate bij tot de hoge waarde van doorvoervergunningen in 2006.

Tabel 14: Verdeling verstrekte doorvoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	4	702.572,46	2	438.294,39
ML1.a	3	661.087,10	2	438.294,39
ML1.d	1	41.485,36	0	–
ML2 (ML2.a)	1	15.130.000,00	0	–
ML3 (ML3.a)	4	4.609.076,91	4	4.145.711,42
ML6	14	60.527.090,01	10	6.943.484,84
ML6.a	13	60.435.820,01	10	6.943.484,84
ML6.b	1	91.270,00	0	–
ML8 (ML8.a)	1	30.067,64	2	207.120,00
ML9 (ML9.a)	1	5.788.974,00	1	856.584,00
ML10 (ML10.a)	1	278.093,26	1	3.415.764,00
ML13 (ML13.c)	1	347.852,56	1	342.486,93
ML23	1	3.473,00	6	1.690.025,99
ML25	3	1.326.046,41	1	803.410,00
ML25	0	–	1	803.410,00
ML25.h	3	1.326.046,41	0	–
Combinatie	2	53.573.124,33	1	1.806,00
Overige (ML4,11,26)	0	–	6	1.939.295,80
Totaal	34	142.324.101,44	35	20.783.983,37

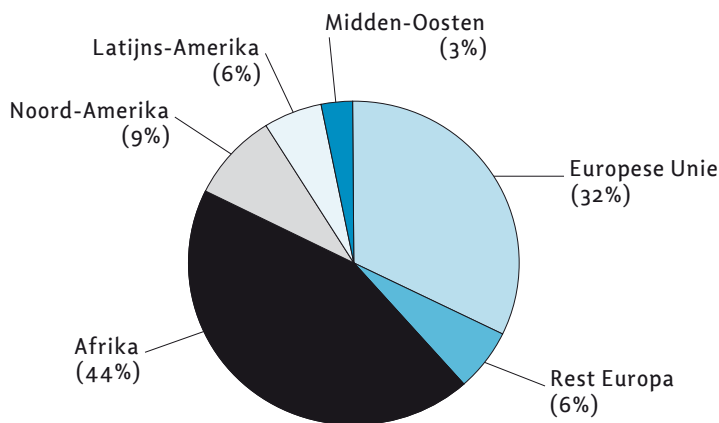
De overige doorvoervergunningen in 2006 hadden betrekking op: kleine en lichte wapens (ML1.a), accessoires voor deze wapens (ML1.d), munitie (ML3.a), springstoffen (ML8.a), onderdelen voor gevechtsvliegtuigen (ML10.a), militaire helmen (ML13.c), geweren en munitie die niet op de EU-lijst staan maar wel vergunningsplichtig zijn in België (ML23) en bouwmaterialen die als gevolg van hun militair eindgebruik onder de catch-all clause vallen (ML25).

Gezien het beperkt jaarlijks aantal doorvoervergunningen is het moeilijk om de terugkerende patronen in de aard van doorgevoerde militaire goederen over de jaren heen vast te stellen.

3.2.4.3 Bestemming van doorgevoerde goederen

Terwijl de vergunde uitvoer van Vlaanderen nog grotendeels beperkt bleef tot de Westerse landen, zijn militaire goederen die Vlaamse doorvoervergunningen vereisen bestemd voor alle hoeken van de wereld. Dit is duidelijk merkbaar in de onderstaande figuur. In plaats van enkel de Europese Unie en Noord-Amerika waren in 2006 zowat alle regio's vertegenwoordigd als bestemming van doorvoervergunningen. De meeste doorvoervergunningen hadden echter een Afrikaans of Europees land als bestemming.

Figuur 8: Aandeel van geografische regio's in aantal doorvoervergunningen in 2006

Het grootste aantal doorvoervergunningen had een **Afrikaans** land als bestemming (44,1%).

Het gaat daarbij om vergunningen met als bestemming:

- *Sierra Leone*: militaire voertuigen en/of onderdelen vanuit de Verenigde Staten voor de overheid of een internationale organisatie in het land, en bouwmaterialen en andere goederen die onder de catch-all clausule vallen vanuit India voor strijdkrachten in het land
- *Liberia*: de reeds vernoemde doorvoer van militaire voertuigen vanuit Zweden naar de Zweedse component van de VN vredesmissie in het land en een levering van geweren, munitie, granaten, speciale voertuigen (terreinwagens en/of wagens die ballistische bescherming bieden) en catch-all goederen vanuit Bangladesh voor een internationale organisatie in het land
- *Guinee*: Franse bereide springstoffen voor de Guinese industrie
- *Marokko*: onderdelen voor militaire voertuigen uit de Verenigde Staten bestemd voor het Marokkaans leger
- *Angola*: militaire voertuigen vanuit Denemarken met als eindgebruiker de Angolese overheid
- *Nigeria*: speciale voertuigen (terreinwagens en/of wagens die ballistische bescherming bieden) afkomstig uit de Verenigde Staten met een particulier in Nigeria als eindgebruiker
- *Zuid-Afrika*: springstoffen uit Noorwegen met als eindgebruiker de Zuid-Afrikaanse industrie

Ook landen uit de **Europese Unie** waren vaak de bestemming van militair materieel dat via Vlaanderen doorgevoerd werd in 2006 (32,4%). Het daarbij om vergunningen met als bestemming:

- *Duitsland*: kleine wapens uit de Verenigde Staten voor de Duitse industrie en wapenvizieren uit het Verenigd Koninkrijk met het Duitse leger als eindgebruiker
- *Griekenland*: onderdelen voor gevechtsvliegtuigen uit de Verenigde Staten voor het Grieks leger
- *Ierland*: militaire voertuigen van onbekende herkomst ^{xxv} voor het Ierse leger
- *Italië*: Amerikaanse militaire voertuigen en/of onderdelen hiervoor met als eindgebruiker het Italiaans leger
- *Nederland*: kanonnen afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk en bestemd voor de Nederlandse defensiegerelateerde industrie met als eindgebruiker in Zuid-Korea strijdkrachten
- *Portugal*: militaire voertuigen vanuit de Verenigde Staten voor het Portugees leger
- *Spanje*: uit Uruguay afkomstige militaire elektronische apparatuur en militaire voertuigen met het Spaans leger als eindgebruiker
- *Verenigd Koninkrijk*: munitie voor zware wapens uit Oostenrijk die worden gebruikt door het Brits leger
- *Zweden*: de reeds vernoemde levering van militaire voertuigen vanuit Liberia aan het Zweeds leger.

De overige landen die het afgelopen jaar de bestemming waren van een verstrekte doorvoervergunning:

- *Verenigde Staten*: uit Duitsland afkomstige lichte wapens en/of munitie voor de Amerikaanse industrie
- *Zwitserland*: twee vergunningen voor onderdelen voor militaire voertuigen vanuit Canada met de Zwitserse industrie als eindgebruiker
- *Brazilië*: militaire helmen uit Israël die zullen worden gebruikt door het Braziliaans leger
- *Chili*: Noorse munitie voor het Chileens leger
- *Qatar*: militaire vaartuigen afkomstig uit Frankrijk en bestemd voor strijdkrachten in het land

Gezien het kleine aantal doorvoervergunningen dat jaarlijks wordt uitgereikt door de Vlaamse overheid is het niet verbazingwekkend om vast te stellen dat de aandelen van de verschillende regio's elk jaar sterk schommelen (zie tabel 15). Toch lijkt het er op dat Vlaanderen een steeds belangrijkere doorvoerhaven van militaire goederen met bestemming het Afrikaanse continent wordt. Sinds de regionalisering van de controle op de buitenlandse wapenhandel zijn er reeds voor 13 Afrikaanse landen doorvoervergunningen verstrekt en op dit lijstje prijken een aantal landen die de afgelopen jaren geteisterd werden door burgeroorlogen of sterke interne spanningen (bv. Angola, DR Congo, Guinee, Liberia, Nigeria, Sierra Leone).

Tabel 15: Aantal en totale waarde van verstrekte doorvoer per regio/land van bestemming per jaar ^{xxvi}

XXV Bij de beschrijving van deze vergunning in het maandrapport van september 2006 staat geen land van herkomst van deze goederen.

XXVI Een meer gedetailleerde versie van deze tabel, in begrip van bestemmingslanden voor de periode september 2003 – december 2004, is in de bijlage te vinden (tabel 26).

	2006		2005	
Regio/Land	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	11 (32,4%)	76.551.373,37 (53,8%)	9 (25,7%)	5.958.071,41 (28,7%)
Duitsland	2	399.870,36	0	–
Griekenland	1	278.093,26	0	–
Ierland	1	6.590.878,00	0	–
Italië	1	612.952,00	2	1.653.533,00
Nederland	1	15.130.000,00	5	4.145.888,41
Portugal	1	930.000,00	0	–
Spanje	2	111.166,51	1	158.650,00
Verenigd Koninkrijk	1	3.693.000,00	0	–
Zweden	1	48.805.413,24	0	–
Overige landen	0	–	1	1.806,00
Rest Europa	2 (5,9%)	83.355,00 (0,1%)	2 (5,7%)	27.428,84 (0,1%)
Zwitserland	2	83.355,00	1	27.428,84
Overige landen	0	–	1	0,00
Afrika	15 (44,1%)	59.217.294,50 (41,6%)	15 (42,9%)	2.151.959,12 (10,4%)
Angola	1	888.629,69		
Guinee	2	887.000,00	5	641.299,00
Liberia	2	53.573.124,33		
Marokko	1	1.354.705,00		
Nigeria	1	91.270,00		
Sierra Leone	7	2.392.497,84	2	109.720,00
Zuid-Afrika	1	30.067,64		
Overige landen	0	–	8	1.400.940,12
Noord-Amerika	3 (8,8%)	306.175,10 (0,2%)	2 (5,7%)	212.315,00 (1,0%)
Verenigde Staten	3	306.175,10	2	212.315,00
Latijns-Amerika	2 (5,9%)	376.929,47 (0,3%)	1 (2,9%)	3.415.764,00 (16,4%)
Brazilië	1	347.852,56	0	–
Chili	1	29.076,91	1	3.415.764,00
Overige landen	0	–	0	–
Midden-Oosten	1 (2,9%)	5.788.974,00 (4,1%)	3 (8,6%)	6.545.223,00 (31,5%)
Qatar	1	5.788.974,00	0	–
Overige landen	0	–	3	6.545.223,00
Rest Azië	0	–	2 (5,7%)	1.659.994,00 (8,0%)
Oceanië	0	–	1 (2,9%)	811.422,00
Totaal	34	142.324.101,44	35	20.783.983,37

3.2.4.4 Eindgebruikers van via Vlaanderen doorgevoerde militaire goederen

Het leger is de belangrijkste eindgebruiker van de militaire goederen die in 2006 via Vlaanderen werden doorgevoerd met een vergunning: de helft van alle doorvoervergunningen had een krijgsmacht als eindgebruiker. Ook de industrie was met 10 doorvoervergunningen een belangrijke eindgebruiker van via Vlaanderen vervoerde militaire goederen (29,4%). Deze eindgebruikers voeren een breed gamma aan producten in via Vlaanderen (zie tabel 26). Ook overheden, internationale organisaties en een particulier waren de eindgebruiker van de militaire goederen van een Vlaamse doorvoervergunning in 2006.

Tabel 16: Aard van doorgevoerde goederen per type van eindgebruiker

Eindgebruiker	2006		2005	
	Totaal aantal	Totale waarde	Totaal aantal	Totale waarde
Overheid	4	1.067.075,34	7	1.400.825,12
Krijgsmacht	17	123.629.707,89	13	16.702.643,42
Industrie	10	16.478.083,10	13	2.678.531,84
Handelaar	0	–	2	1.982,99
Particulier	1	91.270,00	0	–
Andere	2	1.057.965,11	0	–
Totaal	34	142.324.101,44	35	20.783.983,37

3.3

Geweigerde vergunningen voor de buitenlandse handel in militair materieel in Vlaanderen

Niet alle vergunningsaanvragen worden goedgekeurd door de Vlaamse overheid. In 2006 werden in totaal negen vergunningsaanvragen voor buitenlandse handel in militair materieel geweigerd. Het betreft één invoervergunning, vijf uitvoervergunningen en drie doorvoervergunningen.

Tabel 17: Totaal aantal en waarde van geweigerde vergunningsaanvragen, 2006

	Aantal	Waarde
Invoer	1	3.830,95
Uitvoer	5	1.543.231,71
Doorvoer	3	17.122.533,00

Al bij al betreft het dus een beperkt aantal geweigerde invoervergunningen. Opvallend is wel de relatief hoge waarde van de geweigerde doorvoervergunningen (17,1 miljoen euro).

3.3.1 Aandeel weigeringen in vergunningsaanvragen

Onderstaande tabel toont duidelijk aan dat de Vlaamse overheid in de afgelopen 3,5 jaar vrijwel geen aanvragen voor een invoervergunning heeft geweigerd (<1%). Ook weigeringen van vergunningsaanvragen voor de uitvoer van Vlaams militaire materieel zijn eerder uitzonderlijk (2 à 4%). Doorvoervergunningen worden daarentegen in relatief opzicht beduidend vaker geweigerd.

Tabel 18: Evolutie van het aantal en de waarde van geweigerde vergunningsaanvragen 2003 – 2006

		2006	2005	Sept 2003 – Dec 2004
Invoer	Aantal	1 0,39%	0 0,0%	3 0,86%
	Waarde	3.830,95 0,0%	– 0,0%	301.233,92 1,36%
Uitvoer	Aantal	5 2,69%	6 3,45%	8 2,23%
	Waarde	321.944,00 0,77%	1.204.271,21 0,77%	2.833.569,00 0,45%
Doorvoer	Aantal	3 8,8%	4 10,26%	2 3,64%
	Waarde	17.122.533,00 10,74%	5.254.336,45 20,18%	989.814,48 0,19%

Een eerdere analyse van drie jaar vergunningsbeleid in Vlaanderen heeft aangetoond dat het relatief lage weigeringscijfer het gevolg is van een combinatie van het beperkte aantal vergunningsaanvragen voor ‘gevoelige’ landen (zie tabel 19) en dat niet alle vergunningsaanvragen met als bestemming gevoelige landen automatisch worden geweigerd door de Vlaamse overheid.¹⁶

3.3.2 Gedetailleerde beschrijving van de geweigerde vergunningsaanvragen

3.3.2.1 Geweigerde invoer

De geweigerde invoervergunning heeft betrekking op de invoer van toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen voor wapens van het type ML1.a (geweren/karabijnen/revolvers/pistolen/machinepistolen/ machinegeweren) vanuit de Verenigde Staten met als eindgebruiker een particulier. Opvallend aan deze geweigerde vergunningsaanvraag is de relatief hoge waarde van de goederen waarop ze betrekking heeft (3.830,95 euro). Van alle vergunningsaanvragen voor de invoer bestemd voor een particulier van militair materieel van het type ML1.a van de afgelopen twee jaar (N=78) is dit de op twee na meest waardevolle aangevraagde vergunning. Enkel in de eerste jaarhelft van 2005 waren er twee invoervergunningen voor dit soort militair materiaal waarvan de waarde hoger lag dan deze geweigerde invoervergunning van 2006.

3.3.2.2 Geweigerde uitvoer

In de laatste vier maanden van 2006 werden vijf aanvragen voor een uitvoervergunning geweigerd.

In september werd de uitvoer van visualisatieschermen met als eindgebruiker het Oostenrijkse leger geweigerd. Dit is de eerste maal dat een uitvoervergunning met als bestemming **Oostenrijk** wordt geweigerd sinds de bevoegdheidsoverdracht in 2003. De weigering was niet het gevolg van een politieke afweging maar had een administratieve reden. Drie maanden later werd, na toevoeging van het correcte document aan het dossier, dezelfde vergunningsaanvraag wel goedgekeurd.¹⁷

In oktober werden twee vergunningsaanvragen geweigerd door de Vlaamse overheid. Een eerste geweigerde vergunningsaanvraag had betrekking op de export van wapenvizieren voor kleine wapens naar **Thailand** met als eindgebruiker de strijdkrachten van dit land. Dit was de eerste keer dat de Vlaamse overheid een aanvraag voor een uitvoervergunning naar dit land, waar het de laatste jaren erg onrustig is, moest behandelen. In het verleden (maart – augustus 2004) werden wel twee doorvoervergunningen voor halflicht militair materieel met als bestemming de Thaise overheid goedgekeurd door de Vlaamse overheid.

Een tweede vergunningsaanvraag die in oktober werd geweigerd door de Vlaamse overheid betreft de uitvoer van software die onder catch-all clause valt naar **China** met als eindgebruiker de industrie in het land. Op vraag van het bedrijf en na voorlegging van nieuwe stukken werd dit deze vergunningsaanvraag opnieuw behandeld en in december opnieuw geweigerd.

Dit was de eerste maal sinds de regionalisering dat een uitvoervergunning met als bestemming China, waar een Europees wapenembargo van kracht is, werd aangevraagd aan de Vlaamse overheid. Invoervergunningen voor goederen vanuit China komen daarentegen vrij vaak voor en worden ook voortdurend verstrekt (zie tabel 22).

In december werd verder ook een aanvraag geweigerd voor een uitvoervergunning voor infra-rood- en warmtebeeldapparatuur met als bestemming **Venezuela** en als eindgebruiker de strijdkrachten van het land. Volgens het bedrijf dat deze goederen wou uitvoeren ging het om nachtkijkers voor helikopterhelmen voor reddingsacties en werd er gedurende 18 maanden gedebatteerd tussen het bedrijf en de administratie over het al dan niet toekennen van deze vergunning.¹⁸ De motivering van deze beslissing tot weigering werd, zoals gebruikelijk, niet opgenomen in de Vlaamse periodieke verslagen en is tot op heden dus onbekend.

Dit was echter de tweede maal dat de uitvoer van deze goederen naar Venezuela formeel werd geweigerd door de Vlaamse overheid. Ook in de eerste helft van 2005 gebeurde dit. Deze weigering werd gemotiveerd op basis van de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel van 1991. Specifiek werd daarbij verwezen naar de mogelijke bijdrage die deze uitvoer levert aan schendingen van de mensenrechten of binnenlandse onderdrukking (artikel 4 §1 4°a) en aan bestaande conflicten of spanningen (artikel 4 §1 4°b). Verder werd er ook gewezen op artikel 4

§2 van deze wet die stelt dat rekening moet worden gehouden met de technische en economische capaciteiten van het ontvangende land, de legitieme behoeften van een land inzake veiligheid en defensie en de wenselijkheid deze te voldoen met zo gering mogelijke aanwending van menselijk en economisch potentieel voor bewapening.¹⁹

3.3.2.3 Geweigerde doorvoer

De geweigerde doorvoervergunningen hebben betrekking op twee types van militair materieel: ML4.b en ML6.a. In maart 2006 werd een doorvoervergunning geweigerd voor materieel van het type ML4.b ('Uitrusting speciaal ontworpen voor het hanteren, besturen, in werking stellen, eenmalig toedienen van energie, lanceren, leggen, vegen, ontsteken, misleiden, storen, detoneren of opsporen' van 'bommen, torpedo's, granaten, rookbussen, raketten, mijnen, geleide projectielen, dieptebommen, vernielingsladingen, -toestellen en -sets, 'pyrotechnische' middelen, patronen en simulatoren'). Dit militair materiaal, met een waarde van bijna 17 miljoen euro, was afkomstig uit Duitsland en bestemd voor de Griekse defensiegerelateerde industrie. De bevoegde minister verklaarde in december 2006 in de Subcommissie Wapenhandel van het Vlaams Parlement dat deze doorvoeraanvraag werd geweigerd op basis van administratieve redenen: de Duitse uitvoervergunning was enkel geldig voor uitvoer via een Duitse zeehaven.

In de zomermaanden (juli – augustus) werden verder twee vergunningsaanvragen geweigerd voor de doorvoer van onderdelen voor militaire voertuigen afkomstig uit de Verenigde Staten met als eindgebruiker de Italiaanse en Britse industrie. De redenen voor de weigering van deze doorvoervergunningen zijn voornamelijk onbekend.

Tabel 19: Overzicht van de geweigerde vergunningsaanvragen 2006

	ML	Beschrijving van goederen	Land van herkomst	Land van bestemming	Eindgebruiker	Bedrag (euro)
Invoer						
September	– ML1.d	– Toebehoren en speciaal ontworpen onderdelen voor wapens van type ML1.a (geweren/ karabijnen/revolvers/ pistolen/ machinepistolen/ machinegeweren)	Verenigde Staten	België	Particulier	3.830,95
Uitvoer						
September	– ML24	– Visualisatieschermen	België	Oostenrijk	Krijgsmacht	70.184,00
Oktober	– ML 1.d	– Wapenvizieren voor wapens van type ML1.a, ML1.b of ML1.c	België	Thailand	Krijgsmacht	51.760,00
	– ML25.e	– Software (catch-all)	België	China	Industrie	200.000,00
December	– ML25.e	– Software & hardware (catch-all)	België	China	Industrie	200.000,00
	– ML15.d	– Infrarood- en warmtebeeldapparatuur	België	Venezuela	Krijgsmacht	1.021.287,71
Doorvoer						
Maart	– ML4.b	– Uitrusting voor het hanteren, besturen, in werking stellen, eenmalig toedienen van energie, lanceren, leggen, vegen, ontsteken, misleiden, storen, detoneren of opsporen van in ML4.a bedoelde voorwerpen	Duitsland	Griekenland	Industrie	16.785.000,00
Juli – Augustus	– ML6.a	– Onderdelen voor militaire voertuigen	VSA	Italië	Industrie	36.533,00
	– ML6.a	– Onderdelen voor militaire voertuigen	VSA	VK	Industrie	301.000,00

3.4

Opmerkelijke landen van bestemming en eindgebruik

Zowel de Belgische wetgeving als de Europese gedragscode bevatten een aantal politieke criteria waaraan uitvoer- en doorvoervergunningen moeten voldoen om goedgekeurd te worden. In deze sectie bespreken we de verstrekte vergunningen voor uitvoer en doorvoer van militair materieel naar opmerkelijke bestemmingslanden. Dit betekent echter niet noodzakelijk dat deze vergunningen per definitie in strijd zijn met de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel of de Europese gedragscode. Om dit te bepalen is vaak onvoldoende informatie in de periodieke verslagen van de Vlaamse overheid beschikbaar.

3.4.1 Uitvoer van Vlaamse militaire goederen en het conflict tussen India en Pakistan

De afgelopen jaren verstrekte de Vlaamse overheid tientallen uitvoervergunningen voor de buurlanden India en Pakistan.²⁰ Dit was in 2006 niet anders. Voor India werden het afgelopen jaar tien uitvoervergunningen goedgekeurd. Deze vergunningen hadden allemaal betrekking op de uitvoer van visualisatieschermen, met een gezamenlijke waarde van 4,5 miljoen euro, met als eindgebruiker de defensiegerelateerde industrie of het leger. Voor Pakistan werden in 2006 door de Vlaamse overheid zeven vergunningen goedgekeurd voor de uitvoer van goederen die onder de catch-all clausule vallen, allen met als eindgebruiker het leger, en met een gezamenlijke waarde van meer dan 500.000 euro. Het ging hierbij meer bepaald om twee uitvoervergunningen voor luchthavenverlichting en -afbakening en vijf uitvoervergunningen voor 'onderdelen voor vaar-, voer- of luchtvaartuigen'.

Deze goedgekeurde vergunningen zijn opmerkelijk gezien het feit dat beide landen al decennialang aanspraken maken op Kasjmir, wat reeds meermaals leidde tot een gewapend conflict. Artikel 4 §1 van de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel van 1991 stelt dat elke aanvraag tot het verkrijgen van een uitvoervergunning moet worden geweigerd indien er voldoende aanwijzingen bestaan dat ‘de uitvoer bijdraagt tot een duidelijk risico dat het ontvangende land het bedoeld materieel voor agressie wegens een ander land gebruikt of er kracht mee wil bijzetten aan territoriale aanspraken’.²¹ De afgelopen jaren is de relatie tussen de twee atoommachten minder gespannen, maar verre van stabiel. In hoeverre deze uitgevoerde goederen bijdragen tot een verergering van de spanningen tussen beide landen is onduidelijk.

3.4.2 Landen in burgeroorlog of met zware interne spanningen

In 2006 verstrekte de Vlaamse overheid drie vergunningen voor de uitvoer van luchthavenverlichting en -afbakening vanuit Vlaanderen naar **Colombia**. Dit ondanks de vaststelling dat er in het land al jaren een hevige strijd woedt tussen de overheid, linkse rebellen en rechtse paramilitaire organisaties. De afgelopen jaren is meerdere keren geprobeerd om tot vrede te komen, maar zonder veel succes. Het geweld is niet afgenomen, maar wordt steeds intenser en breidt uit.²² De verstrekte Vlaamse uitvoervergunningen lijken op het eerste zicht in strijd te zijn met artikel 4 §1.4.b van de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel van 1991 dat stelt dat een vergunning moet worden geweigerd indien ‘de uitvoer gewapende conflicten uitlokt of verlengt, bestaande spanningen of conflicten in het land van eindbestemming verergert of in geval van burgeroorlog in het betrokken land’. Aan dit artikel werd in 2003 echter de zogenaamde Nepal-clausule toegevoegd die stelt dat bepaalde wapenleveringen wel kunnen worden goedgekeurd

‘zodat voldoende steun kan worden verleend aan democratische regimes wiens bestaan bedreigd wordt’. De verstrekte uitvoervergunningen voor Colombia zijn dus niet noodzakelijk in strijd met de Belgische wet, of deze vergunningen in strijd zijn met ethische normen is echter een andere – en politieke – discussie.

Een ander land waarnaar in 2006 militaire goederen werden uitgevoerd ondanks het bestaan van zware interne spanningen is **Nigeria**. Vooral in het zuiden van dit olierijk land heeft de overheid af te rekenen met een groot aantal criminele bendes en gewapende groeperingen. Sinds 1999 zijn als gevolg van deze spanningen reeds meer dan 14.000 mensen omgekomen en zijn meer dan 3 miljoen mensen hun huis ontvlucht. Het is dan ook opmerkelijk dat in december 2006 een vergunning voor de doorvoer via Vlaanderen van Amerikaanse gepantserde *all-terrain* voertuigen naar Nigeria werd goedgekeurd. Deze voertuigen hebben als eindgebruiker een particulier. Het is echter onduidelijk om hoeveel voertuigen het gaat en in hoeverre de nodige garanties werden geleverd aan de Vlaamse overheid dat deze voertuigen niet intern worden afgewend in het land en op deze wijze bijdragen tot het verergeren van de interne spanningen.

Ook naar **Angola** werden via Vlaanderen militaire voertuigen verscheept met een Vlaamse doorvoervergunning. Het ging daarbij om militaire voertuigen met een waarde van bijna 900.000 euro, die afkomstig waren uit Denemarken en die bestemd waren voor de overheid. Angola kent na decennia van burgeroorlog waarin meer dan een miljoen doden vielen²³ sinds korte een relatief stabiel politieke situatie. Het regime onder leiding van Dos Santos is echter alles behalve democratisch en staat bekend om zijn corruptie.²⁴ Een levering van militair materieel aan de Angolese overheid is dus niet vanzelfsprekend.

In 2006 werden drie uitvoervergunningen goedgekeurd met als bestemming **Israël**: één vergunning voor wapenvizieren in maart 2006 en twee vergunningen voor infraroodbeeldapparatuur in juli – augustus 2006. Nochtans heeft de Subcommissie Wapenhandel van het Vlaams Parlement in mei 2005 unaniem een resolutie goedgekeurd om wapenexportlicenties aan het land met de grootst mogelijk omzichtigheid te behandelen. Uit het periodiek verslag van de Vlaamse Regering inzake de eerste jaarhelft van 2006 kunnen we afleiden dat de wapenvizieren bestemd waren voor Israël, maar de Kroatische defensie-gerelateerde industrie als eindgebruiker hebben. Vooral de levering van infraroodbeeldapparatuur ten tijde van het de Libanon-crisis is dan ook opmerkelijk. In erratum bij het betreffende maandverslag heeft de Vlaamse overheid aangegeven dat de eindgebruiker van deze infraroodbeeldapparatuur de Amerikaanse overheid is. Dit neemt echter niet weg dat het afgelopen jaar drie uitvoervergunningen met als land van bestemming Israël werden goedgekeurd door de Vlaamse overheid. (zie ook 1.2.3)

Rusland wordt al jaren geteisterd door zware interne spanningen (Tsjetsjenië) en heeft een erg slechte reputatie op het vlak van de eerbiediging van de mensenrechten in het land. Wapenexport vanuit Vlaanderen naar Rusland verdient dan ook de nodige aandacht. In 2006 werd één uitvoervergunning goedgekeurd met als land van bestemming Rusland. Het ging daarbij om software die onder de catch-all clause valt en die bestemd was voor de industrie van het land. Aangezien meer informatie over deze vergunning ontbreekt is het onduidelijk in hoeverre deze vergunning in strijd is met de Belgische wet op de buitenlandse wapenhandel en/of

de Europese gedragscode. Ook in 2004 werd een Vlaamse doorvoervergunning uitgereikt met Rusland als land van bestemming ('zwaar' militaire materieel bestemd voor de industrie).

De situatie in **Turkije** is tot op zekere hoogte vergelijkbaar met die in Rusland. Ook Turkije wordt gekenmerkt door zware interne spanningen (Koerden) en kent problemen op vlak van mensenrechten. In 2006 werden vier vergunningen, met een gezamenlijke waarde van bijna 800.000 euro, verstrekt door de Vlaamse overheid voor de uitvoer van militair materieel naar dit land. Het ging daarbij om visualisatieschermen (voor overheid en industrie) en onderdelen van militaire voertuigen (voor overheid en krijgsmacht). Ook hier ontbreekt de nodige publieke informatie om de opportuniteit van deze goedkeuringen te evalueren.

3.4.3 Doorvoer van militaire goederen via Vlaanderen naar West-Afrika

Het afgelopen jaar werden er door de Vlaamse overheid 11 vergunningen verstrekt voor de doorvoer van militair materieel naar Guinee, Liberia en Sierra Leone. Dit is opmerkelijk aangezien deze drie West-Afrikaanse bestemmingslanden de afgelopen jaren geteisterd werden door zware en nauw met elkaar verbonden gewapende conflicten. Deze conflicten hebben geleid tot een Europees wapenembargo op Sierra Leone en Liberia en op de aanwezigheid van blauwhelmen in deze twee landen.

De doorvoer van militair materieel van Zweden en Bangladesh naar **Liberia** past binnen de aanwezigheid van VN-vredestroepen in het land en vallen daardoor niet onder het Europees wapenembargo.

Zeven doorvoervergunningen waren in 2006 bestemd voor **Sierra Leone**. De doorvoer naar dit land had betrekking op militaire voertuigen uit de Verenigde Staten met als eindgebruiker de overheid en een internationale organisatie in het land en bouwmaterialen uit India die onder de catch-all clause vallen met als eindgebruiker het leger. Ook in 2005 werden reeds doorvoervergunningen met Sierra Leone als bestemmingsland goedgekeurd door de Vlaamse overheid. Deze doorvoervergunningen zijn niet noodzakelijk een overtreding van het Europees wapenembargo op het land dat sinds juni 1998 van kracht is. Dit embargo laat wapenlevering aan de regering van Sierra Leone toe indien deze levering gecontroleerd worden door de Verenigde Naties en haar lidstaten. De vraag is dus of dit bij de Vlaamse doorvoervergunningen ook het geval was.

In 2006 werd tweemaal een doorvoervergunning goedgekeurd met als land van bestemming **Guinee** voor vanuit Frankrijk afkomstige 'bereide springstoffen andere dan buskruit en detonatoren, die gebruikt worden om een bauxietmijn in open lucht te ontginnen'. De eindgebruiker van deze goederen is volgens de bevoegde minister een dochteronderneming van een internationale groep.

De politieke situatie in Guinee, een van de grootste producenten van bauxiet (het basismateriaal voor de vervaardiging van aluminium) ter wereld, is al lange tijd erg onstabiel. In oktober 2006 wees het Vredesinstituut reeds op het gevaar dat de machtsstrijd die aan de gang is voor de opvolging van de reeds lange tijd zwaar zieke president Conté kan ontaarden in een gewapend conflict.²⁵ Vandaag lijkt dit gevaar enkel groter geworden. Sinds januari is het land verlamd door nationale stakingen, onlusten en gewelddadige repressie. Als deze situatie niet snel verbeterd dreigt het gevaar van een regelrechte burgeroorlog.²⁶ Het goedkeuren van doorvoervergunningen voor dit land is dus niet vanzelfsprekend. Enkel indien de nodige garanties werden geleverd dat deze goederen niet het gevaar lopen afgewend te worden, zijn deze doorvoervergunningen mogelijk niet in overtreding met de Belgische en Europese regels. Volgens de bevoegde minister levert afwendingsgevaar geen probleem 'aangezien de ontvangende firma over een eigen aanlegkade beschikt en de schepen geen andere haven onderweg aandoen'.²⁷

3.4.4 Uitvoer en doorvoer van militair materieel naar de Verenigde Staten

De Verenigde Staten zijn de belangrijkste afzetmarkt van vanuit Vlaanderen uitgevoerd militair materieel. Sinds de bevoegdheidsoverdracht in de zomer van 2003 werd reeds voor meer dan 212 miljoen euro aan uitvoervergunningen met als land van bestemming de Verenigde Staten goedgekeurd door de Vlaamse overheid (zie tabel 23 in bijlage). In 2006 werden zeven vergunningen, met een gezamenlijke waarde van ongeveer 73 miljoen euro, verstrekt voor de uitvoer van militaire goederen van Vlaanderen naar de Verenigde Staten. Het ging daar om visualisatieschermen (50,6 miljoen euro), militaire elektronica (21,5 miljoen euro) en infrarood- en warmtebeeldapparatuur (1 miljoen euro). Verder werden in 2006 ook drie vergunningen voor de doorvoer kleine wapens vanuit Duitsland naar de Verenigde Staten goedgekeurd door de Vlaamse overheid.

Voor de Amerikaanse industrie voert militaire goederen in vanuit Vlaanderen en aangezien geen certificaat van eindbestemming vereist is hiervoor, betekent dit dat Vlaanderen haar verantwoordelijkheid voor controle op het eindgebruik en wederuitvoer overdraagt aan de Amerikaanse overheid, waardoor het mogelijk is dat Vlaamse goederen die ingebouwd worden in grotere systemen worden verkocht aan landen waarnaar wapenexport vanuit Vlaanderen niet vanzelfsprekend is (zie sectie 3.2.3.4.2). Behalve de Amerikaanse industrie zijn ook het Amerikaans leger en de Amerikaanse overheid belangrijke klanten van militair materieel dat vanuit Vlaanderen wordt uitgevoerd. Zo werd in september zowel een uitvoer van infraroodbeeldapparatuur voor het Amerikaans leger als een uitvoer van luchthavenverlichting en -afbakening voor Amerikaanse militaire basissen in Koeweit vergund. In het licht van criterium vier van de Europese gedragscode (handhaving van regionale vrede, veiligheid en stabiliteit) en artikel 4 §1.4.b (uitvoer verlengt bestaande conflicten) en artikel 4 §1.4.c (uitvoer draagt bij tot agressie van een land jegens een ander land) van de Belgische wet op de buitenlandse wapen-

handel van 1991, kunnen legitieme vragen gesteld worden bij de wenselijkheid van deze uitvoervergunningen. Veel hangt echter af van het daadwerkelijke eindgebruik van de vergunde goederen en dit is informatie die niet wordt opgenomen in de verslagen van de Vlaamse Regering.

Tabel 20: Overzicht vergunde transacties naar opmerkelijke bestemmingslanden in 2006

Type transactie	Maand	Land van herkomst	ML	Beschrijving goederen	Waarde	Eindgebruiker
Angola						
Doorvoer	September	Denemarken	ML6.a	Militaire voertuigen	888.629,69	Overheid
Colombia						
Uitvoer	Maart	België	ML25.a	Luchthavenverlichting en -afbakening (catch-all)	16.907,56	Leger
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML25.a	Luchthavenverlichting en -afbakening (catch-all)	42.201,86	Leger
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML25.a	Luchthavenverlichting en -afbakening (catch-all)	6.153,86	Leger
Guinee						
Doorvoer	Mei	Frankrijk	ML3.b	bereide springstoffen	775.000,00	Industrie
Doorvoer	Mei	Frankrijk	ML3.b	bereide springstoffen	112.000,00	Industrie
India						
Uitvoer	Maart	België	ML24	Visualisatieschermen	40.356,00	Def-gerel. ind.
Uitvoer	Maart	België	ML24	Visualisatieschermen	206.910,00	Def-gerel. ind.
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	2.583.567,00	Def-gerel. ind.
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	232.800,00	Def-gerel. ind.
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	35.062,00	Def-gerel. ind.
Uitvoer	Juni	België	ML24	Visualisatieschermen	650.100,00	Leger
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML24	Visualisatieschermen	290.000,00	Leger
Uitvoer	September	België	ML24	Visualisatieschermen	31.080,00	Leger
Uitvoer	September	België	ML24	Visualisatieschermen	252.000,00	Leger
Uitvoer	oktober	België	ML24	Visualisatieschermen	154.866,40	Def.gerel. ind.
Israël						
Uitvoer	Maart	België	ML1.d	Wapenvizieren voor ML1,2 en 3	8.572,00	Kroatische def.gerel. ind
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML15.d	Infraroodbeeldapparatuur	232.609,00	Amerikaanse overheid
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML15.d	Infraroodbeeldapparatuur	10.056,00	Amerikaanse overheid

Type transactie	Maand	Land van herkomst	ML	Beschrijving goederen	Waarde	Eindgebruiker
Liberia						
Doorvoer	Mei	Zweden	ML6.a + ML 25.g	Militaire voertuigen + onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	53.403.165,00	Krijgsmacht
Doorvoer	December	Bangladesh	ML1a, ML3a, ML4a, ML6b, ML25	Geweren, munitie, granaten, gepantserde all-terrain voertuigen en 'andere' catch-all goederen	169.959,33	Internat.org.
Nigeria						
Doorvoer	December	Verenigde Staten	ML6.b	Gepantserde all-terrain voertuigen	91.270,00	Particulier
Pakistan						
Uitvoer	Februari	België	ML25.a	Luchthavenverlichting en -afbakening (catch-all)	68.406,82	Leger
Uitvoer	Maart	België	ML25.a	Luchthavenverlichting en -afbakening (catch-all)	10.562,00	Leger
Uitvoer	Juli – Aug	België	ML25.g	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	66.315,00	Leger
Uitvoer	September	België	ML25.g	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	1.644,00	Leger
Uitvoer	September	België	ML25.g	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	295.419,00	Leger
Uitvoer	September	België	ML25.g	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	4.764,00	Leger
Uitvoer	Oktober	België	ML25.g	Onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen	110.122,00	Leger
Rusland						
Uitvoer	September	België	ML25.e	Software (catch-all)	89.860,00	Industrie

Type transactie	Maand	Land van herkomst	ML	Beschrijving goederen	Waarde	Eindgebruiker
Sierra Leone						
Doorvoer	Mei	India	ML 25.h	Bouwmaterialen ref ²⁸	1.006.183,36	Leger
Doorvoer	Juli – Aug	India	ML25.h	Bouwmaterialen (catch-all)	32.382,09	Leger
Doorvoer	Juli – Aug	India	ML25.h	Bouwmaterialen (catch-all)	287.480,96	Leger
Doorvoer	Juli – Aug	Verenigde Staten	ML6.a	Militaire voertuigen	36.010,93	Overheid
Doorvoer	Juli – Aug	Verenigde Staten	ML6.a	Militaire voertuigen	22.909,08	Overheid
Doorvoer	Juli – Aug	Verenigde Staten	ML6.a	Militaire voertuigen	119.525,64	Overheid
Doorvoer	December	Verenigde Staten	ML6.a	Militaire voertuigen	888.005,78	Internat. org.
Turkije						
Uitvoer	September	België	ML24	Visualisatieschermen	12.015,00	Industrie
Uitvoer	September	België	ML24	Visualisatieschermen	539.397,76	Overheid
Uitvoer	September	België	ML6.a	Onderdelen voor militaire voertuigen	27.000,00	Overheid
Uitvoer	November	België	ML6.a	Onderdelen voor militaire voertuigen	212.765,45	Leger
Verenigde Staten						
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	2.298.570,00	Industrie
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	34.478.550,00	Industrie
Uitvoer	Mei	België	ML24	Visualisatieschermen	13.791.420,00	Industrie
Uitvoer	Mei	België	ML15.d	Warmtebeeldapparatuur	232.609,00	Overheid
Uitvoer	Juni	België	ML15.d	Warmtebeeldapparatuur	9.720,80	Overheid
Uitvoer	Juni	België	ML11.a	Militaire elektronische apparatuur	21.464.442,00	Def.gerel.ind.
Uitvoer	September	België	ML15.d	Infraroodapparatuur	757.667,15	Leger
Doorvoer	September	Duitsland	ML23	Geweren en munitie (niet in ML1, 2 of 3)	3.473,00	Industrie
Doorvoer	September	Duitsland	ML1.a	Revolvers en pistolen	282.000,00	Industrie
Doorvoer	September	Duitsland	ML1.a	Geweren en karabijnen	20.702,10	Industrie

4

Besluit

2006 was een bewogen jaar voor het Vlaamse wapenexport, denken we maar aan de EPSI-zaak die eind januari losbarste. Uit de beschikbare informatie van de Vlaamse overheid kunnen we afleiden dat het afgelopen jaar voor ongeveer 370 miljoen euro aan vergunningen voor de buitenlandse wapenhandel werden verstrekt in Vlaanderen. Het gaat om 256 invoervergunningen (28,5 miljoen euro), 181 uitvoervergunningen (199,6 miljoen euro) en 34 doorvoervergunningen (142,3 miljoen euro).

In Vlaanderen worden nauwelijks vergunningsaanvragen geweigerd. In 2006 werden 9 vergunningsaanvragen geweigerd (1,9% van alle aanvragen) met een gezamenlijke waarde van 18,7 miljoen euro (4,8% van de totale waarde). Dit is één vergunning minder dan in 2005 en vier minder dan in de periode september 2003 – december 2004. De Vlaamse overheid rapporteert niet over weigeringsgronden.

De waarde van Vlaamse invoervergunningen is in 2006 gestegen ten opzichte van 2005 (+17%). Of deze stijging structureel van aard is, is momenteel moeilijk te bepalen als gevolg van het ontbreken van gedetailleerde informatie van vóór 2005. Het gaat daarbij voornamelijk om invoervergunningen voor kleine wapens, munitie en accessoires voor deze wapens met als eindgebruiker Vlaamse handelaars en particulieren en om een aantal waardevolle invoervergunningen voor (onderdelen van) militaire voertuigen met als eindgebruiker de Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Deze ingevoerde militaire goederen zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de Verenigde Staten en Europese landen (vooral Duitsland en Zwitserland). Opvallend is verder de invoer van militair materieel uit Israël (beeldvormingsapparatuur en *target acquisition* materieel) en China (kleine wapens, munitie en accessoires voor deze wapens).

In 2006 is de waarde van de Vlaamse wapenexport gevoelig gestegen ten opzichte van 2005 (+28%). Deze stijging is het gevolg van vier factoren: een stijging van de waarde van uitgevoerde visualisatieschermen, de eerste uitvoervergunningen voor vliegtuigonderdelen in het kader van het A400M-project van Airbus en twee uitzonderlijk waardevolle uitvoervergunningen (één vergunning voor infrarood- en warmtebeeldapparatuur en militaire elektronica bestemd voor Duitsland en één vergunning voor luchthavenverlichting en -afbakening voor Amerikaanse militaire basissen in Koeweit).

Uitvoervergunningen worden hoofdzakelijk voor visualisatieschermen aangevraagd (meer dan de helft van het totaal aantal en de totale waarde van verstrekte uitvoervergunningen in 2006). Verder werden in 2006 ook in belangrijke mate uitvoervergunningen aangevraagd voor militaire elektronica, beeldvormingsapparatuur, vliegtuigonderdelen, (onderdelen voor) militaire voertuigen, en luchthavenverlichting en -afbakening die onder de Belgische catch-all clause valt. Deze militaire goederen zijn hoofdzakelijk bestemd voor klanten in de Europese Unie (vooral Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk) en de Noord-Amerika (Verenigde Staten). Samen nemen deze twee regio's meer dan 80% van de totale waarde van wapenexport in 2006 voor hun rekening. In mindere mate werd ook militair materieel uitgevoerd naar het Midden-Oosten (Israël en Koeweit), de overige Aziatische landen (bv. India, Japan en Singapore) en Latijns-Amerika (vooral Chili).

Vlaamse militaire goederen worden voornamelijk ingebouwd in grotere systemen. De uitvoer van deze goederen is dan ook vaak bestemd voor buitenlandse defensiegerelateerde bedrijven. Zo zijn de drie belangrijkste eindgebruikers van het militair materieel dat vanuit Vlaanderen wordt uitgevoerd de industrie van de Verenigde Staten, Duitsland en Frankrijk. Aangezien de industrie vaak wordt opgegeven als de eindgebruiker van Vlaamse militaire producten is de problematiek van de controle op het eindgebruik en wederuitvoer erg relevant voor Vlaanderen. Analyses van het Vredesinstituut hebben aangetoond dat bij meer dan driekwart van de waarde van de Vlaamse wapenexport de industrie of een handelaar in landen waarvoor enkel een internationaal invoercertificaat vereist is, wordt opgegeven als eindgebruiker van de vergunde goederen. Dit betekent dat voor meer dan driekwart van de Vlaamse wapenexport de ethische afweging op het uiteindelijk eindgebruik en wederuitvoer wordt overgedragen aan buitenlandse overheden. Verder is het onduidelijk in hoeverre de controle op het eindgebruik en wederuitvoer waar geen andere overheid voor verantwoordelijk is (i.c. landen waarvoor een certificaat van eindbestemming vereist is), wordt opgevolgd door de Vlaamse overheid.

De afgelopen jaren kende Vlaanderen een sterke daling van het aantal verstrekte doorvoervergunningen voor militaire goederen. In 2006 is deze daling van het aantal doorvoervergunningen gestabiliseerd (-3%), maar was er wel een sterke stijging van de waarde van doorvoervergunningen. De waarde van doorvoervergunningen schommelt sterk van jaar tot jaar. De toename van deze waarde in 2006 is voornamelijk het gevolg van de doorvoer van militaire voertuigen van Zweden naar Liberia en daarna terug naar Zweden. Gezien het beperkt aantal doorvoervergunningen in 2006 is het moeilijk om de Vlaamse doorvoer te karakteriseren. We kunnen uit de beschikbare gegevens wel afleiden dat vaak militaire voertuigen worden doorgevoerd via Vlaanderen en dat krijgsmachten de belangrijkste eindgebruikers zijn van via Vlaanderen doorgevoerde militaire goederen. Verder valt op dat, terwijl de Vlaamse wapenexport vooral bestemd was voor klanten in de Europese Unie en de Verenigde Staten, de Vlaamse vergunningsplichtige doorvoer ook voor minder vanzelfsprekende landen en regio's bestemd zijn zoals Sub-Sahara Afrika.

In 2006 werden een aantal Vlaamse uitvoer- en doorvoervergunningen verstrekt voor opmerkelijke bestemmingslanden en eindgebruikers. Op dit moment is echter te weinig publieke informatie aanwezig om de wenselijkheid van deze vergunningen te evalueren. De verbeteringen van het afgelopen jaar aan de rapportagewijze van de Vlaamse Regering ten spijt, blijven belangrijke onvolkomenheden bestaan op het vlak van transparantie van de Vlaamse wapenexport. Deze transparantie is noodzakelijk om een degelijke parlementaire controle op het Vlaams wapenexportbeleid toe te laten.

Hoewel vaak hoogtechnologisch van aard en niet altijd gepercipieerd als 'wapen', zijn vergunningsplichtige goederen geen alledaagse of onschuldige producten, getuige ook de Europese en internationale aandacht voor een wetgevend kader en performante controle. Door hun militair gebruik of mogelijk militaire toepassing heeft de handel in deze goederen belangrijke implicaties voor de veiligheid van Vlaanderen en de wereld, en voor het welzijn van alle burgers. De handel in militair materieel, het bijhorende vergunningbeleid en de gemaakte afwegingen verdienen dan ook de nodige aandacht. Met de publicatie van voorliggend jaarrapport wil het

Vredesinstituut een instrument aanreiken dat bijdraagt tot een versterking van de parlementaire en maatschappelijke controle op de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. Vlaanderen kan zo stappen zetten om de hoogste standaarden na te streven en actief te werken aan de uitbouw van een vredeseconomie.

5

Bijlage

5.1

Vlaamse lijst van militaire goederen

5.1.1 Europese lijst van militaire goederen (17 maart 2006)

ML1 Wapens met gladde loop met een kaliber van minder dan 20 mm, andere wapens en machinegeweren met een kaliber van 12,7 mm (kaliber 0,50 inch) of minder en toebehoren, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a** Geweren, karabijnen, revolvers, pistolen, machinepistolen en machinegeweren
- b** Wapens met gladde loop
- c** Wapens waarbij gebruik wordt gemaakt van munitie zonder huls
- d** Geluiddempers, speciale statieven, klemmen, wapenvizieren en vlamonderdrukkers voor wapens bedoeld in ML1.a), ML1.b) of ML1.c).

ML2 Wapens met gladde loop met een kaliber van 20 mm of meer, andere wapens met een kaliber groter dan 12,7 mm (kaliber 0,50 inch), werpers en toebehoren daarvoor, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a** Kanonnen, houwitser, vuurmonden, mortieren, antitankwapens, projectielwerpers en raketlanceerinrichtingen, militaire vlammenwerpers, terugstootloze vuurmonden en signatuurreductietoestellen daarvoor
- b** Toestellen voor het gericht verspreiden of voortbrengen van rook, gas en pyrotechnische stoffen, voor militaire doeleinden
- c** Wapenvizieren

ML3 Munitie en ontstekingsinstellingsinrichtingen, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a** Munitie voor wapens genoemd in ML1, ML2 of ML12
- b** Ontstekingsinstellingsinrichtingen die speciaal zijn ontworpen voor munitie genoemd in ML3.a)

ML4 Bommen, torpedo's, raketten, geleide projectielen, andere ontploffingsmechanismen en -ladingen en toebehoren, zoals hieronder, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a** Bommen, torpedo's, granaten, rookbussen, raketten, mijnen, geleide projectielen, dieptebommen, vernielingsladingen, -toestellen en -sets, 'pyrotechnische' middelen, patronen en simulatoren (dat wil zeggen uitrusting die de kenmerken van een van deze goederen simuleert)
- b** Uitrusting, speciaal ontworpen voor het hanteren, besturen, in werking stellen, eenmalig toedienen van energie, lanceren, leggen, vegen, ontsteken, misleiden, storen, detoneren of opsporen van in ML4.a) bedoelde voorwerpen

ML5 Vuurgeleidingssystemen en aanverwante alarm- en waarschuwingssystemen, en aanverwante systemen, controle- en uitrichtingsapparatuur en apparatuur voor tegenmaatregelen, zoals hieronder, speciaal ontworpen voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a** Wapenvizieren, computers gebezigd bij bombardementen, geschutrichtapparaten en boordbesturingssystemen voor wapens
- b** Systemen voor het opsporen, aanwijzen, verkennen of volgen van het doelwit en voor het bepalen van de schootsafstand; toestellen voor opsporing, herkenning en identificatie, en toestellen voor sensorintegratie
- c** Apparatuur voor tegenmaatregelen voor goederen zoals bedoeld onder ML5.a) en ML5.b)
- d** Veldtest- en uitlijnapparatuur, speciaal ontworpen voor goederen zoals bedoeld onder ML5.a) en ML5.b)

ML6 Voertuigen en onderdelen daarvoor, zoals hieronder:

- a** Voertuigen en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik
- b** Alle voertuigen met wielaandrijving die geschikt zijn voor gebruik buiten de wegen en vervaardigd of voorzien zijn van materialen om ballistische bescherming te bieden tot niveau III (NII-norm O108.O1 van september 1985, of een vergelijkbare nationale norm) of beter

ML7 Chemisch of biologisch toxisch materiaal, 'stoffen voor oproerbeheersing', radioactief materiaal, aanverwante apparatuur, onderdelen en materialen, zoals hieronder:

- a** Biologische en radioactieve stoffen, 'aangepast voor gebruik in oorlogssituaties' teneinde slachtoffers te veroorzaken onder mensen en dieren, schade toe te brengen aan de werking van apparatuur, aan gewassen of aan het milieu
- b** Stoffen voor chemische oorlogvoering
- c** Voorlopers voor binaire stoffen en sleutelvoorlopers voor chemische oorlogvoering
- d** 'Stoffen voor oproerbeheersing', chemische stoffen met werkzame bestanddelen en combinaties daarvan
- e** Apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, voor verspreiding van de volgende stoffen of middelen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- f** Veiligheids- en decontaminatieapparatuur, speciaal ontworpen onderdelen daarvoor, en speciaal samengestelde chemische mengsels
- g** Apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, voor opsporing en identificatie van de in ML7.a), ML7.b) of ML7.d) bedoelde stoffen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- h** 'Biopolymeren', speciaal ontworpen of bewerkt voor het opsporen en determineren van stoffen voor chemische oorlogsvoering zoals bedoeld in ML7.b), en de specifieke celkweken die worden gebruikt voor de vervaardiging daarvan
- i** 'Biokatalysatoren' voor het decontamineren en afbreken van stoffen voor chemische oorlogsvoering, en biologische systemen daarvoor

ML8 'Energetische materialen', en aanverwante substanties, zoals hieronder:

- a** 'Springstoffen' en mengsels daarvan
- b** 'Stuwstoffen'
- c** 'Pyrotechnische stoffen' en mengsels daarvan
- d** Oxidatiemiddelen en mengsels daarvan
- e** Bindmiddelen, weekmakers, monomeren en polymeren
- f** Toevoegingen
- g** 'Voorlopers'

ML9 Oorlogsschepen, speciale scheepsuitrusting en toebehoren, zoals hieronder, en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen voor militair gebruik:

- a** Gevechtvaartuigen of vaartuigen speciaal ontworpen of aangepast voor offensieve of defensieve actie (zowel oppervlakteschepen als onderzeeboten), al dan niet omgebouwd voor niet-militair gebruik en ongeacht de staat van onderhoud of de gebruiksconditie, en al dan niet voorzien van systemen voor het lanceren van wapens of voorzien van bepantsering, alsmede rompen of delen van rompen voor deze schepen

- b** Motoren
- c** Toestellen voor opsporing onder water, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en besturingsapparaten daarvoor
- d** Onderzeeboot- en torpedonetten
- e** Niet gebruikt
- f** Doorvoeren of doorvoerkoppelingen voor rompen, speciaal ontworpen voor militair gebruik waardoor interactie mogelijk is met apparatuur buiten het schip
- g** Geruisloze kogellagers, met gas of magnetische ophanging of met actieve onderdrukingsregelingen van herkenningstekens of trillingen, en apparatuur welke deze lagers bevat, speciaal ontworpen voor militair gebruik

ML10 'Vliegtuigen', 'lichter dan luchttoestellen', luchtvaartuigen voor onbemand gebruik, vliegtuigmotoren, en uitrusting voor 'vliegtuigen', aanverwante uitrustingsstukken en onderdelen, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, zoals hieronder:

- a** Gevechts-'vliegtuigen' en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- b** Andere 'vliegtuigen' en 'lichter dan luchttoestellen', speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, zoals het uitvoeren van militaire verkenningsvluchten, aanvalsvluchten, militaire opleidingen, troepenverplaatsingen en het afwerpen van troepen of militaire uitrustingsstukken, logistieke ondersteuning, alsmede speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- c** Onbemande luchtvaartuigen en aanverwante apparatuur speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- d** Vliegtuigmotoren, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- e** Uitrusting bestemd voor gebruik in de lucht, met inbegrip van uitrusting voor het in de lucht bijvullen van brandstof, speciaal ontworpen voor gebruik met de in ML10.a) en ML10.b) bedoelde 'vliegtuigen' of met de in ML10.d) bedoelde vliegtuigmotoren, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- f** Toestellen werkend onder druk voor het bijvullen van brandstof, uitrustingsstukken voor deze toestellen, apparatuur speciaal ontworpen voor het kunnen verrichten van werkzaamheden in beperkte ruimten, en grondmaterieel, speciaal ontwikkeld voor de in ML10.a) en ML10.b) bedoelde 'vliegtuigen' of voor de in ML10.d) bedoelde vliegtuigmotoren
- g** Militaire valhelmen en veiligheidsmaskers en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor, ademhalingstoestellen werkend bij overdruk, en partiële drukkleding voor gebruik in 'vliegtuigen', antig-kleding, toestellen (convertors) voor het omzetten van vloeibare zuurstof in gasvormige voor 'vliegtuigen' of projectielen, en katapulten en schietstoelen voor redding van bemanning uit 'vliegtuigen'
- h** Parachutes en aanverwante uitrustingsstukken voor gevechtstroepen en voor het afwerpen van lading, en remparachutes voor 'vliegtuigen' en daarvoor speciaal ontworpen onderdelen
- i** Automatische besturingssystemen voor aan een parachute afgeworpen ladingen; apparatuur, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik, voor het gestuurd openen van de parachute bij sprongen van willekeurige hoogte, met inbegrip van zuurstofapparatuur

ML11 Elektronische apparatuur die nergens anders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen is bedoeld, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a Elektronische apparatuur die speciaal is ontworpen voor militair gebruik
- b Apparatuur voor het storen van wereldwijde satellietnavigatiesystemen (GNSS)

ML12 Hoge kinetische energiewapensystemen (High Velocity Kinetic Weapon Systems) en aanverwante apparatuur, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a Kinetische energiewapensystemen, speciaal ontworpen ter vernietiging of ter bewerkstelling van vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- b Speciaal ontworpen test- en evaluatievoorzieningen en testmodellen, met inbegrip van diagnostische instrumenten en doelwitten, voor het dynamisch testen van kinetische energieprojectielen en -systemen

ML13 Gepantserde of beschermende apparatuur en onderdelen, zoals hieronder:

- a Pantserplaten
- b Combinaties en constructies van metallische en niet-metallische materialen speciaal ontworpen voor ballistische bescherming van militaire systemen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- c Militaire helmen
- d Kogelvrije kleding en beschermende kleding welke voldoen aan militaire standaarden of specificaties, of gelijkwaardig, en speciaal daarvoor ontworpen onderdelen

ML14 Speciaal militair oefenmaterieel of apparatuur voor het nabootsen van militaire scenario's, simulatoren speciaal ontworpen voor opleiding in het gebruik van vuurwapens of andere wapens die onder ML1 of ML2 vallen, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor.

ML15 Beeldvormingsapparatuur en apparatuur voor tegenmaatregelen, zoals hieronder, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a Opnameapparatuur en beeldverwerkingsapparatuur
- b Camera's, fotografische apparatuur en apparatuur voor het bewerken van films
- c Beeldversterkerapparatuur
- d Infrarood- en warmtebeeldapparatuur
- e Apparatuur met beeldradarsensoren
- f Apparatuur voor hinderen en tegenhinderen voor de apparatuur bedoeld in ML15.a) tot en met ML15.e)

ML16 Smeedstukken, gietstukken en andere halffabrikaten waarvan het gebruik in een in deze militaire lijst bedoeld product identificeerbaar is door de compositie, geometrie of functie van het materiaal, en welke speciaal ontworpen zijn voor de producten welke bedoeld zijn in ML1 tot en met ML4, ML6, ML9, ML10, ML12 of ML19.

ML17 Militaire uitrustingsstukken, materialen en bibliotheekprogramma's, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a Geheel zelfstandig werkende toestellen voor het duiken en zwemmen onder water
- b Constructieapparatuur, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- c Uitwendige hulpstukken, bekledingen en bewerkingen voor het onderdrukken van herkenningstekens, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- d Technische veldapparatuur, speciaal ontworpen voor gebruik in een gevechtszone.
- e 'Robots', en besturingsapparatuur en 'eindeffectoren' voor 'robots'
- f Bibliotheekprogramma's (parametrische technische gegevensbestanden), speciaal ontworpen voor militair gebruik met apparatuur bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen
- g Apparatuur voor het opwekken van nucleaire energie of voortstuwingsapparatuur, met inbegrip van 'kernreactors', speciaal ontworpen voor militair gebruik en onderdelen daarvoor, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik
- h Apparatuur en materiaal bekleed of behandeld voor het onderdrukken van herkenningstekens, speciaal ontworpen voor militair gebruik, andere dan die reeds elders bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen
- i Simulators speciaal ontworpen voor militaire 'kernreactors'
- j Mobiele reparatiewerkplaatsen speciaal ontworpen of aangepast voor het onderhouden van militaire apparatuur
- k Veldgeneratoren speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik
- l Containers speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik
- m Veerboten die nergens anders in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen voorkomen, bruggen en pontons, speciaal ontworpen voor militair gebruik
- n Testmodellen speciaal ontworpen voor de 'ontwikkeling' van goederen die vallen onder ML4, ML6, ML9 of ML10
- o Apparatuur ter bescherming tegen laserstralen (bijvoorbeeld om ogen of sensoren te beschermen), speciaal ontworpen voor militair gebruik

ML18 Apparatuur en technologie voor de productie van goederen, genoemd in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, zoals hieronder:

- a Speciaal ontworpen of aangepaste productieapparatuur voor de productie van goederen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor
- b Speciaal ontworpen voorzieningen voor omgevingsproeven en speciaal ontworpen apparatuur daarvoor, voor het verkrijgen van een certificaat of bewijs van geschiktheid voor of voor het testen van producten bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen

ML19 Gerichte energiewapensystemen, daarmee verbonden apparatuur of apparatuur voor tegenmaatregelen en testmodellen, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen daarvoor:

- a 'Laser'-systemen speciaal ontworpen voor de vernietiging of voor de bewerkstelling van vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- b Deeltjesbundel- en microgolfsystemen die in staat zijn tot vernietiging of vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit

- c Radiofrequentiesystemen met een hoog vermogen die in staat zijn tot vernietiging of vroegtijdige missiebeëindiging van een doelwit
- d Apparatuur, speciaal ontworpen voor de verdediging tegen alsmede de opsporing c.q. identificatie van systemen bedoeld in ML19.a) tot en met ML19.c)
- e Fysische testmodellen en gerelateerde testresultaten voor de systemen, apparatuur en onderdelen bedoeld in deze rubriek
- f Continugolf- of gepulseerde 'laser'-systemen speciaal ontworpen voor het veroorzaken van permanente blindheid aan het onversterkte gezichtsvermogen, d.w.z. aan het blote oog of aan het oog met zichtcorrectie

ML20 Cryogene en 'supergeleidende' apparatuur, zoals hieronder, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren daarvoor:

- a Apparatuur speciaal ontworpen of samengesteld om geïnstalleerd te worden in een voertuig voor militaire grond-, zee-, lucht- of ruimtetoepassing en in staat om te werken terwijl zij in beweging is en om temperaturen te produceren of te handhaven lager dan 103 K (-170 °C)
- b 'Supergeleidende' elektrische apparatuur (roterende apparatuur en transformatoren) speciaal ontworpen of samengesteld om geïnstalleerd te worden in een voertuig voor militaire grond-, zee-, lucht- of ruimtetoepassing en in staat om te werken terwijl zij in beweging is

ML21 'Programmatuur', zoals hieronder:

- a 'Programmatuur' speciaal ontworpen of aangepast voor 'ontwikkeling', 'productie' of 'gebruik' van apparatuur of materialen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen
- b Specifieke 'programmatuur'

ML22 'Technologie', zoals hieronder:

- a 'Technologie', anders dan omschreven in ML22.b), welke 'noodzakelijk' is voor de 'ontwikkeling', de 'productie' of het 'gebruik' van goederen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen
- b 'Technologie'

5.1.2 Vlaamse aanvullingen op Europese lijst

ML23 Geweren en munitie, zoals niet voorzien in ML1, 2 en 3

ML24 Visualisatieschermen (catch-all)

ML25 Overige (catch-all)

- a** luchthavenverlichting en -afbakening
- b** versnellingsdozen
- c** telecommunicatie
- d** maskers en onderdelen voor maskers
- e** software
- f** blanke wapens
- g** onderdelen en toebehoren voor vaar-, voer- en luchtvaartuigen
- h** bouwmaterialen

ML26 Ordehandhavingsmateriaal

5.2

Tabellen

Tabel 21: Verdeling verstrekte invoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	107	2.091.838,94	155	1.751.669,51
ML1.a	68	1.071.395,04	129	1.273.392,13
ML1.d	39	1.020.443,90	26	478.277,38
ML3	48	3.138.877,81	26	1.722.268,21
ML3.a	47	3.088.877,81	26	1.722.268,21
ML3.b	1	50.000,00	0	–
ML4	1	20.000,00	1	311,00
ML4.a	1	20.000,00	0	–
ML4.b	0	–	1	311,00
ML5	6	1.086.580,57	8	1.231.031,00
ML5.a	2	305.783,74	8	1.231.031,00
ML5.b	4	780.796,83	0	–
ML6	21	20.172.796,13	16	17.174.904,94
ML6.a	20	20.166.508,13	16	17.174.904,94
ML6.b	1	6.288,00	0	–
ML7 (ML7.c)	0	–	1	3.267,00
ML10 (ML10.b)	0	–	1	3.830,95
ML11 (ML11.a)	1	7.776,83	1	93.250,38
ML15	7	443.595,48	2	211.289,78
ML15.c	3	162.285,84	0	–
ML15.d	4	281.309,64	2	211.289,78
ML22 (ML22.a)	0	–	1	335,00
ML23	35	999.540,55	44	1.863.811,68

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML25	1	225.000,00	4	11.096,10
ML25	0	-	2	9.552,23
ML25.c	1	225.000,00	0	-
ML25.f	0	-	2	1.543,87
ML26	23	282.183,16	11	170.947,90
Combinatie	6	60.987,10	3	75.925,30
Totaal	256	28.529.176,57	274	24.313.938,75

Tabel 22: Aantal en totale waarde van verstrekte invoervergunningen per regio/land van herkomst per jaar

Regio/Land	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	60 (23,4%)	20.257.967,23 (71,0%)		53 (19,3%)	17.727.058,31 (72,9%)	107 (31,0%)	9.340.642,31 (42,7%)
Duitsland	38	581.608,43	ML26 (15), ML1.a (11), ML6 (7), ML3.a (4), ML3.b (1)	33	908.692,08	55	2.743.050,81
Finland	2	47.712,00	ML3.a (2)	0	–	1	50.000,00
Frankrijk	5	238.937,00	ML1.a (1), ML3.a (1), ML25.c (1), ML26 (1), ML1.a+ML23 (1)	9	1.006.164,00	9	3.503.579,00
Italië	1	18.000.000,00	ML6.a	1	15.000.000,00	0	–
Litouwen	0	–	–	0	–	1	26.584,80
Nederland	0	–	–	1	7.304,23	0	–
Oostenrijk	3	62.000,00	ML1.a (3)	3	49.700,00	3	47.000,00
Polen	0	–	–	1	148,00	0	–
Tsjechië	1	500.000,00	ML3.a	2	575.000,00	32	2.817.156,31
Verenigd Koninkrijk	9	800.525,76	ML1.a (2), ML3.a (2), rest (5)	3	180.050,00	5	153.122,65
Zweden	1	87.184,04	ML6.a	0	–	1	148,74
Rest Europa	40 (15,6%)	752.969,18 (2,6%)		34 (12,4%)	935.366,41 (3,8%)	37 (10,7%)	472.443,60 (2,2%)
Liechtenstein	0	–	–	0	–	1	1.000,00
Noorwegen	0	–	–	1	300.000,00	0	–
Rusland	2	195.000,00	ML3.a	1	41,00	0	–
Turkije	9	208.917,57	ML23 (6), ML1.a (3)	5	216.517,58	2	74.882,00
Wit-Rusland	0	–	–	0	–	1	1.857,00
Zwitserland	29	349.051,61	ML1.a (16), ML3.a (9), rest (4)	27	418.807,83	33	394.704,60
Afrika	1 (0,4%)	20.550,00 (0,1%)		5 (1,8%)	358.291,00 (1,5%)	1 (0,3%)	121,00 (0,0%)
Zuid-Afrika	1	20.550,00	ML5.b	5	358.291,00	1	121,00

	2006			2005		Sept 2003 – dec 2004	
Regio/Land	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Noord-Amerika	115 (44,9%)	4.101.202,26 (14,4%)		149 (54,4%)	2.495.638,67 (10,3%)	165 (47,8%)	8.967.149,01 (41,0%)
Canada	2	461,40	ML1.a (2)	4	1.500,11	7	77.384,18
Verenigde Staten	113	4.100.740,86	ML1.d (32), ML1.a (25), ML23 (20), ML3.a (17), ML6.a (12), ML26 (4), ML1.a + 3.a (3)	145	2.494.138,56	158	8.889.764,83
Latijns-Amerika	9 (3,5%)	1.365.000,00 (4,8%)		5 (1,8%)	402.000,00 (1,7%)	6 (1,7%)	1.423.230,00 (6,5%)
Argentinië	0	–	–	0	–	1	768.557,00
Brazilië	9	1.365.000,00	ML3.a (8), ML26 (1)	5	402.000,00	4	320.000,00
Chili	0	–	–	0	–	1	334.673,00
Midden-Oosten	10 (3,9%)	1.211.585,74 (4,2%)		2 (0,7%)	211.289,78 (0,9%)	1 (0,3%)	12.973,63 (0,1%)
Israël	10	1.211.585,74	ML15.d (4), ML15.c (2), ML5.b (2), ML1.a (1), ML11.b (1)	2	211.289,78	1	12.973,63
Rest Azië	20 (7,8%)	819.788,00 (2,9%)		25 (9,1%)	2.184.263,83 (9,0%)	28 (8,1%)	1.644.677,69 (7,5%)
China	11	297.620,35	ML23 (5), ML1.d (4), ML1.a (2)	10	359.776,65	8	805.469,00
Hongkong	2	26.924,15	ML1.d (1), ML26 (1)	2	400.000,00	0	–
Japan	0	–	–	2	400.000,00	11	227.514,21
Singapore	1	303.696,00	ML5.a				
Taiwan	1	38.309,50	–	4	481.774,00	2	265.727,00
Zuid-Korea	5	153.238,00	ML1.a (2), ML23 (2), ML3.a (1)	7	542.713,18	7	345.967,48
Oceanië	1 (0,4%)	114,16 (0,0%)		1 (0,4%)	30,75 (0,0%)	0	–
Australië	1	114,16	ML1.d (1)	1	30,75	0	–
Totaal	256	28.529.176,57		274	24.313.938,75	345	21.861.237,24

Tabel 23: Verdeling verstrekte uitvoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	3	44.609,20	8	2.107.267,87
ML1.a	1	23.000,00	7	1.087.500,00
ML1.d	2	21.609,20	1	1.019.767,87
ML3 (ML3.a)	0	-	2	33.627,90
ML5	2	944.161,11	3	2.546.275,00
ML5.a	0	-	3	2.546.275,00
ML5.b	2	944.161,11	0	-
ML6 (ML6.a)	10	4.402.753,86	11	2.537.484,62
ML8	0	-	9	4.837,08
ML8.c	0	-	5	4.658,23
ML8.f	0	-	4	178,85
ML9 (ML9.a)	0	-	1	180.900,00
ML10 (ML10.b)	4	11.309.993,42	0	-
ML11 (ML11.a)	12	44.184.497,60	9	46.534.553,00
ML13 (ML13.d)	2	1.566.408,59	0	-
ML15	24	3.117.242,67	15	3.230.044,24
ML15.c	14	806.915,18	13	2.250.312,44
ML15.d	10	2.310.327,49	2	979.731,80
ML21 (ML21.a)	0	-	2	386.428,00
ML23	1	20.000,00	3	8.328,94
ML24	103	107.905.903,18	84	93.904.119,14
ML25	17	11.037.566,74	17	3.871.028,42
ML25	0	-	4	2.348.494
ML25.a	9	10.148.362,74	7	261.025,33
ML25.c	0	-	4	1.118.320,80
ML25.d	0	-	1	58.188,00
ML25.e	3	410.940,00	1	85.000,00
ML25.g	5	478.264,00	0	-
Combinatie	3	15.043.364,82	4	106.179,58
Totaal	181	199.576.501,19	168	155.451.073,79

Tabel 24: Aantal en totale waarde van verstrekte uitvoer per regio/land van bestemming per jaar

Regio/Land	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	115 (63,5%)	89.357.482,75 (44,8%)		96 (57,1%)	56.166.278,54 (36,1%)	228 (65,1%)	356.560.061,79 (56,4%)
Denemarken	1	1.222.650,00	ML13.d	1	11,94	8	1.432.893,00
Duitsland	39	43.829.946,14	ML24 (23), ML11.a (10), ML10.b (3), ML15.d (2), ML11.a +15.d (1)	26	27.511.898,80	74	200.985.599,30
Finland	0	–	–	0	–	2	123,76
Frankrijk	8	21.434.268,00	ML24 (5), ML15.c (2), ML11.a (1)	9	15.398.960,00	22	61.971.148,00
Griekenland	0	–	–	0	–	7	27.790.180,00
Hongarije	0	–	–	0	–	2	22.000,00
Ierland	1	8.388,20	ML25.a	1	43.701,00	4	66.492,96
Italië	12	4.856.105,83	ML24 (9), ML1.a (1), ML6.a (1), ML15.c (1)	6	1.932.366,06	13	2.767.063,00
Litouwen	0	–	–	0	–	1	117.300,00
Malta	0	–	–	0	–	1	946,00
Oostenrijk	3	93.431,20	ML1.d (1), ML15.c (1), ML24 (1)	3	189.180,28	2	33.000,00
Polen	2	18.827,35	ML15.c(1), ML24 (1)	2	21.481,00	2	41725,00
Spanje	12	2.978.621,75	ML24 (11), ML6.a (1)	6	396.385,40	7	1.717.985,74
Slovenië	0	–	–	2	2.095.760,00	1	12,00
Tsjechië	1	662.535,00	ML24	2	891.553,80	4	6.618.616,00
Verenigd Koninkrijk	19	11.727.975,40	ML24 (14), ML25.a (2), ML10.b (1), ML13.d (1), ML15.d (1)	25	5.983.867,66	44	47.307.567,63
Zweden	17	2.524.733,88	ML24 (9), ML6.a (5), ML15.c (2), ML15.d (1)	13	1.701.112,54	34	5.687.409,40

	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
Regio/Land	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Rest Europa	9 (5,0%)	1.070.698,25 (0,5%)		5 (3,0%)	600.629,03 (0,4%)	20 (5,7%)	25.171.895,86 (4,0%)
Andorra	0	–	–	1	1.800,00	0	–
Noorwegen	1	122.500,00	ML24	1	14.000,00	8	24.214.920,00
Rusland	1	89.860,00	ML25.e	0	–	0	–
Turkije	4	791.178,21	ML6.a (2), ML24 (2)	1	85.000,00	4	511.672,00
Wit-Rusland	0	–	–	0	–	1	500,00
Zwitserland	3	67.160,04	ML24 (2), ML23 (1)	2	499.829,03	7	444.803,86
Afrika	1 (0,6%)	23.578,18 (0,0%)		9 (5,4%)	3.487.845,80 (2,2%)	8 (2,3%)	6.046.323,00 (1,0%)
Algerije	0	–	–	2	2.379.180,80	3	4.199.105,00
Liberia	0	–	–	1	0,00	0	–
Marokko	0	–	–	2	958.188,00	0	–
Tanzania	0	–	–	0	–	2	1.645.907,00
Zambia	0	–	–	1	20.000,00		
Zuid-Afrika	1	23.578,18	ML24	3	30.477,00	3	201.311,00
Noord- Amerika	7 (3,9%)	73.032.978,95 (36,6%)		14 (8,3%)	74.335.705,54 (47,8%)	34 (9,7%)	165.955.902,68 (26,3%)
Canada	0	–	–	0	–	3	61.557,00
Verenigde Staten	7	73.032.978,95	ML15.d (3), ML24 (3), ML11.a (1)	14	74.335.705,54	31	165.894.345,68
Latijns- Amerika	15 (8,3%)	1.023.681,64 (0,5%)		6 (3,6%)	1.218.473,08 (0,8%)	9 (2,6%)	427.479,34 (0,1%)
Argentinië	1	420.808,40	ML15.d	1	129.803,00	0	–
Chili	11	537.609,96	ML15.c (7), ML5. b (1), ML6.a (1), ML11.a +15.c (1), ML5.b + 15.c (1)	4	1.069.890,29	9	427.479,34
Colombia	3	65.263,28	ML25.a	1	18.779,79	0	–
Midden- Oosten	4 (2,2%)	9.776.002,00 (4,8%)		2 (1,2%)	85.542,60 (0,1%)	2 (0,6%)	244.976,00 (0,0%)
Bahrein	0	–	–	2	85.542,60	0	–
Israël	3	251.237,00	ML15.d (2), ML1.d (1)	0	–	0	–
Koeweit	1	9.524.764,00	ML25.a	0	–	1	4.083,00
Oman	0	–	–	0	–	1	240.893,00

Regio/Land	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Rest Azië	27 (14,9%)	20.160.682,42 (10,1%)		33 (19,6%)	19.371.544,46 (12,5%)	39 (11,1%)	72.714.251,27 (11,5%)
India	10	4.476.741,40	ML24 (8), ML25.e (2)	15	3.071.188,36	10	702.771,00
Indonesië	0	–	–	0	–	1	29.831,00
Iran	0	–	–	1	19.140,00	0	–
Japan	1	8.815.000,00	ML24	5	5.985.429,05	6	10.674.769,00
Maleisië	1	906.840,00	ML5.b	1	625.000,00	0	–
Pakistan	7	557.232,82	ML25.g (5), ML25.a (2)	2	59.205,31	7	340.712,56
Singapore	1	4.281.399,20	ML24	3	9.373.336,20	8	59.170.593,71
Taiwan	1	23.550,60	ML24	1	50.568,54	1	108,00
Zuid-Korea	6	1.099.918,40	ML24 (6)	5	187.677,00	6	1.795.466,00
Oceanië	3 (1,7%)	5.131.397,00 (2,6%)		3 (1,8%)	185.054,80 (0,1%)	10 (2,9%)	4.730.739,40 (0,7%)
Australië	3	5.131.397,00	ML24	1	4.055,00	9	4.730.667,40
Nieuw-Zeeland	0	–	–	2	180.999,80	1	72,00
Totaal	181	199.576.501,19		168	155.451.073,79	350	631.851.629,34

Tabel 25: Top-tien van belangrijkste industrie-eindgebruikers (in waarde) van Vlaamse militaire goederen in 2006

Rang	Eindgebruiker	Waarde (in miljoen euro) (aantal)	Aard goederen (% waarde per eindgebruiker)
1	Amerikaanse industrie	72,0 (4)	ML24 (70%), ML11.a (30%)
2	Duitse industrie	34,8 (32)	ML11.a (48%), ML11.a+ML15.d (43%), ML24 (7%), ML15.d (2%)
3	Franse industrie	20,7 (6)	ML24 (100%), ML 15.c (0%)
4	Japanse industrie	8,8 (1)	ML24
5	Australische industrie	4,3 (2)	ML24
6	Singaporese industrie	4,3 (1)	ML24
7	Britse industrie	3,3 (11)	ML24
8	Indiase industrie	3,3 (6)	ML24
9	Spaanse industrie	2,3 (3)	ML24
10	Italiaanse industrie	2,1 (6)	ML6.a (80%), ML24 (20%)

Tabel 26: Top-tien van belangrijkste overheid-eindgebruikers (in waarde) van Vlaamse militaire goederen in 2006

Rang	Eindgebruiker	Waarde (in miljoen euro) (aantal)	Aard goederen (% waarde per eindgebruiker)
1	Amerikaans leger	10,3 (2)	ML25.a (93%), ML15.d (7%)
2	Duits leger	5,2 (3)	ML11.a (99%), ML24 (1%)
3	Italiaans leger	2,7 (5)	ML6.a (80%), ML24 (20%)
4	Indiaas leger	1,2 (4)	ML24 (74%), ML25.e (26%)
5	Deens leger	1,2 (1)	ML13.d
6	Zuid-Koreaans leger	1,1 (6)	ML24
7	Nederlands leger	0,9 (2)	ML6.a
8	Maleisisch leger	0,9 (1)	ML5.b
9	Brits leger	0,9 (5)	ML25.a (55%), ML13.d (40%), ML24 (5%)
10	Australisch leger	0,8 (1)	ML24

Tabel 27: Verdeling verstrekte doorvoervergunningen naar type militair materieel, 2005 en 2006

ML-categorie	2006		2005	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
ML1	4	702.572,46	2	438.294,39
ML1.a	3	661.087,10	2	438.294,39
ML1.d	1	41.485,36	0	–
ML2 (ML2.a)	1	15.130.000,00	0	–
ML3 (ML3.a)	4	4.609.076,91	4	4.145.711,42
ML4 (ML4.b)	0	–	2	148.179,00
ML6	14	60.527.090,01	10	6.943.484,84
ML6.a	13	60.435.820,01	10	6.943.484,84
ML6.b	1	91.270,00	0	–
ML8 (ML8.a)	1	30.067,64	2	207.120,00
ML9 (ML9.a)	1	5.788.974,00	1	856.584,00
ML10 (ML10.a)	1	178.093,26	1	3.415.764,00
ML11 (ML11.a)	0	–	1	1.617.000,00
ML13 (ML13.c)	1	347.852,56	1	342.486,93
ML23	1	3.473,00	6	1.690.025,99
ML25	3	1.326.046,41	1	803.410,00
ML25	1	1.006.183,36	1	803.410,00
ML25.h	2	319.863,05	0	–
ML26	0	–	3	174.116,80
Combinatie	2	53.573.124,33	1	1.806,00
Totaal	34	142.324.101,44	35	20.783.983,37

Tabel 28: Aantal en totale waarde van verstrekte doorvoer per regio/land van bestemming per jaar

Regio/Land	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Europese Unie	11 (32,4%)	76.551.373,37 (53,8%)		9 (25,7%)	5.958.071,41 (28,7%)	25 (47,2%)	446.527.488,22 (85,2%)
Duitsland	2	399.870,36	ML1.a (1), ML1.d (1)	0	–	4	7.678.983,22
Frankrijk	0	–	–	1	1.806,00	0	–
Griekenland	1	278.093,26	ML10.a	0	–	1	1.833.227,00
Ierland	1	6.590.878,00	ML6.a	0	–	4	85.808,00
Italië	1	612.952,00	ML6.a	2	1.653.533,00	1	60.200,00
Letland	0	–	–	0	–	1	29.493,00
Nederland	1	15.130.000,00	ML2.a	5	4.145.888,41	4	2.489.488,00
Portugal	1	930.000,00	ML6.a	0	–	1	2.239.503,00
Slovakije	0	–	–	0	–	1	20.365,00
Spanje	2	111.166,51	ML6.a (1), ML11.a (1)	1	158.650,00	5	431.763.098,00
Tsjechië	0	–	–	0	–	1	26.323,00
Verenigd Koninkrijk	1	3.693.000,00	ML3.a	0	–	2	301.000,00
Zweden	1	48.805.413,24	ML6.a	0	–	0	–
Rest Europa	2 (5,9%)	83.355,00 (0,1%)		2 (5,7%)	27.428,84 (0,1%)	4 (7,5%)	1.117.570,00 (0,2%)
Bulgarije	0	–	–	1	0,00	0	–
Rusland	0	–	–	0	–	1	750.224,00
Zwitserland	2	83.355,00	ML6.a	1	27.428,84	3	367.346,00
Afrika	15 (44,1%)	59.217.294,50 (41,6%)		15 (42,9%)	2.151.959,12 (10,4%)	8 (15,1%)	24.322.465,00 (4,6%)
Angola	1	888.629,69	ML6.a	0	–	0	–
Botswana	0	–	–	0	–	1	23.880.136,00
DR Congo	0	–	–	4	617.505,80	0	–
Egypte	0	–	–	2	780.781,32	0	–
Gambia	0	–	–	0	–	1	11.329,00
Ghana	0	–	–	1	115,00	0	–
Guinee	2	887.000,00	ML3.b	5	641.299,00	5	390.000,00

	2006			2005		Sept 2003 – Dec 2004	
Regio/Land	Aantal	Waarde	Aard goederen (aantal vergunningen)	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Liberia	2	53.573.124,33	ML6.a + ML25.g (1), ML1a + ML3a + ML4a + ML6b + ML25 (1)	0	–	0	–
Marokko	1	1.354.705,00	ML6.a	0	–	0	–
Mauretanië	0	–	–	1	2.538,00	0	–
Nigeria	1	91.270,00	ML6.b	0	–	0	–
Sierra Leone	7	2.392.497,84	ML6.a (4), ML25. h (2), ML25 (1)	2	109.720,00	0	–
Zuid-Afrika	1	30.067,64	ML8.a	0	–	1	41000,00
Noord- Amerika	3 (8,8%)	306.175,10 (0,2%)		2 (5,7%)	212.315,00 (1,0%)	1 (1,9%)	252.571,00 (0,0%)
Verenigde Staten	3	306.175,10	ML1.a (2), ML23 (1)	2	212.315,00	1	252.571,00
Latijns- Amerika	2 (5,9%)	376.929,47 (0,3%)		1 (2,9%)	3.415.764,00 (16,4%)	5 (9,4%)	3.367.196,00 (0,6%)
Brazilië	1	347.852,56	ML13.c	0	–	1	331.839,00
Chili	1	29.076,91	ML3.a	1	3.415.764,00	2	2.244.760,00
Mexico	0	–	–	0	–	2	790.597,00
Midden- Oosten	1 (2,9%)	5.788.974,00 (4,1%)		3 (8,6%)	6.545.223,00 (31,5%)	4 (7,5%)	20.067.989,00 (3,8%)
Jordanië	0	–	–	1	5.223,00	0	–
Koeweit	0	–	–	0	–	1	100.696,00
Qatar	1	5.788.974,00	ML9.a				
Saoedi-Arabië	0	–	–	0	–	2	10.090.464,00
V.A.E	0	–	–	2	6.540.000,00	1	9.876.829,00
Rest Azië	0	–		2 (5,7%)	1.659.994,00 (8,0%)	6 (11,3%)	28.735.443,00 (5,5%)
Pakistan	0	–	–	1	803.410,00	0	–
Singapore	0	–	–	1	856.584,00	4	27.154.146,00
Thailand	0	–	–	0	–	2	1.581.297,00
Oceanië	0	–		1 (2,9%)	811.422,00	0	–
Australië	0	–	–	1	811.422,00		
Totaal	34	142.324.101,44		35	20.783.983,37	53	524.390.722,22

Eindnoten

- 1 <http://www.vlaanderen.be/wapenhandel/>
- 2 Voor een gedetailleerd overzicht van de wijzigingen die in 2005 in rapporteringswijze werden doorgevoerd en de implicaties van deze wijzigingen voor de transparantie van deze rapporten, zie Vlaams Vredesinstituut (2006). *Transparantie in de rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut, Adviesnota, 16 november 2006. Deze adviesnota is beschikbaar op www.vlaamsvredesinstituut.eu.
- 3 Opvallend is dat terwijl in de halfjaarlijkse overzichten van de Vlaamse regering sinds januari 2005 het type van eindgebruiker werd gerapporteerd, in de maandrapporten tot en met april 2006 de categorie bestemming stond weergegeven. Alhoewel de titel van deze variabele 'bestemming' is, bestond de invulling van deze variabele in de betreffende maandrapporten uit het type van eindgebruiker.
- 4 Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2007), *Het wapenexportbeleid in de buurlanden: een vergelijking met Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 5 Vlaams Vredesinstituut (2006). *Transparantie in de rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut, Adviesnota, 16 november 2006. Deze adviesnota is beschikbaar op www.vlaamsvredesinstituut.eu.
- 6 Vlaams Vredesinstituut (2006). *Transparantie in de rapportage over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel*. Brussel: Vlaams Vredesinstituut, Adviesnota, 16 november 2006. Deze adviesnota is beschikbaar op www.vlaamsvredesinstituut.eu.
- 7 Moerman, F., antwoord op schriftelijke vraag nr. 16 van Jan Roegiers. Vlaams Parlement, 8 februari 2007.
- 8 Voor een bespreking van de juridische context van de doorvoerproblematiek, zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van het juridisch kader*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 76-77.
- 9 Vanbrussel, E., Honderden exportdossiers zitten vast bij Moerman, *De Morgen*, 21 maart 2006.
Vanbrussel, E., Moerman in het defensief over exportlicenties, *De Morgen*, 22 maart 2006.
- 10 Zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van het juridisch kader*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 11 Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Profielschets van de buitenlandse handel in militaire goederen en de defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 12 In het betreffende maandrapport staat enkel dat de eindgebruiker een leger is in Koeweit. Uit mondelinge communicatie met het betrokken bedrijf weten we dat het om het luchthavenafbakening en -verlichting voor Amerikaanse militaire basissen gaat.
- 13 Airbus Military (2007). *A Partnership Without Precedent*. Geconsulteerd op 9 februari 2007 via <http://www.airbusmilitary.com/commitment.html/>
- 14 Grimmett, R. F. (2005), *U.S. Arms Sales: Agreements with and Deliveries to Major Clients, 1997 – 2004*, Washington: Congressional Research Service, CRS Report for Congress RL33217.
- 15 Moerman, F., antwoord op schriftelijke vraag nr. 3 van Kurt De Loor. Vlaams Parlement, 28 november 2006.
- 16 Zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Profielschets van de buitenlandse handel in militaire goederen en de defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p50-66.
- 17 Mondelinge communicatie met Barco, 14 februari 2007.
- 18 Mondelinge communicatie met OIP Sensor Systems, 9 februari 2007.
- 19 Moerman, F., antwoord op schriftelijke vraag nr.61 van Kurt De Loor. Vlaams Parlement, 27 april 2006.
- 20 Zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Profielschets van de buitenlandse handel in militaire goederen en de defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p61-63.
- 21 Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie.
- 22 International Crisis Group (2006). *Colombia/Andes*. Geconsulteerd op 9 februari 2007 via <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1269&l=1/>

- 23 International Crisis Group (2003), *Dealing with Savimbi's ghost: the security and humanitarian challenges in Angola*. Brussel: Africa report N°58.
- 24 Global Witness (2004), *Time for Transparency. Coming clean on oil, mining and gas revenues*, Washington: Global Witness Publishing.
- 25 Zie Castryck, G., Depauw, S. & Duquet, N. (2006), *Profielchets van de buitenlandse handel in militaire goederen en de defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 26 International Crisis Group (2007), *Guinea: Change or Chaos*. Brussel: Africa Report N°121.
- 27 Moerman, F., antwoord op schriftelijke vraag nr. 3 van Kurt De Loor. Vlaams Parlement, 28 november 2006.
- 28 Moerman, F., antwoord op schriftelijke vraag nr. 3 van Kurt De Loor. Vlaams Parlement, 28 november 2006.

Colofon

Auteurs:

Nils Duquet
Geert Castryck
Sara Depauw

Eindredactie:

Tomas Baum
Wies De Graeve

Lay-out:

Gamma nv

Drukwerk:

Drukkerij Michiels

Met dank aan:

Marjolein Delvou

Brussel, 15 maart 2007

Vlaams Vredesinstituut

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel. +32 2 552 45 91

vredesinstituut@vlaamsparlement.be

www.vlaamsvredesinstituut.eu